รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

“โครงการการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ”

(Innovative Development of Arts in Tourism Management : The Explorations of Culture, Traditions and Festivals in Phu - Hin Rong Kla Phitsanulok, Phu Thap Berk and Khaokho, Phetchabun, Thailand.)

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.จิรวัฒน์ พิระสันต์ และคณะ

เมษายน 2560

สัญญาเลขที่ RDG58A0022

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

“โครงการการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ”

(Innovative Development of Arts in Tourism Management : The Explorations of Culture, Traditions and Festivals in Phu - Hin Rong Kla Phitsanulok, Phu Thap Berk and Khaokho, Phetchabun, Thailand.)

คณะผู้วิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จิรวัฒน์ พิระสันต์
2. นายบุญทรัพย์ เลิศรุจิกุล
3. นายนัฐวัฒน์ ภูวเกียรติกุล

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความคิดเห็นรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยโครงการการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ในครั้งนี้สำเร็จลงด้วยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ จินายน อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร ผู้บังคับบัญชาระดับสูง รวมทั้ง ดร. สีลาภรณ์ บัวสาย รองผู้อำนวยการด้านนวัตกรรมสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ดร. กิตติ สัจจาวัฒนา รองผู้อำนวยการหน่วยบูรณาการวิจัยและความร่วมมือเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่ (ABC) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) รองศาสตราจารย์ ดร. เสมอ ถาน้อย ผู้ประสานงานสำนักงานประสานงานวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง สกว. นายบุญทรัพย์ เลิศรุจิกุล นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก และนายนัฐวัฒน์ ภูวเกียรติกุล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม ช่วยชี้แนวทางในการเรียบเรียงวัตถุดิบข้อคิดเห็นจำนวนมากมายที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้การวิจัยเล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณและระลึกในความกรุณาเป็นอย่างสูง

กราบขอบคุณ ได้แก่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก สำนักงาน ททท.จังหวัดพิษณุโลก สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก และชุมชนในเขตพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทางปัญญาหลายท่านได้แก่ นายเทียน ธนกร ครูโรงเรียนห้วยน้ำไซ สาขาบ้านใหม่ร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก และนายสุทธิพงค์ พลสยม บ้านไร่ไออุ่น อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ปราชญ์ท้องถิ่นที่เป็นวิทยากรและผู้ประสานงานภาคสนาม รวมทั้งผู้ช่วยนักวิจัย ได้แก่ นางสาววิไลลักษณ์ ชูช่วย นางสาวขวัญชนก ดีแท้ นางสาวโศภิษฐ์ แสงแก้ว และนายพอ อังคุระษี รวมทั้งที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้หมด ได้กรุณาช่วยเหลือผู้วิจัยเป็นอย่างดีตลอดเวลาที่ศึกษาข้อมูลภาคสนามในการช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งการออกแบบเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์และบันทึกภาพต่างๆ อย่างอดทนและต้องใช้ความตั้งใจสูงตลอดระยะเวลา 1 ปี 8 เดือน

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ด้วยกระบวนการที่เป็นระบบและการค้นคว้าองค์ความรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อเป้าหมายสูงสุดคือ การค้นพบแนวทางที่เหมาะสมในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนและสังคมส่วนรวมให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร. จิรวัฒน์ พิระสันต์

หัวหน้าโครงการวิจัย

แบบสรุปผู้บริหาร

[Executive Summary]

---

1. รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย / แผนงานวิจัย

1.1 **ชื่อเรื่อง** โครงการการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรม ประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

1.2 **ชื่อคณะผู้วิจัย**

1. รองศาสตราจารย์ ดร.จิรวัฒน์ พิระสันต์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก โทร 081- 688-5848
2. นายบุญทรัพย์ เลิศรุจิกุล หจก. เสิศรุจิกุล (เจ้าสัวพาเที่ยว) 74/2 ถ.สีหราชเดโช ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก โทรศัพท์ 081-887-2295
3. นายนัฐวัฒน์ ภูวเกียรติกุล 117/ 1 หมู่ที่ 10 บ้านร่องกล้า ตำบลเนินเพิ่ม อ.นครไทย จ. พิษณุโลก โทรศัพท์ 089-959-5808

1.3 **งบประมาณ** 3,357,150 (สามล้านสามแสนห้าหมื่นเจ็ดพันหนึ่งร้อยห้าสิบบาทถ้วน) และระยะเวลาทำวิจัย 1 ปี 6 เดือน

2. สรุปโครงการวิจัย

การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารจัดการ (Community-based Tourism หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Host Management) ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นเป็นเครือข่ายมากขึ้นทั้งนี้รูปแบบของการจัดการโดยชุมชนถูกคาดหวังว่าเป็นวิธีการจัดการท่องเที่ยวแบบหนึ่งที่มีศักยภาพ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ และสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวในตัวเอง

ในขณะเดียวกันก็เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจชุมชนของคนในท้องถิ่นอีกด้านหนึ่งด้วย นอกจากนี้หากมองในด้านของการตลาดแล้วปรากฏว่าตลาดของการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นกลุ่มเฉพาะ และบ่อยครั้งคำว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” (Community-Based Tourism) หรือ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” (Ecotourism) หรือ “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” (Conservation tourism) และการเรียกชื่ออื่นในลักษณะคล้ายกัน ได้ถูกนำมาใช้เป็นเพียงสื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริม

ภาพพจน์ของการท่องเที่ยว แต่ในทางตรงกันข้ามกลับส่งผลกระทบต่อฐานทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม ประเพณีของคนในท้องถิ่น

สำหรับประเทศไทยแล้ว ตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1- 9 (พ.ศ.2503-2546) อาจกล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือว่าเป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญส่วนหนึ่งของประเทศจากตัวเลขของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แสดงให้เห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติและรายได้จากการท่องเที่ยว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503-2546 ได้ทวีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศ อันเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดการปรับตัวของระบบการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และหากพิจารณาถึงองค์ความรู้ทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนรวมทั้งกระบวนการบริหารจัดการแล้ว พบว่าหน่วยงานภาครัฐ เอกชน รวมทั้งผู้ประกอบการที่ให้การสนับสนุนและใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าว กลับยังมีความไม่ชัดเจนในด้านแนวความคิดหลักการ วิธีการและกระบวนการ รวมทั้งการบริหารจัดการฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวและการกระจายผลประโยชน์ให้ชุมชนท้องถิ่น

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอีกอุตสาหกรรมหนึ่งที่ต้องเปลี่ยนบทบาทจากเดิมโดยปรับระบบการจัดการท่องเที่ยวแบบเดิมไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้สอดคล้องตามแผนแม่บทการพัฒนาโลก Agenda 21 ซึ่งระบุว่าในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตความสามารถในการรองรับของทรัพยากรท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เช่น สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงการรักษาเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชน ผู้ที่มีเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำเป็นต้องส่งเสริมรักษาวัฒนธรรม ประเพณี คุณค่า วิถีชีวิตท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน จากแผนพัฒนาดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดกระแสการปรับตัวของหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงประเทศ ไทยและกระจายลงสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นตามลำดับ

การวิเคราะห์ศักยภาพในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ เบื้องต้นพบว่าด้านการท่องเที่ยวพบว่าจุดแข็งคือมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีทรัพยากรการท่องเที่ยวสำคัญที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่มีจุดอ่อนในเรื่องของการขาดการบูรณาร่วมกัน ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชน จุดแข็งในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิง

ธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเทศกาลต่างๆ ตลอดปี รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ของเขาค้อมีความสวยงามตามธรรมชาติ เป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ใช้ในการต่อสู้จากแนวคิดทางการปกครองในอดีต ซึ่งสถานที่สำคัญหลายแห่งยังปรากฏหลักฐานอยู่เป็นจำนวนมาก พื้นที่เป็นแหล่งผลิตภาคการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะมีผลิตผลทางการเกษตร ให้นักท่องเที่ยวได้เลือกสรรและสามารถเข้ามาสัมผัสในกระบวนการ ผลิตได้ พื้นที่มีอากาศหนาวเย็น มีทัศนียภาพที่สวยงามตามธรรมชาติ จนได้รับสมญานามว่าเป็นดินแดนแห่งสวิตเซอร์แลนด์เมืองไทย

จากความสำคัญดังกล่าวทำให้คณะผู้วิจัยเกิดแนวคิดในการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทางเลือกให้กับระบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่แตกต่างจากเดิม โดยเน้นการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ รวมทั้งการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในรูปแบบของ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” โดยมุ่งพัฒนาให้ “คนในชุมชน” เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการท่องเที่ยว และไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ได้เน้นถึงการสร้างศักยภาพของคนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการ โดยใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือสร้างกระบวนการเรียนรู้ ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อนำไปสู่การดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้มีความสมดุลกับประเพณีและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมรวมทั้งการเกื้อกูลต่อเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาการดำเนินงานมาตลอด 6-7 ปีที่ผ่านมา เป็นการวางรากฐานความรู้และประสบการณ์ที่หน่วยงานด้านนโยบายการท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเชื่อมร้อยและนำไปสู่การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวของประเทศได้เป็นอย่างดี

การพัฒนากรอบแนวคิดการชี้วัดนวัตกรรมทางด้านศิลปะสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับชุมชน และขนาดภูมิภาคของไทยนั้น จำเป็นที่□จะต้องพิจารณาบริบทที่□เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การเลือกองค์ประกอบการวัดและดัชนีชี้วัดที่□เหมาะสม ผลวิจัยในภาพรวมสรุปได้ดังนี้

1. คนซึ่งหมายถึง อาสาสมัคร ผู้นำ ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชน มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและมีส่วนผลักดันให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการสร้างนวัตกรรมทางด้านศิลปะให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่□มีความสำคัญสูง รวมทั้งผู้ประกอบการในธุรกิจ SMEs ที่□มีมากมายในการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ร้านขายของที่□ระลึก

เป็นต้น จึงมีความบทบาทสำคัญต่อการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะสำหรับการท่องเที่ยวที่□จะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวมของชุมชน ดังจะเห็นได้จากภาพของความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ทั้งอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อำเภอหล่มเก่า และอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพิษณุโลก ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และนักวิชาการ ในการเป็นร่วมกันเป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างเข้มแข็ง ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่างานวิจัยได้สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นอย่างดี จนได้รับการยอมรับและสัมพันธภาพที่ดีในการทำงานร่วมกัน ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นฐานต่อการทำงานในพื้นที่ในระยะยาว

2. นวัตกรรมทางศิลปะสำหรับการท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์ที่□สำคัญในการสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับประเทศ เป็นการสร้างสรรค์และการพัฒนาสิ่□งใหม่ๆ ให้กับชุมชน ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวสามารถที่□จะสร้างนวัตกรรมทางศิลปะภายใต้ข้อจำกัด ศักยภาพ และทรัพยากรที่□มีอยู่ได้ โดยการพัฒนาปรับปรุงสิ่งที่□ดำเนินการหรือปฏิบัติอยู่แล้วให้เป็นสิ่□งใหม่ๆ หรือแนวทางปฏิบัติใหม่ๆ ที่□จะเกิดประโยชน์และมีคุณค่าต่อชุมชน องค์กรและนักท่องเที่ยว ในด้านรูปธรรมของผลงานที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยมีหลากหลาย ทั้งผลงานวิชาการที่เป็นรูปเล่มตามขนบนิยม ไปจนถึงเอกสารและสื่อแนะนำแนวคิดการท่องเที่ยว สื่อภาพ สื่อเสียง วีดีทัศน์ ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ที่ย่อยผลงานวิจัยให้อยู่ในรูปที่สื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

3. คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว เป็นที่□ยอมรับกันว่า นวัตกรรมทางศิลปะสำหรับการท่องเที่ยวคือผลิตภัณฑ์ของการท่องเที่ยว และผลผลิตของการท่องเที่ยวเกิดจากการรวมกันของหลายองค์ประกอบซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ อาจมาจากสินค้าที่□มีตัวตนหรือไม่มีตัวตน สำหรับผู้ผลิตที่□มีตัวตนเช่น โรงแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่□ระลึก ต่างทำหน้าที่□ผลผลิตที่□มีภาพลักษณ์ที่□นักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภคสามารถจับต้องมองเห็นและสัมผัสได้ ส่วนผลิตภัณฑ์ที่□ไม่มีตัวตนที่□อาจถูกผลิตขึ้นจากธุรกิจนำเที่ยว หรือตัวแทนนำเที่ยวซึ่งมาจากการสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าเพื่อการส่งมอบการบริการ โดยมีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมองค์กรและคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้บริการ รวมถึงลักษณะส่วนท้องถิ่นอื่□นๆ ผลงานวิจัยได้เปิดพรมแดนในเชิงคุณค่าของงานวิจัยในฐานะพื้นที่สร้างแรงบันดาลใจให้ชีวิตผ่านการแบ่งปันความคิดของผู้คนที่ร่วมทาง ในการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นการทำงานที่เจ้าของพื้นที่ภูมิใจ นักท่องเที่ยวชื่นชม อันจะนำไปสู่ผลทางเศรษฐกิจ

ภาพรวมของภูมิภาคได้เป็นอย่างดีในอนาคตอันใกล้นี้ เพราะสอดรับกับทิศทางการท่องเที่ยวในระดับสากลที่ตอบสนองกลุ่มเป้าหมายเฉพาะและให้คุณค่าที่สะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่และนักท่องเที่ยว

4. ความเป็นอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น สถานที่□ท่องเที่ยว ภาษาในการสื่อสารที่□จะสร้างประสบการณ์และความประทับใจในด้านการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นแก่นักท่องเที่ยว และในบางบริบทพบว่าการประชาสัมพันธ์มักถูกรวมเข้ากับผลผลิตที่□มีตัวตนของการท่องเที่ยว ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ การบริการ และผลิตภัณฑ์จึงยากที่จะแยกออกจากกันได้ การสร้างนวัตกรรมสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวจึงเป็นการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ การบริการ และผลิตภัณฑ์ของการท่องเที่ยวไปพร้อมๆ กันด้วยการทำงานของโครงการเน้นการทำงานกลุ่มเป้าหมาย คือคนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ผ่านการสืบค้นข้อมูล ค้นหาคน และกลไกในการทำงาน จัดกระบวนการในการทำความเข้าใจแนวคิดและการออกแบบการทำงานร่วมกัน บทบาทฝ่ายวิชาการเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ เติมมุมมองและ ข้อมูล/ความรู้ จัดกระบวนการให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำเสนอแนวคิด ซึ่งการทำงานลักษณะนี้จะเป็นฐานของการพัฒนากลไกจัดการในพื้นที่ๆเข้มแข็งในการสานต่องานเมื่อสิ้นสุดโครงการ และให้ความสำคัญกับการสื่อสารภายในและภายนอกระหว่างการดำเนินโครงการและเมื่อสิ้นสุดโครงการผ่านกิจกรรมและสื่อที่หลากหลาย ทำให้ได้งานทั้งผลงานวิชาการที่เข้าใจเงื่อนไขการปฏิบัติ กลไกที่เข้มแข็งในการสานงานต่อ และการสื่อสารสู่คนในพื้นที่ หน่วยงาน และนักท่องเที่ยวภายนอกได้ตรงเป้า

5. การพัฒนานวัตกรรมทางการท่องเที่ยว จึงควรที่□จะพัฒนาหรือดำเนินการในสิ่□งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าการสร้างความใหม่ให้เกิดขึ้นในตลาด ดังนั้นคณะผู้วิจัยเห็นว่าประเภทของการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับนี้ □จึงควรเป็นการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะที่เป็นนวัตกรรมที่□ส่งผลทางตรงต่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว รวมถึงการส่งผลต่อระดับเศรษฐกิจของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย ทั้งนี้กระบวนการทำงานที่ให้ความสำคัญกับการค้นคนที่มีนัยยะต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลง สร้างความเข้าใจ แบ่งปันความรู้ /ประสบการณ์ ทำงานแบบเคียงบ่าเคียงไหล่ สื่อสารอย่างต่อเนื่อง ยิ่งทำยิ่งขยาย ยิ่งทำยิ่งได้เครือข่าย เพราะคนทำเป็นคนที่มีเครือข่ายและสามารถเชื่อมโยงคน ความรู้ ทรัพยากรมาช่วยในการเติมเต็มและขยายงานได้เป็นอย่างดี

3. บทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือศึกษาข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้าภูทับเบิกและเขาค้อ รวมทั้งศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว และประเมินผลการการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยว

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาแบบผสมผสานกล่าวคือ การวิจัยเชิงสำรวจชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมาย หลังจากนั้นจึงศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสังเกตการมีส่วนร่วมการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบเครือข่ายสาธารณะ ซึ่งเป็นวิธีวิทยาที่ประกอบด้วยการวิเคราะห์ระบบฐานข้อมูลท้องถิ่น การพัฒนารูปแบบสาธารณะขึ้นสำหรับการวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์ พัฒนาการทางความรู้ของคนในชุมชน เครือข่ายความสัมพันธ์ และพลวัตของวัฒนธรรมของชุมชนอันเป็นส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ มีพื้นที่ครอบคลุม 2 จังหวัด 3 อำเภอ 11 ตำบล 131 หมู่บ้าน

การวิจัยครั้งนี้พบว่าองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เป็นการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเริ่มจากการสืบค้นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการจัดการความรู้ โดยจัดทำระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์จัดทำเอกสารการท่องเที่ยว 2) ด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และของที่ระลึก โดยการสำรวจและคัดเลือกสินค้าผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกชุมชน ออกแบบสินค้าผลิตภัณฑ์และของที่ระลึก จัดทำเทศกาลตลาดนัด และสื่อสิ่งพิมพ์ 3) ด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการประชาสัมพันธ์ โดยการจัดทำคู่มือการท่องเที่ยว แผนที่การท่องเที่ยว แผ่นพับ เผยแพร่ทางด้านวิทยุ โทรทัศน์สื่อสิ่งพิมพ์ และ4)ด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านคุณค่า โดยการจัดทำภาพยนตร์สารคดี บทเพลง หนังสือภาพถ่ายสารคดี ปฏิบัติการทางศิลปะ ภาพยนตร์โฆษณา และศิลปะภูมิทัศน์ ผลการวิจัยพบว่าการประเมินคุณภาพโดยรวมจากกลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 80 คนโดยวิธีสัมภาษณ์ ประกอบด้วยนักท่องเที่ยว คนในพื้นที่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและศิลปกรรม สรุปได้ดังนี้ ด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการจัดการความรู้ระดับดีมาก ด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกระดับดี ด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการประชาสัมพันธ์ระดับดีมาก และด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านคุณค่าระดับดีมาก

รวมทั้งประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการดำเนินงานของโครงการโดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2,000 คน ประเมินผลหลังการดำเนินโครงการและกิจกรรมย่อยต่างๆ

1.ผลประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในระดับสูง ($\bar{x}$= 4.10 S.D. = 0.83)

2.ประเมินการมีรายได้ในระดับดี ($\bar{x}$= 4.11S.D. = 0.84)

3.และประเมินการเพิ่มจำนวนของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.09S.D. = 0.79)

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นนวัตกรรมทางด้านศิลปะสำหรับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น ซึ่งภาพรวมได้แก่ด้านความสวยงาม ลักษณะเด่น อัตลักษณ์ ความสำคัญทางวัฒนธรรมประเพณี ประวัติศาสตร์ สภาพภูมิทัศน์ สภาพอากาศ วิถีชีวิต และเทศกาลต่างๆในพื้นที่นอกจากนี้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากขึ้น ได้แก่ หมายเลขโทรศัพท์ เว็บไซต์ แผ่นที่ การขนส่ง ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวเว็บไซต์ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิศาสตร์สภาพ ภูมิอากาศ และการเตือนถึงอันตรายในแต่ละสถานที่ท่องเที่ยวด้วย

Abstract

‘Innovative Development of Arts in Tourism Management: The Explorations of Culture, Traditions and Festivals in PhuHinRongKla, Phitsanulok, PhuThapBerk and Khao kho, Phetchabun, Thailand’ is a research that aiming to develop the innovation of arts that support and relate to tourism management as well as cultural tourism and festive Thai tourism.

The main purposes of this research are first, to gain knowledge and comply information the centered to the pattern of cultures and traditions at the areas of Khao Kho and PhuTubberk mountainand, second, to realize about the capability of

the community in the mentioned areas; how community and its members create the travel route as well as evaluate the development of innovative arts that specifically applied to tourism management.

About research methodology and techniques, various research techniques have been applied and integrated for instances; community-based and participant observation technique, qualitative research, participatory research, in-depth interview and community and social network concept.

By using the mixed methods, this research analyses the system of local information data base, the development of public sphere and how it relates to the development of knowledge of community's members, social networks and the dynamic of community's cultural tourism. The findings or the results of the mentioned analyzing will used and applied to promote the tourism in 'PhuHinRongKla' (based in Phitsanulok province) and 'PhuThapBerk and Khaokho' (based in Phetchabun province) which cover 2 provinces 3 districts, 11 sub-districts, and 131 villages respectively.

According to this research, the findings show that the body of knowledge about local tourism is shaped up from first, the developmental plan to initiate the new route or new tourist attraction(s) and second, the analyzing of public facilities that will support and enhance the value of tourist attraction(s).

The Innovative Development of Arts in Tourism Management in this contexts can be defined as

1) The development of innovative arts for knowledge management (conducting electronic database and electronic documents for tourism)

2) The development of innovative arts for developing local products and souvenirs (by selecting, designing and producing local products, initiating local market fairs, and making publication)

3) The development of innovative arts for public relations (publishing travel guide books and manuals, leaflets or brochures, contents for radios, televisions and publications)

4) The development of innovative arts for creating an awareness art's value and sense of aesthetic (producing movies, composing songs, publishing photo book, making documentary film and advertisement and creating architecture/art works)

The research findings, rooted from the interview techniques using 80 participants from various sectors/stakeholders such as tourists, local people, the experts in art and tourism fields, also show that the innovative arts in knowledge management is rated as 'very good', the innovative arts in developing local products and souvenir is rated as 'good', the innovative arts in public relations is rated as 'very good' and the innovative arts in creating an awareness art's value and sense of aesthetic is rated as 'very good'.

In addition, based on the surveys of 2000 examples (conducting through project evaluation and other related minor projects), the results are presented as follow:

1.The satisfaction of tourists: very satisfied ($\bar{X}$ = 4.10 S.D. = 0.83)

2.The evaluation of increasing income: good ($\bar{X}$= 4.11S.D. = 0.84)

3.The increasing number of the visiting tourists: very high ($\bar{X}$= 4.09S.D. = 0.79)

To conclude, this research has proved that all forms of innovative arts can truly attract the significant number of tourists and also enhance the opportunity to present the beauty and identity of the selected areas, also this concept will help to promote tremendous dimensions of tourism for examples; the value of Thai traditions, culture and history, landscape and scenery, way of life, festivals and other useful information that the tourists should concern.

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณี และเทศกาล ในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือศึกษาข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณี และเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ รวมทั้งศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว และประเมินผลการการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยว

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาแบบผสมผสานกล่าวคือ การวิจัยเชิงสำรวจชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมาย หลังจากนั้นจึงศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสังเกตการมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบเครือข่ายสาธารณะ ซึ่งเป็นวิธีวิทยาที่ประกอบด้วยการวิเคราะห์ระบบฐานข้อมูลท้องถิ่น การพัฒนารูปแบบสาธารณะขึ้นสำหรับการวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์ พัฒนาการทางความรู้ของคนในชุมชน เครือข่ายความสัมพันธ์ และพลวัตของวัฒนธรรมของชุมชน อันเป็นส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ มีพื้นที่ครอบคลุม 2 จังหวัด 3 อำเภอ 11 ตำบล 131 หมู่บ้าน

การวิจัยครั้งนี้ พบว่าองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เป็นการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเริ่มจากการสืบค้นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และการวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการจัดการความรู้ โดยจัดทำระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จัดทำเอกสารการท่องเที่ยว 2) ด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และของที่ระลึก โดยการสำรวจและคัดเลือกสินค้าผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกชุมชน ออกแบบสินค้าผลิตภัณฑ์และของที่ระลึก จัดทำเทศกาลตลาดนัด และสื่อสิ่งพิมพ์ 3) ด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการประชาสัมพันธ์ โดยการจัดทำคู่มือการท่องเที่ยว แผนที่การท่องเที่ยว แผ่นพับ เผยแพร่ทางด้านวิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ และ 4) ด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านคุณค่า โดยการจัดทำภาพยนตร์สารคดี บทเพลง หนังสือภาพถ่ายสารคดี ปฏิบัติการทางศิลปะ ภาพยนตร์โฆษณา และศิลปะภูมิทัศน์ ผลการวิจัยพบว่าการประเมินคุณภาพโดยรวมจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คนโดยวิธีสัมภาษณ์ ประกอบด้วยนักท่องเที่ยว คนในพื้นที่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว

และศิลปกรรม สรุปได้ดังนี้ ด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการจัดการความรู้ระดับดีมาก ด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกระดับดี ด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการประชาสัมพันธ์ระดับดีมาก และด้านการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านคุณค่าระดับดีมาก

รวมทั้งประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการดำเนินงานของโครงการโดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2,000 คน ประเมินผลหลังการดำเนินโครงการและกิจกรรมย่อยต่างๆ ผลประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในระดับสูง (X =,4.17 sd = 0.81) ประเมินการมีรายได้ในระดับดี (X =,4.17 sd = 0.81) และประเมินการเพิ่มจำนวนของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด (X =,4.17 sd = 0.81)

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นนวัตกรรมทางด้านศิลปะสำหรับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น ซึ่งภาพรวมได้แก่ด้านความสวยงาม ลักษณะเด่น อัตลักษณ์ ความสำคัญทางวัฒนธรรมประเพณี ประวัติศาสตร์ สภาพภูมิทัศน์ สภาพอากาศ วิถีชีวิต และเทศกาลต่างๆ ในพื้นที่ นอกจากนี้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากขึ้น ได้แก่ หมายเลขโทรศัพท์ เว็บไซต์ แผนที่ การขนส่ง ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว เว็บไซต์ ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิศาสตร์สภาพภูมิอากาศ และการเตือนถึงอันตรายในแต่ละสถานที่ท่องเที่ยวด้วย

Abstract

'Innovative Development of Arts in Tourism Management : The Explorations of Culture, Traditions and Festivals in PhuHinRongKla Phitsanulok, PhuThapBerk and Khaokho, Phetchabun, Thailand' is a research that aiming to develop the innovation of arts that support and relate to tourism management as well as cultural tourism and festive Thaitourism.

The main purposes of this research are first, to gain knowledge and comply information the centered to the pattern of cultures and traditions at the areas of Khao Kho and PhuTubberk mountainand, second, to realize about the capability of the community in the mentioned areas ; how community and its members create the travel route as well as evaluate the development of innovative arts that specifically applied to tourism management.

About research methodology and techniques, various research techniques have been applied and integrated for instances; community-based and participant observation technique, qualitative research, participatory research, in-depth interview and community and social network concept.

By using the mixed methods, this research analyses the system of local information data base, the development of public sphere and how it relates to the development of knowledge of community's members, social networks and the dynamic of community's cultural tourism. The findings or the results of the mentioned analyzing will used andapplied to promote the tourism in 'PhuHinRongKla' (based in Phitsanulok province) and 'PhuThapBerk and Khaokho' (based in Phetchabun province) which cover 2 provinces 3 districts, 11 sub-districts, and 131 villages respectively.

According to this research, the findings show that the body of knowledge about local tourism is shaped up from first, the developmental plan to initiate the

new route or new tourist attraction(s) and second, the analyzing of public facilities that will support and enhance the value of tourist attraction(s).

The Innovative Development of Arts in Tourism Management in this contexts can be defined as

1) The development of innovative arts for knowledge management (conducting electronic database and electronic documents for tourism)

2) The development of innovative arts for developing local products and souvenirs (by selecting, designing and producinglocal products, initiating local market fairs, and making publication)

3) The development of innovative arts for public relations (publishing travel guide books and manuals, leaflets or brochures, contents for radios, televisions and publications)

4) The development of innovative arts for creating an awareness art's value and sense of aesthetic (producing movies, composing songs, publishing photo book, making documentary film and advertisement and creating architecture/art works)

The research findings, rooted from the interview techniques using 80 participants from various sectors/stakeholders such as tourists, local people, the experts in art and tourism fields, also show that the innovative arts in knowledge management is rated as 'very good', the innovative arts in developing local products and souvenir is rated as 'good', the innovative arts in public relations is rated as 'very good' and the innovative arts increating an awareness art's value and sense of aesthetic is rated as 'very good'.

In addition, based on the surveys of 2000 examples (conducting through project evaluation and other related minor projects), the results are presented as follow:

1. The satisfaction of tourists: very satisfied ($\bar{X}$ = 4.10 S.D. = 0.83)

2. The evaluation of increasing income: good ($\bar{X}$ = 4.11S.D. = 0.84)

3. The increasing number of the visiting tourists: very high ($\bar{X}$ = 4.09S.D. = 0.79)

To conclude, this research has proved that all forms of innovative arts can truly attract the significant number of tourists and also enhance the opportunity to present the beauty and identity of the selected areas, also this concept will help to promote tremendous dimensions of tourism for examples; the value of Thai traditions, culture and history, landscape and scenery, way of life, festivals and other useful information that the tourists should concern.

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	
	ความเป็นมาและความสำคัญ	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
	นิยามศัพท์เฉพาะ	9
	กรอบแนวคิดในงานวิจัย	11
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
	เอกสารที่เกี่ยวกับนวัตกรรมทางศิลปะ	12
	เอกสารที่เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว	34
	เอกสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาล	81
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	119
3	วิธีดำเนินการวิจัย	
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	131
	ขอบเขตการวิจัย	131
	ขั้นตอนการดำเนินงาน	133
	การเก็บข้อมูลการวิจัย	136
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	140
	การตรวจคุณภาพของเครื่องมือ	140
	การตรวจสอบข้อมูล	140
4	ผลการวิจัย	
	ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งศักยภาพของชุมชน	143
	ตอนที่ 2 พัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยว	182
	ตอนที่ 3 ประเมินผลการการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยว	415

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
5	บทสรุป	

สรุปผลการศึกษา 444
ข้อเสนอแนะ 456

บรรณานุกรม 462
ภาคผนวก
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 474
ภาคผนวก ข ผู้เข้าร่วมปิดโครงการ 488
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรม 495
ประวัติผู้วิจัย 500

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงกรอบแนวคิดงานวิจัย	11
2	แสดงขอบเขตการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในภาพรวมของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย	106
3	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระบบการท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน	107
4	แสดงเพศของกลุ่มตัวอย่าง	150
5	แสดงอายุของกลุ่มตัวอย่าง	150
6	แสดงอายุของกลุ่มตัวอย่าง	151
7	แสดงการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง	151
8	แสดงอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง	152
9	แสดงรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง	153
10	แสดงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	153
11	แสดงวัฒนธรรมชุมชน	154
12	แสดงวัฒนธรรมชุมชน	154
13	แสดงประเพณีของชุมชน	155
14	แสดงประเพณีของชุมชน	155
15	แสดงความถี่ในการเข้าร่วมประเพณีของชุมชน	156
16	แสดงเทศกาลของชุมชน	156
17	แสดงเทศกาลของชุมชน	156
18	แสดงความถี่ในการเข้าร่วมเทศกาลของชุมชน	157
19	แสดงผลิตภัณฑ์ของชุมชน	157
20	แสดงผลิตภัณฑ์ของชุมชน	158
21	แสดงแหล่งท่องเที่ยว	159
22	แสดงแหล่งท่องเที่ยว	159
23	แสดงแรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในชุมชนมากที่สุด	160

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
24	แสดงเคยเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว	160
25	แสดงระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	161
26	แสดงลักษณะการเดินทาง	161
27	แสดงประเภทผู้ร่วมเดินทาง	162
28	แสดงจำนวนผู้ร่วมเดินทาง	162
29	แสดงยานพาหนะในการเดินทาง	163
30	แสดงประเภทที่พัก	163
31	แสดงวัตถุประสงค์หลักในการเดินทาง	164
32	แสดงค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว	164
33	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากสื่อ	165
34	แสดงการประเมินความเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน	166
35	แสดงการประเมินความเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน (ต่อ)	167
36	แสดงการประเมินความเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน (ต่อ)	168
37	แสดงการประเมินความเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน (ต่อ)	169
38	แสดงแหล่งแหล่งท่องเที่ยวอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก	173
39	แสดงแหล่งแหล่งท่องเที่ยวอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)	174
40	แสดงแหล่งแหล่งท่องเที่ยวอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)	175
41	แสดงแหล่งแหล่งท่องเที่ยวอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)	176
42	แสดงแหล่งท่องเที่ยว อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์	177
43	แสดงแหล่งท่องเที่ยว อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ (ต่อ)	178
44	แสดงแหล่งท่องเที่ยว อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์	179
45	แสดงงานเทศกาล	180
46	แสดงงานเทศกาล (ต่อ)	181
47	แสดงประเพณี	181

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
48	แสดงประเพณี (ต่อ)	182
49	แสดงยุทธศาสตร์การพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะ	193
50	แสดงแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล (การเดินทาง)	207
51	แสดงแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล (การเดินทาง)(ต่อ)	208
52	แสดงแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล (คนและสัตว์ปะปนกันไป)	236
53	แสดงแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล (ธรรมชาติสร้าง)	245
54	แสดงแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล (ธรรมชาติสร้าง)(ต่อ)	246
55	แสดงแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล (ศิลปวัฒนธรรม)	266
56	ตาราง แสดงแหล่งข้อมูลทางวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล (อาหารการกิน)	276
57	แสดงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์	286
58	แสดงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (ต่อ)	287
59	แสดงการสำรวจและสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน	295
60	แสดงการสำรวจและสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน (ต่อ)	296
61	แสดงการสำรวจและสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน (ต่อ)	297
62	แสดงสัดส่วนผู้เข้าร่วมงานแถลงข่าวและนำเสนอผลงานวิจัย	400
63	แสดงผลสัมฤทธิ์และประสิทธิ์ภาพของการใช้นวัตกรรมทางศิลปะ	406
64	แสดงผลสัมฤทธิ์และประสิทธิ์ภาพของการใช้นวัตกรรมทางศิลปะ (ต่อ)	407
65	แสดงผลสัมฤทธิ์และประสิทธิ์ภาพของการใช้นวัตกรรมทางศิลปะ (ต่อ)	408
66	แสดงเพศของกลุ่มตัวอย่าง	417
67	แสดงอายุของกลุ่มตัวอย่าง	417
68	แสดงอายุของกลุ่มตัวอย่าง	418
69	แสดงการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง	418

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
70	แสดงอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง	419
71	แสดงรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง	420
72	แสดงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	420
73	แสดงวัฒนธรรมชุมชน	421
74	แสดงวัฒนธรรมชุมชน	421
75	แสดงประเพณีของชุมชน	422
76	แสดงประเพณีของชุมชน	422
77	แสดงความถี่ในการเข้าร่วมประเพณีของชุมชน	423
78	แสดงเทศกาลของชุมชน	423
79	แสดงเทศกาลของชุมชน	423
80	แสดงความถี่ในการเข้าร่วมเทศกาลของชุมชน	424
81	แสดงผลิตภัณฑ์ของชุมชน	424
82	แสดงผลิตภัณฑ์ของชุมชน	425
83	แสดงแหล่งท่องเที่ยว	425
84	แสดงแหล่งท่องเที่ยว	426
85	แสดงแรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในชุมชนมากที่สุด	426
86	แสดงเคยเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว	427
87	แสดงระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว	427
88	แสดงลักษณะการเดินทาง	428
89	แสดงประเภทผู้ร่วมเดินทาง	428
90	แสดงจำนวนผู้ร่วมเดินทาง	429
91	แสดงยานพาหนะในการเดินทาง	429
92	แสดงประเภทที่พัก	430
93	แสดงวัตถุประสงค์หลักในการเดินทาง	430

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง **หน้า**

94	แสดงค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว	431
95	แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากสื่อ	431
96	แสดงการประเมินความเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน	432
97	แสดงการประเมินความเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน (ต่อ)	433
98	แสดงการประเมินความเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน (ต่อ)	434
99	แสดงการประเมินความเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน (ต่อ)	435
100	แสดงการประเมินความเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน (ต่อ)	436
101	แสดงสรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จ.เพชรบูรณ์	440
102	แสดงสรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จ.พิษณุโลก	442

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	แสดงหลักการพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	104
2	แสดงจัดประชุมสัมมนาร่วมกับตัวแทนชุมชน ที่เขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์	185
3	แสดงการประชุมหมู่บ้านบ้านใหม่ร่องกล้า	190
4	แสดงผาชูธง	209
5	แสดงอาทิตย์จะลับขอบฟ้าบนเส้นทางหมายเลข 1	209
6	แสดงตลาดเด็กดอย	210
7	แสดงวัดพระธาตุผาซ่อนแก้ว	210
8	แสดงวัดเขาคีรีวงกต	211
9	แสดงมัสยิดปากีสถาน ปากีสถาน	212
10	แสดงลานกางเต็นท์ภูทับเบิก	212
11	แสดงแสงสีทองสะพานนเรศวร	213
12	แสดงพระมหาธาตุเจดีย์ศรีบวรชินรัตน์	213
13	แสดงน้ำตกแก่งโสภา	214
14	แสดงจุดชมวิวยอดภูลมโล	214
15	แสดงดอกพญาเสือโคร่ง	215
16	แสดงหมู่บ้านใหม่ร่องกล้า	216
17	แสดงเจดีย์พระบรมสารีริกธาตุเขาค้อ	216
18	แสดงกำแพงหิน	217
19	แสดงจุดชมวิวแม้วสิบ	217
20	แสดงน้ำตกปอย	218
21	แสดงหอนาฬิกาหล่มสัก	218
22	แสดงจุดชมวิวจากร้านกาแฟ Pino Latte	219
23	แสดงผาหินขวางตะวัน	219
24	แสดงล่องแก่งที่ลำน้ำเข็ก	220

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ		หน้า
25	แสดง Bike for Mom (ปั่นเพื่อแม่)	220
26	แสดงน้ำตกลอดรู	221
27	แสดงหมู่บ้านเข็กน้อย	221
28	แสดงหมู่บ้านเพชรดำ	222
29	แสดงไร่กะหล่ำปลี บ้านใหม่ร่องกล้า	222
30	แสดงจุดชมวิวภูทับเบิก	223
31	แสดงต้นเมเปิลที่โรงเรียนการเมืองการทหาร	223
32	แสดงภูลมโล	224
33	แสดงทุ่งพญาเสือโคร่งที่ภูลมโล	225
34	แสดงหนองน้ำทุ่งแสลงหลวง	225
35	แสดงพระอาทิตย์ตกที่เขาค้อ	226
36	แสดงทะเลหมอกที่เขาตะเคียนโง๊ะ	226
37	แสดงเขาตะเคียนโง๊ะ	227
38	แสดงจุดชมวิวเขาตะเคียนโง๊ะ	228
39	แสดงต้นยางเขาตะเคียนโง๊ะ	228
40	แสดงวัดถ้ำธาราสวรรค์	229
41	แสดงเส้นทางภูทับเบิก	229
42	แสดงเส้นทางอำเภอวังทอง	230
43	แสดงวัดป่าภูหินร่องกล้า	230
44	แสดงแก่งแยง	231
45	แสดงอนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์	232
46	แสดงแสงแรกที่อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า	232
47	แสดงสะพานหินคู่	233
48	แสดงสะพานหินเดี่ยว	233

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ		หน้า
49	แสดงถ้ำวิทยุ	234
50	แสดงรอยพระพุทธบาท	234
51	แสดงพระมหาธาตุเจดีย์ศรีบวรชินรัตน์	235
52	แสดงน้ำตกสันติสุข	235
53	แสดงผีเสื้อที่แก่งสองบ้านหนองแม่นา	236
54	แสดงผ้าปักลาย บ้านเข็กน้อย	237
55	แสดงมีดชาวม้งบ้านเข็กน้อย	238
56	แสดงตลาดสดม้ง	238
57	แสดงชุดแต่งกายเด็กผู้ชายชาวม้ง	239
58	แสดงการแต่งกายผู้หญิงของชาวม้ง	239
59	แสดงกีฬาชนวัว	240
60	แสดงข้าวโพดสีม่วง	241
61	แสดงแมงมุมที่ทุ่งแสลงหลวง	241
62	แสดงชาวลีซอบ้านเพชรดำ	242
63	แสดงเด็กชาวม้งบ้านใหม่ร่องกล้า	243
64	แสดงไก่ดำนครไทย	243
65	แสดงอ่างเก็บน้ำห้วยซำรู	244
66	แสดงวิถีเด็กบ้านใหม่ร่องกล้า	245
67	แสดงน้ำตกสันติสุข	247
68	แสดงทางช้างเผือกที่ลานหินปุ่ม	247
69	แสดงน้ำตกไผ่สีทอง	248
70	แสดงทิวทัศน์แปลงกะหล่ำ	248
71	แสดงน้ำตกผาลาด	249
72	แสดง Star trail	249

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ		หน้า
73	แสดงทางช้างเผือก	250
74	แสดงภูทับเบิก	251
75	แสดงจุดชมวิวที่เขาค้อ	251
76	แสดงต้นเมเปิลยักษ์ที่ร่องกล้า	252
77	แสดงดอกสาบเสือ	253
78	แสดงกลุ่มหินรูปประหลาด	253
79	แสดงพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า	254
80	แสดงเขาหินปูนที่เนินมะปราง	254
81	แสดงสวนพฤกษศาสตร์บ้านร่มเกล้าฯ	255
82	แสดงสร้อยสยาม	255
83	แสดงกะเรกะร่อนอินทนนท์	256
84	แสดงดอกพญาเสือโคร่งที่ภูลมโล	257
85	แสดงดอกพญาเสือโคร่ง	257
86	แสดงมอสส์ที่อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า	258
87	แสดงถนนสายดอกไม้	259
88	แสดงกล้วยไม้ม้าวิ่ง	259
89	แสดงน้ำตกรอดรูที่แก่งฮอม	260
90	แสดงหินเทินที่วัดธาราสวรรค์	260
91	แสดงเส้นขอบฟ้า	261
92	แสดงแม่คะนิ้งในหุบเขา	262
93	แสดงแม่คะนิ้ง บ้านใหม่ร่องกล้า	262
94	แสดงพญาเสือโคร่ง ภูขวาง	263
95	แสดงสายหมอกจุดชมวิวแม้วสิบ	263
96	แสดงสระกินรี อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า	264

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ		หน้า
97	แสดงกล้วยไม้ น้ำตกหมันแดง	264
98	แสดงลานหินแตก	265
99	แสดงภูเขาไฟฟูจิเมืองไทย	265
100	แสดงยามเช้าวิหารหลวงพ่อพระพุทธชินราช	267
101	แสดงจิตรกรรมฝาผนังวัดกลางศรีพุทธาราม	267
102	แสดงการเป่าแคนม้ง	268
103	แสดงชิงช้าเด็กม้ง	268
104	แสดงการเล่นลูกช่วง	269
105	แสดงวัดบ้านแถว	270
106	แสดงวัดอรัญญิก	270
107	แสดงจุดชมวิวศาลาดุสิตา	271
108	แสดงเครื่องจักสาน	271
109	แสดงรูปที่มีทุกบ้าน	272
110	แสดงวิถีของเด็กๆ	273
111	แสดงการหว่านแห	273
112	แสดงต้นจันทน์ผายักษ์ วัดเขาคีรีวงกต	274
113	แสดงตลาดเช้าศาลปู่ดำ	274
114	แสดงประเพณีปักธงชัย	275
115	แสดงกลองยาวผู้สูงอายุนครไทย	276
116	แสดงใบเมเปิลชุบแป้งทอด	277
117	แสดงตลาดสดศาลปู่ดำ	277
118	แสดงสัปปะรดบ้านแยง	278
119	แสดงสตรอว์เบอร์รีเขาค้อ	278
120	แสดงไร่สับปะรดบ้านแยง	279

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ		หน้า
121	แสดงไร่กาแฟที่เขาค้อ	279
122	แสดงระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์	281
123	แสดงเนื้อหาภายในระบบฐานข้อมูล	283
124	แสดงการเผยแพร่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์	288
125	เอกสารการท่องเที่ยวมีเอกสารการท่องเที่ยว	289
126	หนังสือเที่ยวดอย เดินติดดิน	290
127	แหวนเงินลายผ้าปักชางม้ง	299
128	ผลิตภัณฑ์ไม้มงคล ของกลุ่มป้ายไม้มงคล	300
129	หมอนอิงและหมอนรองคอ	301
130	ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ บ้านธนิตคำเที่ยง แบบที่1	302
131	ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่ บ้านธนิตคำเที่ยงแบบที่ 2	302
132	รูปแบบกระเป๋าที่พัฒนาขึ้นใหม่	303
133	รูปแบบกระเป๋าที่พัฒนาขึ้นใหม่แบบที่ 1	304
134	รูปแบบกระเป๋าที่พัฒนาขึ้นใหม่แบบที่ 2	304
135	กลุ่มอาชีพสตรีบ้านเล่าเน้งแบบที่ 1	305
136	กลุ่มอาชีพสตรีบ้านเล่าเน้งแบบที่ 2	305
137	นาฬิกาลวดลายธรรมชาติแบบที่ 1	306
138	นาฬิกาลวดลายนกฮูกแบบที่ 2	306
139	นาฬิกาลวดลายแก้วกาแฟแบบที่ 3	307
140	นาฬิกาลวดลายไก่แบบที่ 4	307
141	นาฬิกาลวดลายช้างแบบที่ 5	307
142	บรรจุภัณฑ์มะขามคลุกเม็ดน้ำตาล	308
143	ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับของที่ระลึกแบบที่ 1	310
144	ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับของที่ระลึกแบบที่ 2	310

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ		หน้า
145	ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับของที่ระลึกแบบที่ 3	310
146	ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับของที่ระลึกแบบที่ 4	310
147	ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับของที่ระลึกแบบที่ 5	311
148	ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับของที่ระลึกแบบที่ 6	311
149	สื่อสิ่งพิมพ์สินค้าผลิตภัณฑ์และของที่ระลึก	316
150	แสดงตลาดนัดเด็กดอย	318
151	หนังสือเที่ยวติดดินเดินติดดอย	322
152	แสดงประชาคมการออกแบบแผนที่การท่องเที่ยว	327
153	แสดงแผนที่ท่องเที่ยว	328
154	แผ่นพับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	333
155	แสดงการเผยแพร่ทางด้านวิทยุ	336
156	ข่าวเผยแพร่ทางด้านโทรทัศน์ ช่อง Nation TV 22	338
157	ข่าวเผยแพร่ทางด้านโทรทัศน์ ช่อง Nation TV 22	338
158	แสดงการเผยแพร่ภาพยนตร์สารคดี	351
159	แสดงการอัดเสียงเพลง “เส้นทาง12”	356
160	แสดงหนังสือภาพถ่ายสารคดี	362
161	แสดงการจัดลำดับขั้นการเรียนรู้ตามทฤษฎี Bloom's Taxonamy Revised	365
162	แสดงแผนผังแสดงกระบวนการ การเกิดแรงบันดาลใจ	369
163	แสดงแผนผังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างแรงบันดาลใจกับแนวความคิดสร้างสรรค์	370
164	แสดงแผนผังแสดงกระบวนการสร้างแนวความคิดสร้างสรรค์	371
165	แสดงแผนผังแสดงกระบวนการสร้างสรรค์	373
166	แสดงแผนผังแสดงกระบวนการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์	374
167	แสดงการประชุมเชิงปฏิบัติการศิลปะ (Workshop) ครั้งที่ 1	377
168	แสดงการประชุมเชิงปฏิบัติการศิลปะ (Workshop) ครั้งที่ 2	377

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ		หน้า
169	แสดงการถ่ายภาพยนตร์โฆษณา	386
170	แสดงภาพยนตร์โฆษณา	386
171	แสดงผลงาน land Art (Spiral Jetty) ของ Robert Smithson	389
172	แสดงศิลปะภูมิทัศน์ ชื่อผลงานดอกพญาเสือโคร่ง	391
173	แสดงศิลปะภูมิทัศน์ ชื่อผลงาน The Chair	393
174	แสดง Land Art ไร่สตอเบอร์รี่	394
175	แสดงสัญลักษณ์ โครงการ Green Khaokho สานต่อ Route 12	397

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการบริหารจัดการ (Community-based Tourism หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Host Management) ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วและในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นเป็นเครือข่ายมากขึ้น ทั้งนี้รูปแบบของการจัดการโดยชุมชนถูกคาดหวังว่าเป็นวิธีการจัดการท่องเที่ยวแบบหนึ่งที่มีศักยภาพ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการและสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวในตัวเอง ในขณะเดียวกันก็เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจชุมชนของคนในท้องถิ่นอีกด้านหนึ่งด้วย

นอกจากนี้หากมองในด้านของการตลาดแล้วปรากฏว่า ตลาดของการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นกลุ่มเฉพาะและบ่อยครั้งคำว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” (Community-Based Tourism) หรือ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” (Ecotourism) หรือ “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” (Conservation tourism) และการเรียกชื่ออื่นในลักษณะคล้ายกัน ได้ถูกนำมาใช้เป็นเพียงสื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมภาพพจน์ของการท่องเที่ยว แต่ในทางตรงกันข้ามกลับอาจส่งผลกระทบต่อฐานทรัพยากร สิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม และประเพณีของคนในท้องถิ่น

สำหรับประเทศไทยแล้ว ตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-9 (พ.ศ.2503-2558) อาจกล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือว่าเป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญส่วนหนึ่งของประเทศ จากตัวเลขของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แสดงให้เห็นว่า จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติและรายได้จากการท่องเที่ยว ตั้งแต่ปี พ.ศ.2503-2558 ได้ทวีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมา (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2558, หน้า.49)

อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากร สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศ อันเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดการปรับตัวของระบบการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และหากพิจารณาถึงองค์ความรู้ทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนรวมทั้งกระบวนการบริหารจัดการแล้วพบว่าหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งผู้ประกอบการที่ให้การสนับสนุนและใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวกลับยังมีความไม่ชัดเจนในด้านแนวความคิดหลักการ วิธีการและกระบวนการ รวมทั้งการบริหารจัดการฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวและการกระจายผลประโยชน์ให้ชุมชนท้องถิ่น

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอีกอุตสาหกรรมหนึ่งที่ต้องเปลี่ยนบทบาทจากเดิม โดยปรับระบบการจัดการท่องเที่ยวแบบในอดีตไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตความสามารถในการรองรับของทรัพยากรท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เช่น สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงการรักษาเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชน ผู้ที่มีเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำเป็นต้องส่งเสริมรักษา วัฒนธรรม ประเพณี คุณค่า และวิถีชีวิตท้องถิ่น ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนอีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดความหลากหลาย

ทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน จากข้อมูลดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดกระแสการปรับตัวของหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงประเทศไทยและกระจายลงสู่ภูมิภาคท้องถิ่นตามลำดับ

การวิเคราะห์ศักยภาพในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ เบื้องต้นพบว่า ด้านการท่องเที่ยวพบว่าจุดแข็งที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีทรัพยากรการท่องเที่ยวสำคัญที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่มีจุดอ่อนในเรื่องของการขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชน จุดแข็งในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเทศกาลต่างๆ ตลอดปี รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ของเขาค้อมีความสวยงามตามธรรมชาติ เป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ใช้ในการต่อสู้จากแนวคิดทางการปกครองในอดีต ซึ่งสถานที่สำคัญหลายแห่งยังปรากฏหลักฐานอยู่เป็นจำนวนมาก พื้นที่เป็นแหล่งผลิตภาคการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์ เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะมีผลิตผลทางการเกษตรให้นักท่องเที่ยวได้เลือกสรรและสามารถเข้ามาสัมผัสในกระบวนการผลิตได้ มีพื้นที่ที่อากาศหนาวเย็น มีทัศนียภาพที่สวยงามตามธรรมชาติ จนได้รับสมญานามว่าเป็น “ดินแดนแห่งสวิตเซอร์แลนด์เมืองไทย”

จากความสำคัญดังกล่าว ทำให้คณะผู้วิจัยเกิดแนวคิดในการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างทางเลือกให้กับระบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่แตกต่างจากเดิม โดยเน้นการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ รวมทั้งการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในรูปแบบของ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” โดยมุ่งพัฒนาให้ “คนในชุมชน” เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการท่องเที่ยว และไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ได้เน้นถึงการสร้างศักยภาพของคนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ผู้ให้บริการ โดยใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อนำไปสู่การดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้มีความสมดุลกับประเพณีและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม รวมทั้งการเกื้อกูลต่อเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาการดำเนินงานมาตลอด 6-7 ปีที่ผ่านมา เป็นการวางรากฐานความรู้และประสบการณ์ที่หน่วยงานด้านนโยบายการท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเชื่อมร้อยและนำไปสู่การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวของประเทศได้เป็นอย่างดี

สำหรับสถานการณ์การท่องเที่ยวไทยนั้น ถือเป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญของประเทศไทย โดยในปี 2557 เป็นต้นมา รายรับจากการท่องเที่ยวของไทยจัดอยู่ในอันดับ 1 ของภูมิภาคอาเซียน ภาคการท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยร้อยละ 9 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศทั้งหมดและมีการจ้างงานกว่า 1.9 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 5 ของจำนวนแรงงานทั้งหมดภายในประเทศ หากพิจารณาสถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมายังประเทศไทย พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2557 ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติทั้งหมด 14,149,180 คน(สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2557, หน้า.2)

การท่องเที่ยวปี 2558 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติ 29.88 ล้านคน เติบโต 20.44% สร้างรายได้จากไทยเที่ยวไทยและต่างชาติ 2.23 ล้านล้านบาทเกินเป้า 3 หมื่นล้านบาทสูงสุดเป็นประวัติการณ์ ส่วนปี 2559 สร้างรายได้ 2.3 ล้านล้านบาท การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) ชี้ให้เห็นถึง "โครงการ 12 เมืองต้องห้าม...พลาด" เห็นผล เฉพาะ 12 พื้นที่เป้าหมาย คนไทยเที่ยวเพิ่ม 9.58% สะพัด 5.03 หมื่นล้านบาท ประเมินปีพ.ศ.2559 นี้มีนักท่องเที่ยวระหว่าง 32.54 ล้านคนถึง 34.02 ล้านคน (หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ, 2559, หน้า.3)

นอกจากนี้จากการจัดอันดับของ The Travel & Tourism Competitiveness ในปี 2557 ของ World Economic Forum (WEF) พบว่า ภาพรวมขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการเดินทางท่องเที่ยวของไทยจัดอยู่ในอันดับ 3 ของภูมิภาคอาเซียน (ASEAN) รองจากสิงคโปร์และมาเลเซียเท่านั้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2557, หน้า.4) ปัจจัยกระตุ้นการท่องเที่ยวมีทั้งปัจจัยภายในและภายนอก ปัจจัยภายในที่สำคัญ เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยว ความปลอดภัย โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก สินค้าของที่ระลึก ภาพลักษณ์การประชาสัมพันธ์ การเมือง เศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศเป็นต้น ในขณะที่ปัจจัยภายนอก เช่นสภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของโลก ความนิยมในการท่องเที่ยว การขยายเส้นทางคมนาคม การเปลี่ยนนโยบายระหว่างประเทศ ฯลฯ ซึ่งส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยปัจจัยกระตุ้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยที่สำคัญ คือการก้าวไปสู่ความเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community:AEC) นโยบายรัฐบาลที่ส่งเสริมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) และ (ร่าง)แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ที่น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้และสร้างปัจจัยแวดล้อมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยสนับสนุนให้ไทยเป็น "ศูนย์กลางการผลิตสินค้าและบริการในภูมิภาคบนฐานแนวคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม"

ดังนั้นแนวคิดภาพรวมการวิจัยการท่องเที่ยวไทยในอดีตที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ซึ่งเป็นการวิจัยเฉพาะสาขา (Single Discipline) มุ่งเน้นประเด็นการส่งเสริมการตลาดและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในระดับจุลภาคที่กระตุ้นเศรษฐกิจ การสนับสนุนทุนวิจัยการท่องเที่ยวกระจุกตัวในบางพื้นที่และกระจายอย่างไร้ทิศทางไปตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ อีกทั้งการวิจัยท่องเที่ยวยังขาดการบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ และมีข้อจำกัดด้านวิธีวิทยา (Research Methodologies) ที่เน้นนักวิจัยเป็นศูนย์กลาง ขาดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจากภาคีทางการท่องเที่ยว (Participatory Action Research) จากสถานการณ์ดังกล่าว สะท้อนภาพว่า "ประเทศไทยควรสนับสนุนการวิจัยการท่องเที่ยวที่เป็นการวิจัยร่วมสาขา(Transdisciplinary Research) ที่บูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ บนฐานการมีส่วนร่วมที่ผลการวิจัยเกิดจากการปฏิบัติจริง" จึงจะสามารถนำผลการวิจัยไปขยายผลและใช้เพื่อตอบสนองความต้องการความรู้ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ

จากการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของหน่วยงานต่างๆ พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ ต้องการให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในขณะเดียวกันก็มีการบริหารจัดการฐานทรัพยากรอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ทุกยุทธศาสตร์ยังระบุถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ทางการท่องเที่ยว ที่เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การท่องเที่ยวคุณภาพ ที่คำนึงถึงความสมดุลระหว่างทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและการตลาดการท่องเที่ยว โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า เป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยที่ทุกภาคีต้องการคือ “การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน”

สำหรับพื้นที่ภูหินร่องกล้า ตั้งอยู่อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า มีพื้นที่ครอบคลุมรอยต่อสองจังหวัด คือ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ภูหินร่องกล้าเป็นแหล่งกำเนิดของประวัติศาสตร์การสู้รบอันยาวนานเป็นวีรกรรมของทหารไทย ความขัดแย้งของลัทธิและแนวความคิดที่นำไปสู่ความสูญเสียเลือดและชีวิต ภาพประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ณ ที่แห่งนี้ ตลอดจนสภาพสิ่งก่อสร้างในอดีตจะถูกบันทึกเก็บรักษาไว้ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาถึงผลของการใช้กำลังเข้าประหัตประหาร ทำให้เกิดความสูญเสียที่ประเมินค่ามิได้ อันเนื่องมาจากความขัดแย้งทางการเมืองความแตกแยก ความสามัคคีของคนในชาติ มีเนื้อที่ประมาณ 191,875 ไร่ หรือ 307 ตารางกิโลเมตร (สำนักอุทยานแห่งชาติ, มปป, มปน.)

ในปี พ.ศ. 2511-2525 เทือกเขาหินร่องกล้านี้เคยเป็นฐานที่มั่นใหญ่ในการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ เป็นผลเกิดปัญหาความมั่นคงทางการเมืองขึ้น ในกลางปีพ.ศ. 2515 ทางราชการทหารจึงได้เปิดยุทธการภูขวาง โดยจัดกองพลผสมจากกองทัพภาคที่ 1 ภาคที่ 2 และภาคที่ 3 กรมการบินศูนย์สงครามพิเศษทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ และพลเรือนเข้าปฏิบัติเพื่อยึดภูหินร่องกล้า ทว่าไม่สำเร็จเพราะสภาพพื้นที่ไม่อำนวยเนื่องจากภูหินร่องกล้าตั้งอยู่กลางเทือกเขาสูงชันสลับซับซ้อนเป็นป่ารกทึบ

ต่อมากองบัญชาการทหารบก ได้เปลี่ยนแผนยุทธการโดยใช้นโยบายพัฒนาพื้นที่แห่งนี้โดยการตัดถนนผ่านใจกลางภูหินร่องกล้า ต่อมากองทัพภาคที่ 3 และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 3 พิจารณาร่วมและประสานกับกรมป่าไม้เพื่อพิจารณาจัดตั้งบริเวณ ภูหินร่องกล้าเป็นอุทยานแห่งชาติ ทั้งนี้เป็นพื้นที่ที่สภาพภูมิประเทศและทิวทัศน์สวยงาม เป็นป่าต้นน้ำลำธารและมีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นจุดเด่นหลายแห่ง เช่น ลานหินแตก ลานหินปุ่ม ประกอบกับเป็นสถานที่ทางประวัติศาสตร์ของการสู้รบระหว่างกองทัพแห่งชาติกับคอมมิวนิสต์ มีความเหมาะสมจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติได้ (จิรวัฒน์ พิระสันต์และคณะ, 2556, หน้า.106)

กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ได้นำเสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ เป็นผลให้มีมติในคราวประชุมครั้งที่ 1 /2526 เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2526 เห็นสมควรให้ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดพื้นที่ป่าภูหินร่องกล้าให้เป็นอุทยานแห่งชาติ โดยได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณป่าภูหินร่องกล้าท้องที่ตำบลบ่อโพธิ์ ตำบลเนินเพิ่ม ตำบลบ้านแยง อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และตำบลกกสะท้อน อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เป็นอุทยานแห่งชาติ โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 101 ตอนที่ 96 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2527 เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 48 ของประเทศ (สำนักอุทยานแห่งชาติ, มปป, มปน.)

ส่วนพื้นที่ภูทับเบิกมีประวัติความเป็นมาเริ่มจากปี พ.ศ.2548 นายดิเรก ถึงฝั่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ในขณะนั้น ได้มาเปิดภูทับเบิกเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดเพชรบูรณ์ เนื่องจากภูทับเบิกมีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,768 เมตร มีทรัพยากรธรรมชาติและมีวัฒนธรรม

ประเพณีของชาวเขาเผ่าม้ง ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อเสริมรายได้ให้กับคนในชุมชนและสามารถพึ่งพาตนเองได้จึงเกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้านทับเบิกหมู่ที่ 14 และหมู่ที่ 16 รวมสมาชิกก่อตั้ง 175 ครัวเรือนและมีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวภูทับเบิก เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2552 ที่สำนักงานเกษตรอำเภอหล่มเก่า โดยนายนพณัฐ ลาไชย เกษตรอำเภอ และได้คัดเลือกคณะกรรมการบริหารจัดการ 11 คน เพื่อควบคุมดูแลบริหารวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวภูทับเบิกในขณะนั้น

ภูทับเบิก ตั้งอยู่ที่บ้านทับเบิก ตำบลวังบาล ห่างจากอำเภอหล่มเก่า 40 กิโลเมตร ภูทับเบิกมีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,768 เมตร นับเป็นจุดที่สูงที่สุดของจังหวัดเพชรบูรณ์ สร้างความตื่นตาตื่นใจกับผู้ที่ไปเยือนได้เป็นอย่างมาก จนกลายเป็น 1 ใน UNSEEN THAILAND ด้วยภูมิประเทศที่สวยงาม ธรรมชาติแบบทะเล ภูเขาอากาศบริสุทธิ์ และเย็นสบายตลอดปี เนื่องจากร่องลมเย็นจากเทือกเขาหิมาลัยและอยู่บนที่สูง จึงสามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ได้อย่างกว้างไกล ในตอนเช้าจะมองเห็นกลุ่มเมฆและทะเลหมอกตัดกับเทือกเขาเพชรบูรณ์ นอกจากนี้ภูทับเบิกยังเป็นสถานที่ที่สำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์ คือเป็นจุดที่ใช้รับน้ำฟ้ากลางหาว (เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2542) เพื่อนำไปร่วมเป็นน้ำเพชรน้อมเกล้า ถวายเป็นน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์ ในพิธีพระราชมงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ ในวันที่ 5 ธันวาคม 2542 (สำนักอุทยานแห่งชาติ, มปป, มปน.)

สำหรับพื้นที่เขาค้อมีความเป็นมาจากความขัดแย้งทางอุดมการณ์ทำให้เกิดสงครามก่อการร้ายขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2508 โดยเฉพาะในพื้นที่รอยต่อ 3 จังหวัดคือจังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเลย ฝ่ายต่อต้านรัฐบาลได้ยึดเอาพื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่าเขายากที่ฝ่ายรัฐบาลจะปราบปรามได้ โดยใช้เขาค้อเป็นศูนย์กลางกองทัพบกได้มอบหมายให้กองทัพภาคที่ 3 รับผิดชอบในการต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ โดยจัดตั้งกองบัญชาการผสม 394 ขึ้นที่สนามบิน อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2511 ปัจจุบันเป็นที่ตั้งกองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหาร ที่ 33 (พตท.33) ได้ดำเนินการต่อสู้อย่างต่อเนื่องโดยผ่านยุทธการที่สำคัญรวม 12 ครั้ง เช่น ยุทธการภูขี้เถ้า ยุทธการรามสูร ยุทธการผาเมืองเผด็จศึก 1-3 ยุทธการผาเมืองเกรียงไกร ฯลฯ เป็นต้น เมื่อ ประมาณปี พ.ศ. 2514-2515 ได้เริ่มสร้างถนนแยกจากถนนพิษณุโลก-หล่มสัก ตรงบริเวณกิโลเมตรที่ 100 บ้านแคมป์สนไปยังบ้านเล่าลือ

ใน ปีพ.ศ.2517 ได้มีแนวความคิดที่จะลดความกดดันการขัดขวางงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยการสร้างถนนอีกสายหนึ่งจากบ้านนางั่วถึงบ้านสะเดาะพง เพื่อเชื่อมกับถนนสายแรกที่บ้านสะเดาะพง ซึ่งได้รับการขัดขวางต่อต้านอย่างรุนแรงจนก่อให้เกิดความเสียหายอย่างหนักทั้งสองฝ่าย ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จฯเยี่ยมกองรบพิเศษค่ายสฤษด์เสนา จังหวัดพิษณุโลก ทรงมีพระราชดำริที่จะให้พื้นที่สองข้างทางเป็นประโยชน์กับราษฎรทั่วๆ ไปมิใช่เฉพาะทหารกองทัพภาคที่ 3 จึงได้จัดตั้งหมู่บ้านยุทธศาสตร์พัฒนาขึ้น โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวนหนึ่งเป็นทุนในการดำเนินงานครั้งแรก โดยตั้งเป็น “กองอำนวยการโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก” โดยมีงานหลักในการสร้างเส้นทางทุ่งสมอ-เขาค้อ ถนนลาดยางตลอดสาย ฝึกอบรมและติดอาวุธราษฎรอาสาสมัครจัดที่ดินทำกินให้ราษฎรจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและเรียกโครงการนี้ว่า “โครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก” และเริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2520 กระทรวงมหาดไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของพื้นที่ดังกล่าว

จึงได้ออกประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 20 สิงหาคม 2527 จัดตั้งกิ่งอำเภอเขาค้อ โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 21 สิงหาคม 2527 เป็นต้นไป (สำนักอุทยานแห่งชาติ, มปป, มปน.)

จากการสำรวจเบื้องต้น พบว่า พื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ มีสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญมากมาย อาทิเช่น มีแหล่งท่องเที่ยวสวยงามที่มีความหลากหลาย ทั้งแหล่งธรรมชาติ ดินแดนประวัติศาสตร์ และพื้นที่สำหรับกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งยังมีเทศกาลและงานประเพณีหมุนเวียนมาตลอดปี สำหรับงานประเพณีและเทศกาลของพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ เช่น

1. ภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก
    - เทศกาลกุหลาบขาว
    - เทศกาลดอกซากุระเมืองไทย
    - เทศกาลชมประวัติศาสตร์บริเวณอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า
    - เทศกาลน้ำค้างแข็ง (แม่คะนิ้ง)
    - งานเทศกาลปีใหม่ชาวเผ่าม่ง บ้านใหม่ร่องกล้า
    - เทศกาลชมดอกปาหนันร่องกล้า
2. ภูทับเบิก จังหวัดเพชรบูรณ์
    - งานบุญบั้งไฟเดือนหก และผีตาโม่
    - งานปีใหม่ม้ง บ้านทับเบิก
    - เทศกาลสีสันดอกไม้เมืองหนาว ณ ภูทับเบิก
3. เขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
    - เทศกาลพายเรือเที่ยวป่า ตามหาแมงกะพรุนน้ำจืด
    - เทศกาล “หนีร้อน ไปนอนหนาว ที่เขาค้อ”
    - งานเทศกาลปีใหม่ชาวเผ่าลีซอ
    - ประเพณีการแข่งเรือภูเขาบ้านมาตุลี
    - เทศกาลดนตรีโอเวอร์โค้ท มิวสิค เฟสติวัล
    - เทศกาลดูนก ทุ่งแสลงหลวง

นอกจากนี้ ยังมีประเพณีของชนเผ่าที่สะท้อนภาพความสมบูรณ์ วิถีวัฒนธรรม และการก้าวตามความเจริญของโลกได้อย่างน่าภาคภูมิใจ ระเบียบแบบแผนที่กำหนดพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ที่คนในชุมชนยึดถือปฏิบัติสืบกันมา ถ้าคนใดในสังคมนั้นๆ ฝ่าฝืนมักถูกตำหนิจากสังคม ลักษณะประเพณีในชุมชนมีทั้งประสมกลมกลืนเป็นอย่างเดียวกัน และมีความแตกต่างกันไปบ้างตามความนิยมเฉพาะท้องถิ่น แต่โดยมากย่อมมีจุดประสงค์และวิธีการปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีเฉพาะส่วนปลีกย่อย ที่เสริมเติมแต่งหรือตัดทอนไปในแต่ละท้องถิ่นได้แก่

- พิธีกินข้าวใหม่
- พิธีลงสีดา
- พิธีใส่กำไลคอ
- พิธีสู่ขวัญตั้งชื่อ
- พิธีสร้างสะพานต้อนรับขวัญ
- พิธีขอพ่อบุญธรรมแม่บุญธรรม

- พิธีสู่ขวัญตั้งชื่อสู่วัยผู้ใหญ่
- พิธีล้อมขวัญของครอบครัว
- พิธีงานศพ
- ประเพณีปีใหม่
- ประเพณีการแต่งกาย
- ประเพณีการแต่งงาน

ดังนั้นนอกเหนือจากแห่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแล้ว วัฒนธรรมประเพณี และเทศกาลต่างๆ ก็ถือว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวมาเป็นเวลานาน และสังคมไทยก็เป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งแต่ชุมชนและท้องถิ่นสั่งสมมานาน ทั้งทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ จนกลายเป็น“อัตลักษณ์”ของชุมชน ก่อให้เกิดเป็นเทศกาลงานประเพณีที่มีความหลากหลาย มีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจต้องการสัมผัสและเรียนรู้ถึงความเชื่อ วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในแต่ละท้องถิ่น คณะผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเทศกาลงานประเพณีไทย ทั้งในแง่ประวัติความเป็นมา เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลทางวิชาการและเป็นข้อมูลในการอนุรักษ์และฟื้นฟูเทศกาลงานประเพณี รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพงานเทศกาลประเพณี เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ เป็นแนวทางวางแผนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเทศกาลงานวัฒนธรรมประเพณีอย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการวิจัยนี้ จึงจัดเป็นนวัตกรรมด้านการท่องเที่ยว ที่คาดว่าจะนำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรม ดังนั้นการดำเนินงานโครงการนี้จึงมีลักษณะการดำเนินงานต่อเนื่องเพื่อต่อยอดโครงการวิจัย โดยแนวทางการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ ได้ประยุกต์แนวทางการดำเนินงานมาจากโครงการ “สืบค้นวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย” ในปีพ.ศ.2551-2552 “โครงการการพัฒนาชุมชนรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยแบบมีส่วนร่วมโดยใช้องค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว” ในปีพ.ศ.2553-2554 การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก ในปี พ.ศ. 2555-2556 และการพัฒนาเส้นทางการท่องเทียวท่องเที่ยวบนถนนมิตรภาพ (สายทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 12) ในปี พ.ศ. 2557-2558 ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งข้อค้นพบจากงานวิจัยทั้ง 4 โครงการทำให้คณะผู้วิจัยเกิดความสนใจในการยกระดับให้มีลักษณะของการประยุกต์ใช้ในวงกว้าง (Generalization) โดยการมุ่งเน้นการต่อยอดรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวให้มีมิติกว้างขึ้น และสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของโครงข่ายชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ที่สามารถขับเคลื่อนในเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรม

ผลงานวิจัยครั้งนี้ จึงมีเป้าหมายหลักของการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืนคือ การสร้างองค์ความรู้และประสบการณ์ในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้คนในท้องถิ่นรับรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรมของชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อการอยู่เย็นเป็นสุข

3. วัตถุประสงค์

3.1 ศึกษาข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ รวมทั้งศักยภาพของชุมชนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล

3.2 พัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

3.3 ประเมินผลการการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่ปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมเยือน และด้วยความสมัครใจ

4.2 วัฒนธรรมประเพณี หมายถึง แบบความเชื่อ ความคิด การกระทำ ค่านิยม ทัศนคติ ศีลธรรม จารีต ระเบียบ แบบแผน และวิธีการกระทำสิ่งต่างๆ ตลอดจนถึงการประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่างๆ ที่กระทำกันมาแต่ในอดีตและยังมีอิทธิพลอยู่ในปัจจุบัน ในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย

1.) ประเพณีที่เนื่องด้วยความเชื่อ เช่น การอุปสมบท ทอดผ้าป่า
2.) ประเพณีเฉพาะท้องถิ่น เช่น พิธีล้อมขวัญของครอบครัว เป็นต้น
3.) ประเพณีเนื่องด้วยอาชีพ เช่น ทำขวัญข้าว วัวลาน พิธีกินข้าวใหม่ เป็นต้น
4.) ประเพณีที่เกี่ยวกับวงจรชีวิต เช่น การคลอด การจัดงานศพ การแต่งงาน เป็นต้น
5.) ประเพณีตามเทศกาลต่างๆ เช่น งานลอยกระทง งานสงกรานต์ งานวันแม่ เป็นต้น
6. ประเพณีวิถีชีวิตของบุคคล เช่น ประเพณีการแต่งกาย พิธีใส่กำไลคอ เป็นต้น

4.3 เทศกาล หมายถึง หมายถึง ช่วงเวลาที่กำหนดไว้เพื่อจัดงานบุญและงานรื่นเริงในท้องถิ่น เป็นการเน้นไปที่การกำหนดวัน เวลา และโอกาสที่สังคมแต่ละแห่งจะจัดกิจกรรมเพื่อเฉลิมฉลองโดยมีฤดูกาลและความเชื่อเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดเทศกาลและงานประเพณี ในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย

1. เทศกาลเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี เช่นงานปีใหม่ชาวม้ง งานแต่งงานเผ่าลีซอ เป็นต้น
2. เทศกาลเกี่ยวกับความเชื่อและความศรัทธาเช่น สงกรานต์ ลอยกระทง ฯลฯ
3. เทศกาลทางด้านดนตรีและนันทนาการ เช่น เทศกาลดนตรีโอเวอร์โค้ท เป็นต้น
4. เทศกาลทางด้านกีฬา เช่น งานแข่งขันเรือยาว มหกรรมเสือภูเขานานาชาติ ฯลฯ
5. เทศกาลทางด้านความงามของธรรมชาติ เช่น เทศกาลกุหลาบขาว ฯลฯ
6.เทศกาลทางด้านพืชผลทางการเกษตร เช่น งานสตอเบอร์รี ฯลฯ
7.เทศกาลทางด้านการรำลึกถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เช่น เทศกาลชมประวัติศาสตร์ภูหินร่องกล้า ฯลฯ

8.เทศกาลทางด้านนันทนาการ เช่น การโยนลูกช่วง งานว่าวไทย ฯลฯ

4.4 ชุมชน หมายถึงกลุ่มคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกิจกรรมในทิศทางเดียวกัน ในงานวิจัยนี้หมายถึง ชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

4.5 การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมและการร่วมมือในการพัฒนาชุมชนบริเวณพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ระหว่างคณะผู้วิจัย ภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

4.5 พื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ หมายถึง หมายถึง พื้นที่อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก ชุมชนบนภูทับเบิก และชุมชนบนเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

4.6 นวัตกรรมทางศิลปะ หมายถึง ความคิดริเริ่มที่นำมาประยุกต์ใช้อย่างสัมฤทธิ์ผลมีความแปลกใหม่อย่างเห็นได้ชัด การเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเพิ่มมูลค่ามูลค่าของนักท่องเที่ยว หรือมูลค่าของผู้ผลิต เป้าหมายของนวัตกรรมคือการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก เพื่อทำให้สิ่งต่างๆ เกิดเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ก่อให้ได้ผลิตผลเพิ่มขึ้นและเป็นที่มาสำคัญของความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ

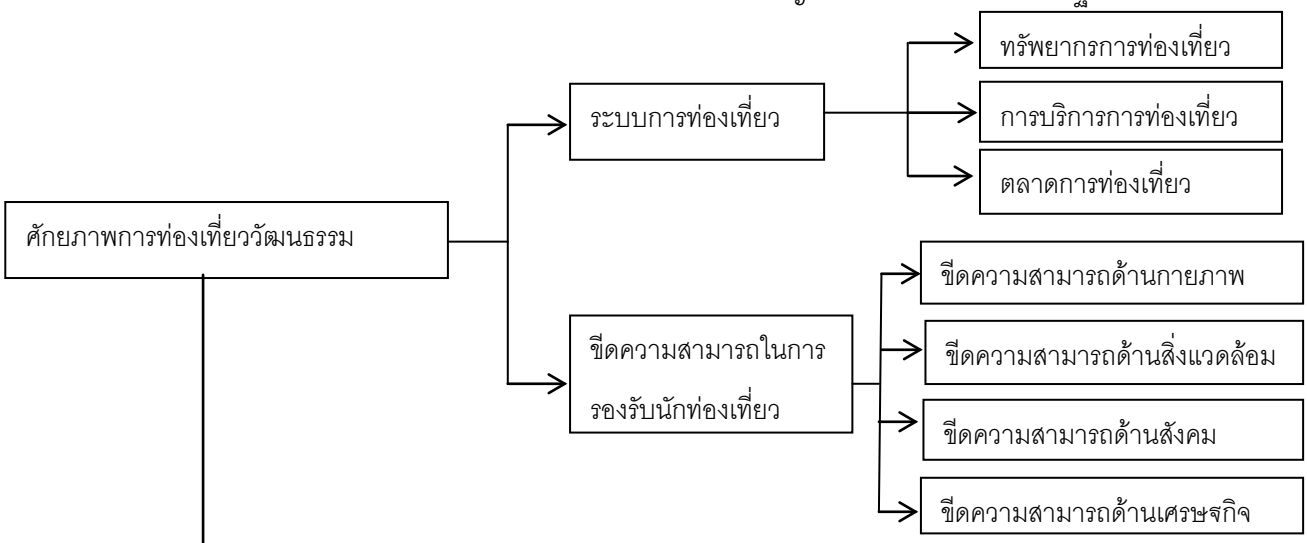

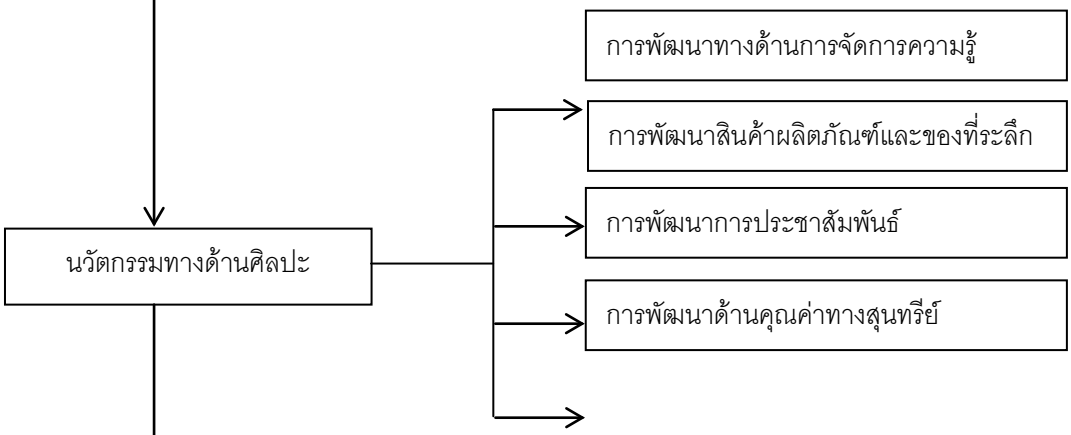

ตาราง แสดงกรอบแนวคิดงานวิจัย

บทที่ 3

วิธีวิจัยการดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาแบบผสมผสาน กล่าวคือ การวิจัยเชิงสำรวจชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมาย หลังจากนั้นจึงศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสังเกตการมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบเครือข่ายสาธารณะ (Public Social Network Interaction Technique/ PSNIT) ซึ่งเป็นวิธีวิทยาที่ประกอบด้วยการวิเคราะห์ระบบฐานข้อมูลท้องถิ่น (Community Data base Analysis) การพัฒนาแบบสาธารณะขึ้นในเพื่อวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์ พัฒนาการทางความรู้ของคนในชุมชน เครือข่ายความสัมพันธ์ และพลวัตของวัฒนธรรมของชุมชนอันเป็นส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร การศึกษาบริบทเกี่ยวกับบริบทของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ โดยใช้ประชากร จำนวน 89,480 คน (กรมการปกครอง, 2558, ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกจำนวนชุมชน รวมทั้งสิ้น 2,000 ชุดโดยวิธีสอบถามแบบบังเอิญ ด้วยการเข้าไปชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คน ซึ่งสูงกว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่คำนวณได้จำนวน 1,111 ชุด จากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Toro Yamane, 1973, p.103) เมื่อประชาการเป็น Infinity และความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.03

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้จะอาศัยวิธีการวิจัยในแนวทางผสมผสาน (mixed method approach) ซึ่งการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ มีเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ ดังนี้
    - 1.1 เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในการท่องเที่ยว
    - 1.2 เป็นพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในปัจจุบัน
    - 1.3 เป็นพื้นที่ที่รู้จักโดยทั่วไป และมีนักท่องเที่ยวเข้าชมอย่างต่อเนื่อง
    - 1.4 มีระดับความสำคัญในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ดังนั้นผู้วิจัยได้แบ่งพื้นที่เพื่อการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ มีพื้นที่ครอบคลุม 2 จังหวัด 3 อำเภอ 11 ตำบล 131 หมู่บ้านประกอบด้วย

1.) ภูหินร่องกล้า อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ครอบคลุม 3 ตำบล 44 หมู่บ้าน ได้แก่

- ตำบลบ่อโพธิ์ จำนวน 14 หมู่บ้าน
- ตำบลเนินเพิ่ม จำนวน 17 หมู่บ้าน
- ตำบลบ้านแยง จำนวน 13 หมู่บ้าน

2.) ภูทับเบิก อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ครอบคลุม 1 ตำบล 15 หมู่บ้าน ได้แก่

- ตำบลวังบาล จำนวน 15 หมู่บ้าน

3.) เขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ครอบคลุม 7 ตำบล 72 หมู่บ้าน ได้แก่

- ตำบล เขาค้อ จำนวน 11 หมู่บ้าน
- ตำบลสะเดาะพง จำนวน 5 หมู่บ้าน
- ตำบลแคมป์สน จำนวน 14 หมู่บ้าน
- ตำบลหนองแม่นา จำนวน 10 หมู่บ้าน
- ตำบล ทุ่งสมอ จำนวน 14 หมู่บ้าน
- ตำบลเข็กน้อย จำนวน 12 หมู่บ้าน
- ตำบลริมสีม่วง จำนวน 6 หมู่บ้าน

2. ขอบเขตด้านการพัฒนา กำหนดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย

ศึกษาข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ และศักยภาพของชุมชนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาล มีขอบเขตด้านเนื้อหาศึกษาข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาล ในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ดังนี้

1) ด้านวัฒนธรรมประเพณี มี 6 ด้าน ประกอบด้วย
   - ประเพณีที่เนื่องด้วยความเชื่อ
   - ประเพณีเฉพาะท้องถิ่น
   - ประเพณีเนื่องด้วยอาชีพ
   - ประเพณีที่เกี่ยวกับวงจรชีวิต
   - ประเพณีตามเทศกาลต่างๆ
   - ประเพณีวิถีชีวิตของบุคคล
2) ด้านเทศกาล มี 8 ด้าน ประกอบด้วย
   - เทศกาลเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี
   - เทศกาลเกี่ยวกับความเชื่อ
   - เทศกาลทางด้านดนตรีและนันทนาการ
   - เทศกาลทางด้านกีฬา
   - เทศกาลทางด้านความงามของธรรมชาติ
   - เทศกาลทางด้านพืชผลทางการเกษตร
   - เทศกาลทางด้านการรำลึกถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

- เทศกาลทางด้านนันทนาการ

ในการศึกษาครั้งนี้จะอาศัยวิธีการวิจัยในแนวทางผสมผสาน (mixed method approach) ซึ่งมีพื้นที่ในการศึกษาคือชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ โดยมีรายละเอียดในการดำเนินงาน การศึกษารูปแบบตั้งต้นของพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ด้วยการวิเคราะห์จากกรณีตัวอย่างเมือง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนในประเทศไทยและในต่างประเทศที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

การศึกษาจากเอกสารและสัมภาษณ์ผู้มีความสามารถในการให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมได้ขั้นต้นและแนวทางที่ได้ในการวิจัยในครั้งแรกที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของชุมชนประกอบกับการวิเคราะห์การเก็บข้อมูลของชุมชนก่อนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยศักยภาพของชุมชนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้าภูทับเบิก และเขาค้อ การประเมินศักยภาพและความพร้อมเชิงท่องเที่ยว ประกอบ 2 ด้านประกอบด้วยระบบการท่องเที่ยวและขีดความสามรถในการรองรับนักท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ระบบการท่องเที่ยว
- ทรัพยากรการท่องเที่ยว
- การบริการการท่องเที่ยว
- ตลาดการท่องเที่ยว

1.2 ขีดความสามรถในการรองรับนักท่องเที่ยว
- ขีดความสามารถด้านกายภาพ
- ขีดความสามารถด้านสิ่งแวดล้อม
- ขีดความสามารถด้านสังคม
- ขีดความสามารถด้านเศรษฐกิจ

2. การรวบรวมข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ มีพื้นที่ครอบคลุม 2 จังหวัด 3 อำเภอ 11 ตำบล 131 หมู่บ้าน สำหรับขอบเขตด้านเนื้อหารูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาล ของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ประกอบด้วย
- แหล่งท่องเที่ยวใหม่
- วัฒนธรรมประเพณี
- เทศกาล

เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ มาจัดทำต้นร่างรูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ที่สอดคล้องกับความต้องการและปัจจัยพื้นฐานของการชุมชน ด้วยเทคนิคการสังเคราะห์รูปแบบ และนำรูปแบบที่ได้มาทดสอบเบื้องต้นด้วยการประชุมกลุ่มย่อยกับภาคีเครือข่ายชุมชน มีขั้นตอนดังนี้

1) ออกแบบการสำรวจ และสร้างเครื่องมือการเก็บข้อมูลภาคสนามประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ได้ขอบเขตด้านเนื้อหากำหนดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยประกอบด้วย ศึกษาข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ รวมทั้งศักยภาพของชุมชนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล มีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

2) การสร้างเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามศักยภาพและความพร้อมเชิงท่องเที่ยวของชุมชน ในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ แบบสอบถามแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

3) แบบสำรวจข้อมูล การพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อโดยการศึกษาเอกสารเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น วิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยว วัฒนธรรม ศิลปกรรม และรายงานประจำปีของอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อำเภอเขาค้อ อำเภอหล่มสัก และอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ รวมทั้งการทบทวนข้อมูลเบื้องต้นเพื่อหาความเหมาะสมของรูปแบบการรวบรวมข้อมูลและการวิธีการจัดเก็บข้อมูลวัฒนธรรมของจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อค้นหาความสำคัญและคุณค่าที่มีต่อบริบทของชุมชน คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารมหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ พัฒนาชุมชนจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีนักวิจัยประกอยด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.จิรวัฒน์ พิระสันต์ นายบุญทรัพย์ เลิศรุจิกุล และนายนัฐวัฒน์ ภูวเกียรติกุล และผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้จัดสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนาม สำหรับผลงานวิจัยและเอกสารชั้นต้นที่นำมาศึกษา ได้แก่ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดเพชรบูรณ์ หนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาของชุมชน ที่ครอบคลุมบริบทต่างๆ

4) ทดลองใช้เครื่องมือ โดยคณะผู้วิจัยประกอบด้วยรองศาสตราจารย์ ดร.จิรวัฒน์ พิระสันต์ พร้อมทั้งนายนัฐวัฒน์ ภูวเกียรติกุล เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลอีก 4 คน เพื่อทดลองแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและวิเคราะห์ความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ในพื้นที่ชุมชนเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2558 จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาปรับปรุงและทดลองใช้ในพื้นที่ชุมชนทุ่งสมอ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2558 คณะผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลที่ได้สมบูรณ์ที่สุด

5) ปรับปรุงเครื่องมือที่ได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ จากข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในภาคสนามทั้ง 2 พื้นที่จากนั้นคณะผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเพื่อปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อเสนอแนะแบบสัมภาษณ์เจาะลึกประกอบด้วย

5.1) รองศาสตราจารย์เทพศักดิ์ ทองนพคุณ คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

5.2) รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุดสังข์ สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

5.3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล คงทอง ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดปัตตานี

5.4) รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย สิงหยะบุศย์ คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

5.5) ดร.พุฒตาล พันธุเณรคณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

6) อบรมผู้ช่วยนักวิจัยในการเก็บข้อมูล คณะผู้วิจัยได้อบรมเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล ได้จัดสัมมนาฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลจำนวน 2 ครั้ง วันที่ 4 กันยายน พ.ศ.2558 และวันที่ 8 กันยายน พ.ศ.2558 ณ ห้องประชุมคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.จิรวัฒน์ พิระสันต์ เป็นวิทยากร โดยมีเนื้อหาในการอบรมเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูล ดังนี้ เทคนิคการแนะนำตัวเองกับปราชญ์ท้องถิ่น เทคนิคการสัมภาษณ์รวมถึงภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ มารยาทในการสัมภาษณ์ และคู่มือการสัมภาษณ์ รวมทั้งการทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของวัฒนธรรมของพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ทั้งนี้เพื่อทบทวนความเหมาะสมของแบบการรวบรวม การจัดเก็บข้อมูลวัฒนธรรม และการวางแผนการใช้แบบสัมภาษณ์ในพื้นที่ภาคสนาม

7) การรวบรวมข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ มีพื้นที่ครอบคลุม 2 จังหวัด 3 อำเภอ 11 ตำบล 131 หมู่บ้าน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ มาจัดทำต้นร่างรูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ที่สอดคล้องกับความต้องการและปัจจัยพื้นฐานของการชุมชนด้วยเทคนิคการสังเคราะห์รูปแบบ และนำรูปแบบที่ได้มาทดสอบเบื้องต้นด้วยการประชุมกลุ่มย่อยกับภาคีเครือข่ายชุมชน

8) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ขั้นต้นและแนวทางที่ได้ในการวิจัยในครั้งแรกที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของชุมชนประกอบกับการวิเคราะห์การเก็บข้อมูลของชุมชนประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาล

การเก็บข้อมูลการวิจัย โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. คณะผู้วิจัย รวมรวมข้อมูลของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ (ก่อนการดำเนินการวิจัย) โดยวิธีแบบสอบถาม จำนวน 2,000 ชุด (ประมาณชุมชนละ 25 ชุด) ประกอบด้วยเนื้อหาคือ ลักษณะเด่นชุมชน ความพร้อมเชิงท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ความสามารถในการแข่งขันและการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านการตลาด ด้านจำนวนนักท่องเที่ยวด้านรายได้ของคนในชุมชน ข้อคำถามด้านการรับรู้ ข้อคำถามด้านศักยภาพของชุมชน และการมีส่วนร่วม ระหว่างวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2558-วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้แบ่งพื้นที่เพื่อการพัฒนา

เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

โดยคณะผู้วิจัยคณะผู้วิจัยได้ติดต่อผู้ประสานงานในเบื้องต้น คณะผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานไปยังประธานชุมชน และรองประธานชุมชน เข้าไปสอบถามในชุมชน จำนวนชุมชนละ 20 ชุด รวมทั้งสิ้น 2,000 ชุด โดยวิธีสอบถามแบบบังเอิญ สำหรับการเก็บข้อมูลแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 12 ครั้ง ในเวลา 6 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์ทันที ขณะเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษา โดยผู้วิจัยได้ทำการจดบันทึกประเด็นสำคัญๆ ขณะสัมภาษณ์ไว้ขณะสัมภาษณ์ บันทึกภาพเพื่อให้นำไปใช้ประกอบกับข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ สอบถามรวมทั้งฟังจากเทปบันทึกเสียงซ้ำจากการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกันจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง ซึ่งได้กระทำภายหลังจากการสัมภาษณ์ทุก ๆ ครั้ง แล้วนำไปถอดเทปบันทึกคำสัมภาษณ์แบบคำต่อคำของแต่ละรายภายหลังกลับจากพื้นที่อีกครั้งหนึ่ง

2. การจัดประชุมกลุ่มย่อยกับภาคีเครือข่ายชุมชน โดยนำรูปแบบเบื้องต้นและข้อมูลประกอบที่ศึกษาได้มาจากผลของการวิจัยใน มาจัดทำเป็นโครงการ และกิจกรรม เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อตรวจสอบโดยเทคนิคการอบรมสัมมนากลุ่มย่อย

การจัดประชุมกลุ่มย่อยกับภาคีเครือข่ายชุมชน โดยนำรูปแบบเบื้องต้นและข้อมูลประกอบที่ศึกษาได้มาจากผลของการวิจัยมาจัดทำเป็นโครงการและกิจกรรม เพื่อการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ เมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ.2558 ณ โรงแรมฟ้าใสหมอกสวย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีจำนวน 80 คน ประกอบด้วย ผู้นำและตัวแทนชุมชน ในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ตัวแทนสภาวัฒนธรรมชุมชน ตัวแทนชมรมการท่องเที่ยวเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ และตัวแทนชมรมการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอโครงการการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อให้กับทางชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อได้รับทราบ และแจ้งการเก็บข้อมูลของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ความสอดคล้องกับความต้องการและปัจจัยพื้นฐานของการชุมชนมากที่สุด

3. จัดทำโครงการอบรมสัมมนาในแต่ละด้านเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ผ่าน ในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ โดยผู้เชี่ยวชาญและภาคีเครือข่ายชุมชนประกอบด้วย พัฒนาการบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พัฒนาสินค้าพื้นเมือง พัฒนาความปลอดภัย พัฒนาโครงข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดการท่องเที่ยวและพัฒนาการจัดการบริการอื่นๆ ประเมินผลจากสถานที่จริงทุก 1 เดือน

3.1) ประชุมสัมมนาเพื่อวางแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมที่มาจากตัวแทนชุมชน จำนวน 100 คน เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2558 ณ บ้านใหม่ร่องกล้า ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เพื่อประสานความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม โดยคณะผู้วิจัยแจ้งในภารกิจที่จะดำเนินการ

วิจัยให้กับชุมชน จากที่ประชุมทำให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับโครงการวิจัยฯ และแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พร้อมให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง รวมทั้งนายกเทศบาลตำบลเนินเพิ่มได้กำหนดเป็นนโยบายที่ทำงานร่วมกัน และประชาชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ทำให้คณะผู้วิจัยเข้าศึกษาภาคสนาม เป็นไปราบรื่นและมีบรรยากาศอย่างกัลยาณมิตร

3.2) การจัดทำแผนและโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยภาคีเครือข่ายชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องฯ เป็นการประชุมเพื่อทำประชาคมในการทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยใช้องค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2558 ณ บ้านใหม่ร่องกล้า ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เข้าร่วมประชุมจำนวน 100 คน

4. การพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ประกอบด้วย

4.1) ภาคีเครือข่ายและตัวแทนชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 150 คน

4.2) การพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการจัดการความรู้ ประกอบด้วย

- จัดทำระบบฐานข้อมูลอิเลคโทนิค จำนวน 1 เครือข่าย
- จัดทำหนังสืออิเลคโทนิค (E-Book) จำนวน 100 ชุด
- จัดทำเอกสารการท่องเที่ยวมีเอกสารการท่องเที่ยว จำนวน 1,000 เล่ม
- การท่องเที่ยวมีเอกสารการท่องเที่ยวภาษาไทย 500 เล่ม
- การท่องเที่ยวมีเอกสารการท่องเที่ยวภาษาอังกฤษ 500 เล่ม

4.3) การพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และของที่ระลึก

- สำรวจและคัดเลือกสินค้าผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกชุมชนไม่น้อยกว่า 50 ชนิด
- จัดทำเทศกาลตลาดนัดศิลปะและผลิตภัณฑ์และของที่ระลึก 1 ครั้ง
- ออกแบบสินค้าผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกอย่างน้อย 10 แบบ
- จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์สินค้าผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 2,000 แผ่น

4.4) การพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการประชาสัมพันธ์

- คู่มือการท่องเที่ยวภาษาไทย	จำนวน 300	เล่ม
- คู่มือการท่องเที่ยวภาษาอังกฤษ	จำนวน 300	เล่ม
- จัดทำแผนที่การท่องเที่ยว	จำนวน 2,000	แผ่น
- จัดทำแผ่นพับการประชาสัมพันธ์	จำนวน 1,000	แผ่น
- จัดทำข้อมูลเผยแพร่ทางด้านวิทยุ	จำนวน 2 สถานี	
- จัดทำข้อมูลเผยแพร่ทางด้านโทรทัศน์	จำนวน 2 สถานี	
- จัดทำข้อมูลเผยแพร่ทางด้านสื่อสิ่งพิมพ์	จำนวน 5 สื่อ	

4.5) การพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านคุณค่า

- จัดทำภาพยนตร์สารคดี จำนวน 1 เรื่อง
- จัดทำบทเพลงแบบมีภาพประกอบ (Music VDO) จำนวน 1 เรื่อง
- จัดทำหนังสือภาพถ่ายสารคดี จำนวน 300 เล่ม
- จัดทำ ART WORK SHOP จำนวน 1 ครั้ง พร้อมสูจิบัตร 300 เล่ม
- จัดทำภาพยนตร์โฆษณา จำนวน 2 เรื่อง
- จัดทำศิลปะภูมิทัศน์ (Land Art) จำนวน 3 หมู่บ้าน

4.6) จัดเวทีนำเสนอการวิจัย

- เชิญสาธารณะชน เข้าภาคสนามจริง มีผู้เข้าร่วมงานไม่น้อยกว่า 200 คนเมื่อวันที่ 9-10 มกราคม 2560 ภายใต้ชื่อโครงการ Green KhaoKho สานต่อ Route 12 ณ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

4.7) จัดประชุมเปิดตัวและแถลงข่าวการพัฒนาการท่องเที่ยว

- มีการนำเสนอข่าวผ่านสื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ และหนังสือพิมพ์

5. ประเมินผลการการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ จากกลุ่มตัวอย่างประกอบนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ชุมชน เนื้อหาประกอบด้วย

- ประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
- ประเมินการมีรายได้
- ประเมินการเพิ่มจำนวนของนักท่องเที่ยว

6. จัดประชุมเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณะนำเสนอข้อมูลเชิงนโยบายและแนวทางการขยายผลงานวิจัยเชิงนโยบาย แนวทางการขยายผลงานวิจัยเชิงนโยบาย และผลประเมินความสำเร็จของโครงการ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามความคิดเห็น และความพึงพอใจของชุมชนรอบอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ในการสำรวจข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยได้แบ่งคำถามเป็น 2 ประเภท คือ คำถามปลายเปิด (Close-ended Question) เป็นแบบสำรวจรายการ (Cheek List) และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (Rating Scale) มาก ปานกลาง น้อย

การตรวจคุณภาพของเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดหลักการวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงด้านภาษา เนื้อหา และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 45 คน และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบราค (Cronbach Alfa-Coefficient) ของแบบสอบถามมีค่า 0.97

3. การตรวจสอบเพื่อปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อเสนอแนะแบบสัมภาษณ์เจาะลึกเพิ่มขึ้นด้วย

การตรวจสอบข้อมูล

1. การตรวจสอบความแม่นตรงของข้อมูล (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ด้วยการดูข้อมูลด้วยการดูข้อคำถาม สื่อความหมายตรงตามที่ต้องการหรือไม่ขณะที่สัมภาษณ์ คำตอบที่ได้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ข้อมูลเดิมและข้อสังเกตของนักวิจัย หรือไม่ทดสอบกับสภาพแวดล้อม และข้อมูลอื่นที่มีอยู่เดิมจากแหล่งอื่นๆ ในลักษณะทดสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ตามระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ข้อมูลมีความหมาย แม่นยำ และเชื่อถือได้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่สองเป็นการตรวจข้อมูลที่ได้จัดเป็นดัชนีแล้ว จากการสังเกตพฤติกรรม การสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักภาคีเครือข่ายชุมชน กรรมการชุมชนและบุคคลทั่วไป โดยมีการตรวจสอบสามเส้าในด้านต่างๆ

1.1 ตรวจสอบด้านปริมาณ ตรวจสอบข้อมูลที่สังเกตและบันทึกว่า เนื้อหาได้ปริมาณเพียงพอ ครอบคลุมในแนวคำถาม และเพียงพอตามวัตถุประสงค์หรือไม่ หากข้อมูลไม่เพียงพอได้ทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมหลายครั้ง จนสามารถสรุปข้อมูลที่ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้

1.2 ตรวจสอบแหล่งข้อมูล (Data triangulation) ตรวจสอบเรื่องเวลา สถานที่ และบุคคลว่า เมื่อต่างเวลา ต่างสถานที่ ต่างบุคคล แล้วข้อมูลยังเหมือนเดิมหรือไม่ โดยการจัดตารางกำหนดเวลาในการสังเกตพฤติกรรมให้ครอบคลุมทุกช่วงเวลาเพื่อให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

1.3 ตรวจสอบข้อมูลกับเจ้าของข้อมูลและผู้เกี่ยวข้องอื่น (Cross Check) ผู้วิจัยซักถาม ผู้ให้ข้อมูลและตรวจสอบจากผู้เกี่ยวข้องอื่นว่า ข้อมูลถูกต้องหรือไม่ด้วยการสอบถามซ้ำในประเด็นเดียวกันแล้วให้ความเห็นกับผู้วิจัยในเรื่องการตีความ การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเป็นการยืนยันความเชื่อถือได้ของข้อมูลและการรายงาน

1.4 ตรวจสอบด้านทฤษฎี ตรวจสอบข้อมูลขณะอยู่ในภาคสนาม การตีความหมายพฤติกรรมว่าตรงหรือแตกต่างไปจากทฤษฎีหรือจากแนวคิดผู้เชี่ยวชาญมากน้อยเพียงใด และตรวจสอบความเข้าใจของผู้วิจัย (Investigator Triangulation) โดยศึกษาเอกสารเพิ่มเติม สอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อพบข้อมูลที่ขัดแย้งกันหรือข้อมูลไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลซ้ำเพื่อยืนยันความถูกต้อง

1.5 ตรวจสอบวิธีการเก็บข้อมูล (Methodology Triangulation) ตรวจสอบข้อมูลด้วยการรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ประกอบด้วยเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมการสัมภาษณ์เจาะลึก การสัมภาษณ์กลุ่ม และการสนทนากลุ่ม

1.6 ตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์-สังเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากสถานที่จริงแล้ว ได้ตรวจสอบการแปลความหมายเกี่ยวกับข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ตรงความเป็นจริงมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การนำเสนอเนื้อหาในบทนี้ ต้องการนำเสนอรวบรวมองค์ความรู้และพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ เพื่อศึกษาข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ รวมทั้งศักยภาพของชุมชนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณี และเทศกาล รวมทั้งประเมินผลการการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณี และเทศกาล ในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ รวมทั้งศักยภาพของชุมชนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล

ตอนที่ 2 พัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

ตอนที่ 3 ประเมินผลการการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณี และเทศกาล ในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

คณะผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ดังกล่าว แล้วนำมาสังเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีสัมมนาวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการท่องเที่ยว ตัวแทนผู้ประกอบการ และผู้แทนชุมชนในพื้นที่เป้าหมายของจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดเพชรบูรณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังจัดการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานวิจัยในการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

หากกล่าวว่าพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ถือได้ว่าเป็นทุนทรัพย์ของชาติมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวจากทั่วประเทศมาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ไม่ได้มีแต่เฉพาะที่เป็นธรรมชาติ ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ ศิลปกรรม และโบราณสถานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงอาหารการกิน ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทย ที่มีน้ำใจดีเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส จนมีคำเฉพาะที่ใช้พูดถึงประเทศ

ไทยของเราว่า “ดินแดนแห่งรอยยิ้ม” (Land of smile) อีกด้วย ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่ายิ่งดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าเป็นทรัพย์ ทุนทรัพย์ของแผ่นดิน และเป็นมรดกอันล้ำค่าที่บรรพบุรุษของเราได้สร้างสรรค์ปกปักรักษาไว้ให้ลูกหลานจนตกทอดมาถึงในปัจจุบัน ผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีเทศกาลและความพร้อมทางการท่องเที่ยวของชุมชน

การศึกษาชุมชนแต่ละชุมชนต้องมีการศึกษาชุมชนก่อนเพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพปัญหา สภาพความเป็นอยู่ของชุมชนที่แท้จริง วิธีการที่จำเป็นในการหาข้อมูลชุมชนก็คือ การลงพื้นที่ภาคสนามในการเก็บข้อมูลชุมชน ในการจะลงพื้นที่เก็บข้อมูลควรมีการประชุมทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้นำชุมชนและทีมผู้ช่วยนักวิจัยที่ลงพื้นที่สำรวจเก็บข้อมูล (จำเป็นอย่างมากในการหาตัวแทนชาวบ้านลงพื้นที่ด้วย)

1.1 การออกแบบการสำรวจ และศึกษาข้อมูลพร้อมวิธีการจัดเก็บ

การสำรวจเก็บข้อมูลภาคสนามนอกจากจะสำรวจข้อมูลด้านกายภาพแล้ว ยังต้องทำความเข้าใจในกระบวนการที่กล่าวมา ทั้งนี้จำเป็นที่จะทำให้ชุมชนเข้าใจตัวเองและผู้ที่เข้ามาศึกษาพร้อมกับตัวแทนชุมชนได้เห็นข้อมูลชุมชนมากขึ้น จากนั้นก็จะเป็นขั้นตอนการพัฒนาโครงการที่ต้องเพิ่มข้อมูลด้านเทคนิคและความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นไปได้ในการพัฒนาชุมชนต่อไป ในการวิจัยครั้งนี้มีกระบวนการดังนี้

1) ออกแบบการสำรวจและสร้างเครื่องมือการเก็บข้อมูลภาคสนามประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

การพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ได้ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยประกอบด้วย ศึกษาข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณี และเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ รวมทั้งศักยภาพของชุมชนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรม ประเพณีและเทศกาลมีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

1.1) การสร้างเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย 1.แบบสอบถามศักยภาพและความพร้อมเชิงท่องเที่ยวของชุมชน ในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ 2.แบบสอบถามแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

1.2) แบบสำรวจข้อมูล การพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ โดยการศึกษาเอกสารเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น วิจัยเกี่ยวกับเมืองพิษณุโลก วัฒนธรรม ศิลปกรรม และรายงานประจำปีของอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อำเภอเขาค้อ อำเภอหล่มสัก และอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ รวมทั้งการทบทวนข้อมูล

เบื้องต้นเพื่อหาความเหมาะสมของรูปแบบการรวบรวมข้อมูลและการวิธีการจัดเก็บข้อมูลวัฒนธรรมของจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อค้นหาความสำคัญและคุณค่าที่มีต่อบริบทของชุมชน คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก พัฒนาชุมชนจังหวัดพิษณุโลก มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีนักวิจัยประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.จิรวัฒน์ พิระสันต์ นายบุญทรัพย์ เลิศรุจิกุล และนายนัฐวัฒน์ ภูวเกียรติกุล และผู้ช่วยนักวิจัย เป็นผู้จัดสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลภาคสนาม สำหรับผลงานวิจัยและเอกสารชั้นต้นที่นำมาศึกษา ได้แก่ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดเพชรบูรณ์ หนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญาของของแต่ละชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ที่ครอบคลุมบริบทต่างๆ

1.3) ทดลองใช้เครื่องมือ โดยคณะผู้วิจัยประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.จิรวัฒน์ พิระสันต์ พร้อมทั้งนายนัฐวัฒน์ ภูวเกียรติกุล เจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลอีก 4 คน เพื่อทดลองแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและวิเคราะห์ความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ในพื้นที่ชุมชนเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2558 จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาปรับปรุงและทดลองใช้ในพื้นที่ชุมชนทุ่งสมอ จังหวัดเพชรบูรณ์ ในวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2558 ทั้งนี้เพื่อให้คณะผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลเข้าใจและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ได้สมบูรณ์ที่สุด

1.4) ปรับปรุงเครื่องมือที่ได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ จากข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในภาคสนามทั้ง 2 พื้นที่ จากนั้นคณะผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเพื่อปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อเสนอแนะแบบสัมภาษณ์เจาะลึกประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ เทพศักดิ์ ทองนพคุณ คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย สิงหยะบุศย์ คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล คงทอง ผู้อำนวยการสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดมหาสารคาม รองศาสตราจารย์ ดร.นิรัช สุดสังข์ หัวหน้าสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และดร.พุฒตาล พันธุเณร คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนเรศวร

1.5) อบรมผู้ช่วยนักวิจัยในการเก็บข้อมูล คณะผู้วิจัยได้อบรมเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลได้จัดสัมมนาฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลจำนวน 2 ครั้ง วันที่ 4 กันยายน พ.ศ.2558และวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2558 ณ ห้องประชุม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.จิรวัฒน์ พิระสันต์ เป็นวิทยากร โดยมีเนื้อหาในการอบรมเจ้าหน้าที่เก็บข้อมูลดังนี้ เทคนิคการแนะนำตัวเองกับปราชญ์ท้องถิ่น เทคนิคการสัมภาษณ์รวมถึงภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ มารยาทในการสัมภาษณ์

และคู่มือการสัมภาษณ์ รวมทั้งการทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของวัฒนธรรมในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ทั้งนี้เพื่อทบทวนความเหมาะสมของแบบการรวบรวม การจัดเก็บข้อมูลวัฒนธรรม และการวางแผนการใช้แบบสัมภาษณ์ในพื้นที่ภาคสนาม

ข้อค้นพบในการสร้างเครื่องมือวิจัย พบว่า โดยทั่วไปจะใช้เครื่องมือ เทคนิคและวิธีการที่ประยุกต์มาจากแนวคิดด้านจิตวิทยาสังคม สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการพัฒนาชุมชน ดังนั้นผู้ที่ทำงานด้านพัฒนาชุมชนไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในมิติการศึกษา สุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม และการเมืองการปกครอง จึงควรให้ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้าและสร้างสรรค์เครื่องมือตลอดจนวิธีวิทยาใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างของเทคนิคที่พบมากในงานพัฒนาสังคม ได้แก่ เทคนิคการสร้างและพัฒนาผู้นำชุมชน เทคนิคการทำงานแบบมีส่วนร่วม เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เทคนิคการดำเนินการกลุ่มและพัฒนาศักยภาพชุมชน เป็นต้น ส่วนเทคนิคในการสืบค้นข้อมูลภาคสนามที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการคาดทำนายปรากฏการณ์ (The Predictable phenomenon) เทคนิคพยากรณ์ Forecasting Techniqueเป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเทคนิคด้านการวางแผนและบริหารงานพัฒนาชุมชน เช่น การวิเคราะห์และการพัฒนากระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มบุคคลสำคัญในชุมชน (Significant Others) และเทคนิคการพัฒนาแผนแม่บทชุมชน เป็นต้น สำหรับเครื่องมือสำคัญๆ ที่นักวิจัยใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่

1) แผนที่ชุมชน (Community Map) การทำแผนที่ชุมชนนับว่ามีความสำคัญ อย่างยิ่ง ซึ่งประกอบด้วย แผนที่ทางกายภาพ (Geographical Mapping) แผนที่ทางวัฒนธรรม (Cultural Mapping) และแผนที่ทางสังคม (Social Mapping) โดยมีเป้าหมายที่สำคัญของการจัดทำแผนที่ชุมชนคือ เพื่อให้ผู้แสดงทางสังคม (Social Actor) ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือชุมชนที่จะจัดเตรียมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ตามมุมมองของคนในชุมชนนั้นๆ (In-group) นอกจากนี้ยังเพื่อช่วยให้นักวิจัยสามารถมองเห็นภาพรวมของชุมชน ผ่านประสบการณ์ตรงซึ่งตนเองเป็นผู้ศึกษา สังเกตและรวบรวมขึ้น ซึ่งแผนที่ชุมชนในที่นี้สามารถจำแนกออกได้ 3 ลักษณะที่สำคัญคือ

1.1) แผนที่ทางกายภาพ (Physical Map) เป็นแผนที่ซึ่งแสดงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Space) ของชุมชน เช่น ภูเขา แม่น้ำ ป่าไม้ แหล่งน้ำและถนน เป็นต้น โดยทั่วไปพบว่าหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบพื้นที่นั้นๆ จะมีแผนที่ทางกายภาพอยู่แล้ว แต่มักไม่ทันสมัย ไม่สมบูรณ์และขาดการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ทำให้บางครั้งแผนที่ซึ่งมีอยู่ไม่สามารถนำไปใช้วิเคราะห์สภาพการณ์ที่แท้จริงของชุมชนได้ เช่น การเปลี่ยนเส้นทางของแม่น้ำในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน อาจก่อให้เกิดการระบาดของโรคบางชนิดในบางพื้นที่ในช่วงเวลาหนึ่งๆ ได้หรือการที่บางชุมชนตกหล่นสูญหายไปจากแผนที่

ทางกายภาพ เนื่องจากความผิดพลาดของการจัดทำแผนที่ ทำให้การสืบค้นข้อมูลด้านเครือข่ายของความรู้มีความยากลำบากเป็นอย่างยิ่ง เป็นต้น

1.2) แผนที่ทางสังคม (Social Map) เป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นถึงพื้นที่ทางสังคม (Social Space) ของคนในชุมชน ซึ่งเกิดขึ้นจากการรวมของกลุ่มคนที่หลากหลาย แต่มีเป้าหมายร่วมกันมารวมกลุ่มกัน เพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมทางสังคม (Social Activities) เช่น ตลาดเช้าคือแหล่งหรือสถานที่ซึ่งแม่บ้าน ใช้ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน สอบถามกันถึงสารทุกข์สุกดิบของญาติมิตรหรือในช่วงเทศกาลหรือวันสำคัญทางศาสนา วัดได้กลายเป็นพื้นที่ทางสังคมที่คนในชุมชนใช้แสดงสัญลักษณ์ของความเชื่อ เพื่อบอกถึงความเป็นกลุ่มเป็นพวกเดียวกัน แต่ในบางกาละและเทศะ วัดกับเป็นสถานที่ทางสังคมที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงสัญลักษณ์อื่นๆ เช่น ความเอื้ออาทรและความห่วงใยกันเมื่อสมาชิกในชุมชนเผชิญกับวิกฤตในชีวิต เช่น เมื่อมีการตายของคนในชุมชน เป็นต้น

1.3) แผนที่ทางวัฒนธรรม (Cultural Map) เป็นแผนที่ซึ่งแสดงถึงความเชื่อมโยงของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนใน 2 มิติ มิติแรก ได้แก่ ระบบความเชื่อ ค่านิยม ระบบอุดมการณ์ และบรรทัดฐานของสมาชิกในชุมชน และมิติที่สอง ได้แก่ ผลผลิตหรือนวัตกรรมที่คนในชุมชนได้คิดค้นขึ้น เช่น ประเพณีพิธีกรรม ศิลปวัฒนธรรมและระบบความเชื่อของกลุ่มคนที่อยู่ในชุมชน เป็นต้น โดยในการศึกษาเพื่อสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรม นับเป็นเครื่องมือสำคัญ คณะผู้วิจัยนำมาใช้ในการจัดทำเครือข่ายของความรู้และเครือข่ายทางปัญญาของชุมชนต่างๆ

2) แผนผังระบบความสัมพันธ์ การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (Social Network) นับว่ามีความสำคัญมาก เพราะระบบความสัมพันธ์เป็นทุนทางสังคม (Social Capital) ที่แสดงถึงเครือข่ายการสนับสนุนกันทางสังคม (Social Support Network) ซึ่งมีผลต่อการเป็นองค์กรหรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชน จากการปฏิบัติงานภาคสนามพบว่า เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับวิกฤตในชีวิต ระยะเวลาของการกลับคืนสู่สภาวะปกติมักมีความสัมพันธ์กับปริมาณและคุณภาพของเครือข่ายทางสังคมของบุคคล ซึ่งโดยทั่วไปมักแสดงบทบาทในฐานะผู้ดูแล เอาใจใส่ และให้คำแนะนำ ในขณะเดียวกัน บุคคลที่อยู่ในภาวะปกติก็มีเครือข่ายทางสังคมและระบบความสัมพันธ์ในชุมชน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยบูรณการความต้องการและความขัดแย้งของบุคคลให้อยู่ในระดับที่สอดคล้องกับมาตรฐานของสังคม ซึ่งหากบุคคลสามารถรักษาสภาพความสมดุลไว้ได้ ก็มีแนวโน้มที่จะมีความสุขทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมมากกว่าบุคคลที่อยู่ตามลำพัง โดดเดี่ยว และไม่มีเครือข่ายทางสังคม

3) แผนผังทางสังคมประชากรของของกลุ่มชาติพันธุ์ แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบการตั้งถิ่นฐาน การอพยพโยกย้าย การเกิด การตาย และกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่ม ตลอดจนความเชื่อมโยงระหว่างลักษณะทางสังคมประชากร เช่น อายุ อาชีพ การศึกษา และสถานภาพการสมรสกับระบาดวิทยาทางสังคม (Social Epidemiology) และระบบคิดของคนในชุมชน การทำแผนผังทางสังคมประชากรของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในชุมชน จะช่วยทำให้นักพัฒนาสังคมมีความเข้าใจถึงรูปแบบของการเรียนรู้ การคิด ความเชื่อ รูปแบบของพฤติกรรมของบุคคลและชุมชน ตลอดจนแบบแผนการจัดการความรู้ ตลอดจนพฤติกรรมการเรียนรู้ของคนในชุมชน ที่มีความเชื่อมโยงหรือได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น

4) ประวัติความเป็นมาของชุมชน การมีความรู้และความเข้าใจในประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากความรู้ความเข้าใจดังกล่าวจะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในรากเหง้าแห่งความคิดของคนในชุมชนและระบบความสัมพันธ์ของสภาพการณ์ ความเปลี่ยนแปลงอันสืบเนื่องมาจากโครงการพัฒนาต่างๆ ในแต่ละช่วงเวลา ตลอดจนปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ความรู้ความเข้าใจในประวัติของชุมชนมีความสำคัญ ต่อการทำความเข้าใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของชุมชนที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย เนื่องจากพลวัตรหรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆ ล้วนมีความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงแบบแผนของการเรียนรู้ของบุคคลและชุมชนทั้งสิ้น

5) ประวัติบุคคลสำคัญของชุมชน การสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติบุคคลสำคัญ มีความจำเป็นต่อการจัดทำชุมชนปฏิบัติการด้านการเรียนรู้ เพราะจะช่วยทำให้นักพัฒนาสังคมได้รู้จักกลุ่มบุคคลสำคัญในชุมชน รักและผูกพันกับชุมชน ในขณะเดียวกันก็ช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในเครือข่ายความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและปราชญ์ ซึ่งเป็นผู้ที่จะเข้ามามีส่วนสำคัญในการวางแผนพัฒนาชุมชนปฏิบัติการด้านการเรียนรู้ ดังนั้นการศึกษาวิจัยเพื่อสืบค้นปราชญ์หรือผู้รู้ด้านต่างๆ ของชุมชนจึงมีมิติของการพัฒนาที่ยั่งยืนมากกว่าการมุ่งพัฒนาระบบเศรษฐกิจหรือค้นหาผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อจัดประชาสัมพันธ์และพัฒนาคุณภาพเพื่อเป็นสินค้าส่งออก

6) โครงสร้างของกลุ่มและองค์กรชุมชน การจัดทำโครงสร้างขององค์กรชุมชนหมายความถึงการศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชนในแง่มุมต่างๆ ได้แก่ สถาบันทางสังคมและองค์กรทางสังคมวัฒนธรรม ก่อนที่จะวิเคราะห์และจัดระบบข้อมูล ก่อนนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบการวางแผนด้านการจัดทำชุมชนด้านการท่องเที่ยวต่อไป

7) ปฏิทินชุมชน เป็นตารางการใช้ชีวิตของคนในชุมชน เริ่มตั้งแต่ตารางในชีวิตประจำวัน สัปดาห์ ฤดูกาล และตารางทางวัฒนธรรมประเพณีที่ชุมชนใช้ในรอบปี ปฏิทินชุมชนจึงนับว่าเป็นเครื่องมือที่มีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักพัฒนาสังคมกับประชาชน ในด้านวิธีการดำเนินชีวิต

วัฒนธรรมประเพณี อันจะนำไปสู่การวางแผนด้านการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อสร้างชุมชนปฏิบัติการด้านการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน ทั้งนี้การจัดทำปฏิทินชุมชน ควรมีมิติที่สอดคล้องกับการจัดทำประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ ปฏิทินทางวิถีชีวิต เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองในท้องถิ่น และวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น เป็นต้น

จากแนวคิดข้างต้นงานทางด้านออกแบบการสำรวจ และศึกษาข้อมูลพร้อมวิธีการจัดเก็บการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม คณะผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น ทัศนคติ และข้อมูลทางด้านคุณภาพ การเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด โดยวิธีที่คณะผู้วิจัยเลือกใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ การสัมภาษณ์ (interview) และการใช้แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งแต่ละวิธีมีเทคนิคแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เพื่อจะช่วยให้ได้ข้อมูลสนามตรงตามความประสงค์ของผู้วิจัยมากที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้ กล่าวคือ

การสัมภาษณ์ (interview) เป็นวิธีการที่มีระเบียบแบบแผนอย่างหนึ่ง ที่จะนำไปใช้ในการสำรวจข้อเท็จจริงจากภาวะความเป็นอยู่ในชุมชน โดยการพบปะสนทนาโดยมีจุดมุ่งหมายระหว่างผู้ที่ต้องการทราบเรื่องราวซึ่งเรียกว่า ผู้สัมภาษณ์ (interviewer) กับผู้ให้เรื่องราวซึ่งเรียกว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ (interviewer) การสัมภาษณ์เป็นกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล 2 คน ด้วยวิธีการพบปะกับผู้ให้ข่าวโดยตรง (face to face) ฉะนั้นการใช้วิธีสัมภาษณ์ได้ยินเสียง ได้อยู่ใกล้ชิดและได้สอบถามผู้ให้สัมภาษณ์ ทำให้ได้ความกระจ่างในประเด็นต่างๆ ของข้อมูลเพิ่มขึ้น และการใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามส่งไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ เป็นวิธีที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายเพราะเป็นวิธีที่ทำได้ง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนมากนัก ประหยัดเวลา แรงงาน และค่าใช้จ่ายมากกว่า การสังเกตหรือการสัมภาษณ์ มีรัศมีทำการไกล กว้างขวาง เป็นแบบเดียวกัน สะดวกต่อการวิเคราะห์และการเก็บไว้เป็นหลักฐานได้นาน นอกจากนี้ในวงการวิจัยยังใช้แบบสอบถามเป็นแนวในการสัมภาษณ์ หรือสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเพิ่มขึ้นอีกหรือใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต ทำให้ได้ข้อมูลกว้างขวางละเอียดลึกลงไปในสิ่งที่ต้องทราบ

1.2 ศึกษาศักยภาพของชุมชนและความพร้อมเชิงท่องเที่ยวประชากร

การศึกษาบริบทเกี่ยวกับบริบทของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ โดยใช้ประชากรจำนวน 89,480 คน กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกจำนวนชุมชน รวมทั้งสิ้น 2,000 ชุดโดยวิธีสอบถามแบบบังเอิญด้วยการเข้าไปชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คน ซึ่งสูงกว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่คำนวณได้จากสูตรของทาโร่ ยามาเน่

(Toro Yamane) เมื่อประชาการเป็น Infinity และความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.03 มีรายละเอียดดังนี้

รายการประเมิน	**เพศ**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ชาย	989	49.45
หญิง	811	40.55
ไม่ต้องการบอก	200	10.00
ผลรวม	2,000	100

ตาราง แสดงเพศของกลุ่มตัวอย่าง

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่าเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 49.45และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ40.55ไม่ต้องการบอก คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตาราง แสดงอายุของกลุ่มตัวอย่าง

รายการประเมิน	**อายุ**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ต่ำกว่า 18 ปี	456	22.80
18-24 ปี	654	32.70
25-34 ปี	321	16.05
35-44 ปี	190	9.50
45-54 ปี	233	11.65

55ปีขึ้นไป	146	7.30
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่ามีอายุต่ำกว่า 18 ปีคิดเป็นร้อยละ 22.80 อายุระหว่าง 18-24 ปีคิดเป็นร้อยละ 32.70อายุระหว่าง25-34 ปีคิดเป็นร้อยละ 16.05 อายุระหว่าง 35-44 ปีคิดเป็นร้อยละ 9.50 อายุระหว่าง 45-54 ปีคิดเป็นร้อยละ11.65 อายุ 55 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 7.30

ตาราง แสดงอายุของกลุ่มตัวอย่าง

รายการประเมิน	**สถานภาพ**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
โสด	879	43.95
สมรส	967	48.35
ไม่ต้องการบอก	154	7.70
ผลรวม	2,000	100

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่ามีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 43.95 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 48.35 ไม่ต้องการบอก คิดเป็นร้อยละ 7.70

ตาราง แสดงการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

รายการประเมิน	**การศึกษา**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ไม่ได้เรียนหนังสือ	458	22.90
ประถมศึกษา	356	17.80
มัธยมศึกษา	255	12.75
อนุปริญญา/ปวส.	489	24.45
ปริญญาตรี	247	12.35
สูงกว่าปริญญาตรี	159	7.95
ไม่ต้องการบอก	36	1.80
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่ามีการศึกษาไม่ได้เรียนหนังสือคิดเป็นร้อยละ 22.90 ประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 17.80 มัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.75 อนุปริญญา/ปวส.คิดเป็นร้อยละ 24.45 ปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 12.35 สูงกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ7.95 ไม่ต้องการบอก คิดเป็นร้อยละ 1.80

ตาราง แสดงอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

รายการประเมิน	**อาชีพ**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
เกษตรกร	234	11.70
รับจ้าง	256	12.80
ค้าขาย	237	11.85
พนักงานเอกชน	244	12.20
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	234	11.70
รับราชการ	214	10.70
นักเรียน/นักศึกษา	238	11.90
อื่นๆ	231	11.55
ไม่ต้องการบอก	112	5.60
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่าประกอบอาชีพเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 11.70 รับจ้างคิดเป็นร้อยละ 12.80 ค้าขายคิดเป็นร้อยละ 11.85 พนักงานเอกชนคิดเป็นร้อยละ 12.20 พนักงานรัฐวิสาหกิจคิดเป็นร้อยละ 11.70 รับราชการคิดเป็นร้อยละ10.70 นักเรียน/นักศึกษาคิดเป็นร้อยละ 11.90 อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 11.55 และไม่ต้องการบอก คิดเป็นร้อยละ 5.60

ตาราง แสดงรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง

รายการประเมิน	รายได้ต่อเดือน	
	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	456	22.80
5,001-10,000บาท	231	11.55
10,001-15,000 บาท	323	16.15
15,001-20,000 บาท	269	13.45
20,001-25,000 บาท	465	23.25
มากกว่า25,000บาท	256	12.80
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่ามีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 22.80 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ11.55 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.15 15,001-20,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 13.45 20,001-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.25 มากกว่า 25,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 12.80

ตาราง แสดงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

รายการประเมิน	ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	
	ความถี่	ร้อยละ
0-5 ปี	756	37.80
5-10 ปี	640	32.00
มากกว่า 10 ปี	335	16.75

ไม่ต้องการบอก	269	13.45
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน0-5 ปีคิดเป็นร้อยละ 45.41 5-10 ปีคิดเป็นร้อยละ 39.92 มากกว่า 10 ปีคิดเป็นร้อยละ 9.84 และไม่ต้องการบอก คิดเป็นร้อยละ 4.84

ตาราง แสดงวัฒนธรรมชุมชน

รายการประเมิน	**วัฒนธรรมของชุมชน**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ไม่ทราบ	1035	51.75
ทราบ	965	48.25
ผลรวม	2,000	100.00

ตาราง แสดงวัฒนธรรมชุมชน

รายการประเมิน	**วัฒนธรรมของชุมชน**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
มุขปาฐะ(ตำนานต่างๆ)	213	22.07
ศิลปะการแสดง	194	20.10
ประเพณี พิธีกรรม	198	20.52
โหราศาสตร์	123	12.75
แพทย์แผนไทย	148	15.34

อาหารการกิน	46	4.77
งานช่างฝีมือ	25	2.59
กีฬาพื้นบ้าน	18	1.87
ผลรวม	965	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่าทราบเกี่ยวกับข้อมูลวัฒนธรรมชุมชนคิดเป็นร้อยละ 48.25 และไม่ทราบเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนคิดเป็นร้อยละ 51.75 โดยมีรายละเอียดดังนี้ มุขปาฐะ(ตำนานต่างๆ) คิดเป็นร้อยละ22.07 ศิลปะการแสดง คิดเป็นร้อยละ 20.10 ประเพณี พิธีกรรมคิดเป็นร้อยละ 20.52โหราศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 12.75 แพทย์แผนไทย คิดเป็นร้อยละ 15.34 อาหารการกิน คิดเป็นร้อยละ 4.77 งานช่างฝีมือ คิดเป็นร้อยละ 2.89 กีฬาพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 1.87

ตาราง แสดงประเพณีของชุมชน

รายการประเมิน	**ประเพณีของชุมชน**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ไม่ทราบ	980	49.00
ทราบ	1020	51.00
ผลรวม	2,000	100.00

ตาราง แสดงประเพณีของชุมชน

รายการประเมิน	**ประเพณีของชุมชน**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ประเพณีเกี่ยวความเชื่อ	424	41.57

ประเพณีเฉพาะถิ่น	295	28.92
ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ	100	9.80
ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต	95	9.31
ประเพณีตามเทศกาลต่างๆ	86	8.43
ประเพณีวิถีชีวิตบุคคล	20	1.96
ผลรวม	1,020	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่า ทราบข้อมูลด้านประเพณีชุมชนคิดเป็นร้อยละ 51.00 และไม่ทราบข้อมูลด้านประเพณีคิดเป็นร้อยละ49.00 ประเพณีเกี่ยวความเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 41.57 ประเพณีเฉพาะถิ่น คิดเป็นร้อยละ 28.92 ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 9.80ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต คิดเป็นร้อยละ 9.31 ประเพณีตามเทศกาลต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 8.43 ประเพณีวิถีชีวิตบุคคล คิดเป็นร้อยละ1.96

ตาราง แสดงความถี่ในการเข้าร่วมประเพณีของชุมชน

รายการประเมิน	**ความถี่ในการเข้าร่วมประเพณีของชุมชน**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ไม่เคยเข้าร่วมเลย	985	49.25
เคยเป็นบางครั้ง	640	32.00
เข้าร่วมทุกครั้ง	375	18.75
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่า ไม่เคยเข้าร่วมประเพณีของชุมชนเลย คิดเป็นร้อยละ 49.25 เคยเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 32.00 เข้าร่วมทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 18.75

ตาราง แสดงเทศกาลของชุมชน

รายการประเมิน	**เทศกาลของชุมชน**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ไม่ทราบ	1063	53.15
ทราบ	937	46.85
ผลรวม	2,000	100.00

ตาราง แสดงเทศกาลของชุมชน

รายการประเมิน	**เทศกาลของชุมชน**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
เทศกาลเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี	455	48.56
เทศกาลเกี่ยวกับความเชื่อ	336	35.86
เทศกาลทางด้านความงามของธรรมชาติ	146	15.58
ผลรวม	937	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่าทราบข้อมูลด้านเทศกาลของชุมชน คิดเป็นร้อยละ46.85 และไม่ทราบข้อมูลด้านเทศกาลของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 53.15 โดยมีรายละเอียดดังนี้ เทศกาลเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี คิดเป็นร้อยละ48.56 เทศกาลเกี่ยวกับความเชื่อ คิดเป็นร้อยละ35.86 เทศกาลทางด้านความงามของธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 15.58

ตาราง แสดงความถี่ในการเข้าร่วมเทศกาลของชุมชน

รายการประเมิน	**ความถี่ในการเข้าร่วมเทศกาลของชุมชน**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ไม่เคยเข้าร่วมเลย	963	48.15
เคยเป็นบางครั้ง	758	37.90
เข้าร่วมทุกครั้ง	279	13.95
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่า ไม่เคยเข้าร่วมเทศกาลของชุมชนเลย คิดเป็นร้อยละ 48.15 เคยเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 37.90 เข้าร่วมทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.95

ตาราง แสดงผลิตภัณฑ์ของชุมชน

รายการประเมิน	**ผลิตภัณฑ์ของชุมชน**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ไม่ทราบ	950	47.50
ทราบ	1050	52.50
ผลรวม	2,000	100.00

ตาราง แสดงผลิตภัณฑ์ของชุมชน

รายการประเมิน	**ผลิตภัณฑ์ของชุมชน**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า	284	27.05
ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	214	20.38
เครื่องจักสาน	129	12.29
เครื่องไม้	148	14.10
เครื่องหนัง	65	6.19
เครื่องประดับ อัญมณี	98	9.33
งานกระดาษ	34	3.24
สมุนไพร	78	7.43
ผลรวม	1,050	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่า ทราบข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนคิดเป็นร้อยละ52.50 และไม่ทราบข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 47.50 โดยมีรายละเอียดดังนี้ ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า คิดเป็นร้อยละ 27.05 ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 20.38 เครื่องจักสาน คิดเป็นร้อยละ 12.29 เครื่องไม้ คิดเป็นร้อยละ 14.10 เครื่องหนัง คิดเป็นร้อยละ 6.19 เครื่องประดับ อัญมณี คิดเป็นร้อยละ 9.33 งานกระดาษ คิดเป็นร้อยละ 3.24 สมุนไพร คิดเป็นร้อยละ 7.43

ตาราง แสดงแหล่งท่องเที่ยว

รายการประเมิน	**แหล่งท่องเที่ยว**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ไม่ทราบ	896	44.80
ทราบ	1104	55.20
ผลรวม	2,000	100.00

ตาราง แสดงแหล่งท่องเที่ยว

รายการประเมิน	**แหล่งท่องเที่ยว**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	705	63.86
แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์	84	7.61
แหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิต	315	28.53
ผลรวม	1,104	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่า ทราบแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 55.20 และไม่ทราบ คิดเป็นร้อยละ 44.80 โดยมีรายละเอียดดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติคิดเป็นร้อยละ 63.86 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 7.61 แหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิต คิดเป็นร้อยละ 28.53

ตาราง แสดงแรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในชุมชนมากที่สุด

รายการประเมิน	**แรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในชุมชนมากที่สุด**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
สถานที่ท่องเที่ยว	448	22.40
บรรยากาศความงาม	365	18.25
ความปลอดภัย	129	6.45
อาหารอร่อย	204	10.20
สินค้าราคาถูก	156	7.80
ช่วงเทศกาล	368	18.40
ความสะดวกในการเข้าถึง	126	6.30
การจัดกิจกรรมส่งเสริม	165	8.25
อื่นๆ	39	1.95
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่า แรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในชุมชนมากที่สุด คือ สถานที่ท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 22.40 บรรยากาศความงาม คิดเป็นร้อยละ 18.25 ความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 6.45 อาหารอร่อย คิดเป็นร้อยละ 10.20 สินค้าราคาถูก คิดเป็นร้อยละ 7.80 ช่วงเทศกาล คิดเป็นร้อยละ 18.40 ความสะดวกในการเข้าถึง คิดเป็นร้อยละ 6.30 การจัดกิจกรรมส่งเสริม คิดเป็นร้อยละ 8.25 อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 1.95

ตาราง แสดงเคยเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว

รายการประเมิน	**เคยเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ไม่เคย	977	48.85
เคย	1023	51.15
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่าเคยเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ51.15 และไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 48.25

ตาราง แสดงระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

รายการประเมิน	**ระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ไปเช้า-เย้นกลับ	235	11.75
1 วัน	246	12.30
2-3 วัน	456	22.80
4-5 วัน	396	19.80
มากกว่า 5 วัน	399	19.95
ไม่แน่ใจ	268	13.40
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่ามีระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ไปเช้า-เย้นกลับ คิดเป็นร้อยละ 11.75 1 วันคิดเป็นร้อยละ 12.30 2-3 วัน คิดเป็นร้อยละ 22.80 4-5 วัน คิดเป็นร้อยละ19.80 มากกว่า 5 วัน คิดเป็นร้อยละ 19.95 ไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 13.40

ตาราง แสดงลักษณะการเดินทาง

รายการประเมิน	**ลักษณะการเดินทาง**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ผ่านบริษัทนำเที่ยว	895	44.75
จัดการเดินทางเอง	1105	55.25
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่า มีการเดินทางแบบจัดการเดินทางเองคิดเป็นร้อยละ 55.25 ผ่านบริษัทนำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 44.75

ตาราง แสดงประเภทผู้ร่วมเดินทาง

รายการประเมิน	**ประเภทผู้ร่วมเดินทาง**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
คนเดียว	129	6.45
ครอบครัว	459	22.95
กลุ่มเพื่อน	597	29.85
คนรัก	547	27.35
ญาติ	268	13.40

ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่า มีผู้ร่วมเดินทาง คนเดียว คิดเป็นร้อยละ 6.45 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 22.95 กลุ่มเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 29.85 คนรัก คิดเป็นร้อยละ 27.35 ญาติ คิดเป็นร้อยละ 13.40

ตาราง แสดงจำนวนผู้ร่วมเดินทาง

รายการประเมิน	**จำนวนผู้ร่วมเดินทาง**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
1คน	57	4.67
2-3 คน	603	49.43
4-5 คน	312	25.57
6-10 คน	168	13.77
มากกว่า 10 คน	80	6.56
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่ามีจำนวนผู้ร่วมเดินทาง 1คน คิดเป็นร้อยละ 4.67 2-3 คน คิดเป็นร้อยละ 49.43 4-5 คน คิดเป็นร้อยละ 25.57 6-10 คน คิดเป็นร้อยละ 13.77 มากกว่า 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.56

ตาราง แสดงยานพาหนะในการเดินทาง

รายการประเมิน	ยานพาหนะในการเดินทาง	
	ความถี่	**ร้อยละ**
รถยนต์ส่วนตัว	788	39.40
รถเช่า/รถตู้	340	17.00
รถโดยสาร	387	19.35
รถยนต์บริษัทนำเที่ยว	359	17.95
อื่นๆ	126	6.30
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่า ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง รถยนต์ส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 39.40 รถเช่า/รถตู้ คิดเป็นร้อยละ 17.00 รถโดยสาร คิดเป็นร้อยละ19.35 รถยนต์บริษัทนำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 17.95 อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 6.30

ตาราง แสดงประเภทที่พัก

รายการประเมิน	ประเภทที่พัก	
	ความถี่	**ร้อยละ**
บ้านตนเอง/ญาติ/เพื่อน	364	18.20
รีสอร์ท	987	49.35
บ้านพักอุทยาน	284	14.20
กางเต้นท์	365	18.25
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่าประเภททีพักที่ใช้ในการท่องเที่ยว บ้านตนเอง/ญาติ/เพื่อนคิดเป็นร้อยละ 18.20 รีสอร์ท คิดเป็นร้อยละ 49.34 บ้านพักอุทยาน คิดเป็นร้อยละ 14.20 กางเต้นท์ คิดเป็นร้อยละ 18.25

ตาราง แสดงวัตถุประสงค์หลักในการเดินทาง

รายการประเมิน	**วัตถุประสงค์หลักในการเดินทาง**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ท่องเที่ยว/พักผ่อน	794	39.70
ประชุม/อบรม/สัมมนา/ดูงาน	159	7.95
ติดต่อธุรกิจ	188	9.40
ปฏิบัติราชการ/ปฏิบัติงาน	178	8.90
เยี่ยมญาติ/เพื่อน	195	9.75
การศึกษา/การกีฬา	140	7.00
เป็นทางผ่าน	346	17.30
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่าวัตถุประสงค์หลักในการเดินทาง ท่องเที่ยว/พักผ่อน คิดเป็นร้อยละ39.70 ประชุม/อบรม/สัมมนา/ดูงาน คิดเป็นร้อยละ 7.95 ติดต่อธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 9.40 ปฏิบัติราชการ/ปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 8.90 เยี่ยมญาติ/เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 9.75 การศึกษา/การกีฬา คิดเป็นร้อยละ 7.00 เป็นทางผ่าน คิดเป็นร้อยละ 17.30

ตาราง แสดงค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว

รายการประเมิน	**ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
ต่ำกว่า 1,000 บาท	214	10.70
1,001-2,000 บาท	124	6.20
2,001- 3,000 บาท	758	37.90
3,001-4,000 บาท	640	32.00
4,001-5,000 บาท	175	8.75
มากกว่า 5,001 บาท	89	4.45
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่ามีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ ต่ำกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ10.70 1,001-2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.20 2,001-3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.90 3,001-4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ32.00 4,001-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.75 มากกว่า 5,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.45

ตาราง แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากสื่อ

รายการประเมิน	**ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากสื่อ**	
	ความถี่	**ร้อยละ**
โทรทัศน์/วิทยุ	458	22.90
หนังสือพิมพ์/นิตยาสาร	256	12.80

อินเตอร์เน็ต	568	28.40
แผ่นพับ	189	9.45
เพื่อน/ญาติ	356	17.80
ไม่เคยทราบ	173	8.65
ผลรวม	2,000	100.00

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่า ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากสื่อ โทรทัศน์/วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 22.90 หนังสือพิมพ์/นิตยาสาร คิดเป็นร้อยละ 12.80 อินเตอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 28.40 แผ่นพับ คิดเป็นร้อยละ 9.45 เพื่อน/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 17.80 ไม่เคยทราบ คิดเป็นร้อยละ 8.65

ตาราง แสดงการประเมินความเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน

ศักยภาพของชุมชน	$\bar{x}$	**SD.**	**ระดับความคิดเห็น**
<u>ลักษณะทางกายภาพ</u> **การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว** 26.เหมาะสมทุกฤดู	4.21	0.76	ระดับมาก
27.ความปลอดภัยในการเดินทาง	4.12	0.72	ระดับมาก
28. คุณภาพของถนนและ/หรือเส้นทางน้ำใช้ได้ตลอดปี	3.98	0.88	ระดับมาก
29.ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทาง	4.02	0.81	ระดับมาก
ความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว 30. ความสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติและ/หรือ			

สภาพดั้งเดิม	3.88	0.91	ระดับมาก
31. มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยว	4.13	0.92	ระดับมาก
32. มีคุณค่าเชิงวิทยาการและการศึกษา	4.09	0.84	ระดับมาก
33. ความกลมกลืนกับธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อม	4.08	0.81	ระดับมาก
34.แหล่งท่องเที่ยวมีความดึงดูดใจ	3.99	0.87	ระดับมาก
<u>การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม</u> **การจัดการคุณภาพเสียง** 35.ปราศจากเสียงรบกวน	4.14	0.84	ระดับมาก
36. ห่างไกลจากย่านอุตสาหกรรม ชุมชนเมือง หรือกิจกรรมที่เสียงดัง	4.20	0.85	ระดับมาก
การจัดการขยะมูลฝอย 37.มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ เหมาะสม	4.21	0.76	ระดับมาก
38. มีป้ายเตือนทิ้งขยะให้ถูกที่	4.12	0.73	ระดับมาก
39. การออกแบบภาชนะรองรับขยะกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม	3.98	0.88	ระดับมาก
การจัดการคุณภาพอากาศ 40. อากาศปราศจากฝุ่นและควัน	4.02	0.81	ระดับมาก

ตาราง แสดงการประเมินความเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน (ต่อ)

ศักยภาพของชุมชน	$\bar{x}$	SD.	ระดับความคิดเห็น
41. ไม่มีกลิ่นฟุ้งกระจายและสร้างความรำคาญในแหล่งท่องเที่ยว	3.88	0.91	ระดับมาก
<u>ด้านเศรษฐกิจและสังคม</u> **ความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว** 42. ความพึงพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยว	4.13	0.92	ระดับมาก
43. ความพอใจในบริการ	4.09	0.84	ระดับมาก
44. ความพอใจในการบริหารจัดการ	4.08	0.81	ระดับมาก
45. ความพอใจในความสะอาดและปลอดภัย	3.99	0.87	ระดับมาก
46. ความพอใจในมิตรไมตรีจากชุมชนท้องถิ่น	4.14	0.84	ระดับมาก
การมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยว 47. การได้ร่วมทำกิจกรรม เช่น การเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติ ดูวิถีชีวิตชุมชน ล่องแก่ง ชมศิลปวัฒนธรรม	4.20	0.85	ระดับมาก
48. การมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินให้กับแหล่งท่องเที่ยว	4.21	0.85	ระดับมาก
49. การบอกต่อให้บุคคลอื่นมาท่องเที่ยว	4.21	0.76	ระดับมาก
50. การได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม	4.12	0.72	ระดับมาก
51. การมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการ	3.98	0.88	ระดับมาก

52. การเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามีบทบาทสนับสนุน	4.02	0.81	ระดับมาก
ความเข้มแข็งของชุมชนและวัฒนธรรม 53. การจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรดูแลการท่องเที่ยว	3.88	0.91	ระดับมาก
54. มีกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.13	0.92	ระดับมาก
55. การริเริ่มจัดกิจกรรมนันทนาการ	4.09	0.84	ระดับมาก
<u>ด้านศิลปวัฒนธรรม</u> 56. มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน	3.99	0.87	ระดับมาก
57. มีความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้	4.14	0.84	ระดับมาก

ตาราง แสดงการประเมินความเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน (ต่อ)

ศักยภาพของชุมชน	$\bar{x}$	**SD.**	**ระดับความคิดเห็น**
58. มีความงดงามด้านศิลปวัฒนธรรม	4.20	0.85	ระดับมาก
59. มีความผูกพันต่อท้องถิ่น	4.21	0.76	ระดับมาก
60. เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ด้วยความยินดี	4.12	0.72	ระดับมาก
<u>ด้านธรรมชาติ</u> 61. มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน	3.98	0.88	ระดับมาก
62. มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ	4.02	0.81	ระดับมาก
63. มีทัศนียภาพที่สวยงาม	3.88	0.91	ระดับมาก

<u>ด้านการเกษตร</u> 64. มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน	4.13	0.92	ระดับมาก
65. มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น	4.09	0.84	ระดับมาก
66. เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน	4.08	0.81	ระดับมาก
<u>การบริหารและจัดการ</u> **การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก** 67. มีป้ายอธิบายข้อมูลในแหล่งการท่องเที่ยว	3.99	0.87	ระดับมาก
68. มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเพียงพอ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ห้องน้ำ ลานจอดรถ	4.14	0.84	ระดับมาก
ให้ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน 69. มีเจ้าหน้าที่ดูแลเพียงพอ และดูแลทั่วถึง	4.20	0.85	ระดับมาก
70. มีการติดตั้งป้าย สัญญาณเตือนภัยอย่างเหมาะสม	4.21	0.76	ระดับมาก
71. มีอุปกรณ์และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย	4.12	0.72	ระดับมาก
72. มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล	3.98	0.88	ระดับมาก
การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว 73. มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	4.02	0.81	ระดับมาก
74. การจัดเตรียมเอกสารเผยแพร่	3.88	0.91	ระดับมาก

ตาราง แสดงการประเมินความเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชน (ต่อ)

ศักยภาพของชุมชน	$\bar{x}$	SD.	ระดับความคิดเห็น
75. ชุมชนมีการเปลี่ยนด้านรายได้	4.13	0.92	ระดับมาก
76. มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว	4.09	0.84	ระดับมาก
77. ด้านการพัฒนาอาชีพและของที่ระลึก	4.08	0.81	ระดับมาก
78. ด้านการสื่อสารและภาษา	4.12	0.84	ระดับมาก
<u>ด้านปัญหา</u> **ปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยวของผู้เดินทาง** 79. ความไม่ซื่อสัตย์ของผู้ให้บริการ	3.99	0.87	ระดับมาก
80. ความปลอดภัย	4.14	0.84	ระดับมาก
81. ความสะอาด	4.20	0.85	ระดับมาก
82. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.21	0.76	ระดับมาก
83. มลภาวะของแหล่งท่องเที่ยว	4.12	0.72	ระดับมาก
84. สิ่งอำนวยความสะดวก / สาธารณูปโภค	3.98	0.88	ระดับมาก
ปัญหาที่พบจากการใช้ระบบขนส่งสาธารณูปโภค 85.ความเพียงพอของรถโดยสารประจำทาง	4.02	0.81	ระดับมาก
86. รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง	3.88	0.91	ระดับมาก
87. สภาพของรถบริการ	4.13	0.92	ระดับมาก
ปัญหาที่พบจากสถานที่พักแรม	4.09	0.84	ระดับมาก

88. ความสะอาด			
89. ความปลอดภัย	4.08	0.81	ระดับมาก
90. ความสะดวกสบาย	3.99	0.87	ระดับมาก
ผลรวม	4.07	0.84	ระดับมาก

จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่ามีผลการประเมินศักยภาพของชุมชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.07 S.D. = 0.84)โดยมีรายละเอียดดังนี้ **ลักษณะทางกายภาพ** การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เหมาะสมทุกฤดู ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.21S.D. = 0.76) ความปลอดภัยในการเดินทาง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.12 S.D. = 0.72) คุณภาพของถนนและ/หรือเส้นทางน้ำใช้ได้ตลอดปี ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.98 S.D. = 0.88) ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทาง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.02 S.D. = 0.81) **ความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว** ความสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติและ/หรือสภาพดั้งเดิม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.88 S.D. = 0.91) มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.13 S.D. = 0.92) มีคุณค่าเชิงวิทยาการและการศึกษา ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.09 S.D. = 0.84) ความกลมกลืนกับธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.08 S.D. = 0.81) แหล่งท่องเที่ยวมีความดึงดูดใจ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.99 S.D. = 0.87) **การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมการจัดการคุณภาพเสียง** ปราศจากเสียงรบกวน ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.14 S.D. = 0.84)ห่างไกลจากย่านอุตสาหกรรม ชุมชนเมือง หรือกิจกรรมที่เสียงดัง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.20 S.D. = 0.85) **การจัดการขยะมูลฝอย** มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ เหมาะสม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.21 S.D. = 0.76) มีป้ายเตือนทิ้งขยะให้ถูกที่ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.12 S.D. = 0.72) การออกแบบภาชนะรองรับขยะกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.98 S.D. = 0.88) **การจัดการคุณภาพอากาศ** อากาศปราศจากฝุ่นและควัน ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.02 S.D. = 0.81) ไม่มีกลิ่นฟุ้งกระจายและสร้างความรำคาญในแหล่งท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.88 S.D. = 0.91) **ด้านเศรษฐกิจและสังคม ความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว** ความพึงพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก($\overline{X}$ = 4.13 S.D. = 0.92)ความพอใจในบริการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.09 S.D. = 0.84) ความพอใจในการบริหารจัดการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.08 S.D. = 0.81) ความพอใจในความสะอาดและปลอดภัย ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.99 S.D. = 0.87) ความ

พอใจในมิตรไมตรีจากชุมชนท้องถิ่น ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.14S.D. = 0.84) **การมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยว** การได้ร่วมทำกิจกรรม เช่น การเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติ ดูวิถีชีวิตชุมชน ล่องแก่ง ชมศิลปวัฒนธรรม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.20 S.D. = 0.85) การมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินให้กับแหล่งท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.21 S.D. = 0.76) การบอกต่อให้บุคคลอื่นมาท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.12 S.D. = 0.72) การได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.98 S.D. = 0.88) การมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.02 S.D. = 0.81) การเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามีบทบาทสนับสนุนความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.88 S.D. = 0.91) **ความเข้มแข็งของชุมชนและวัฒนธรรม** การจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรดูแลการท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.13 S.D. = 0.84) มีกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.09 S.D. = 0.84) การริเริ่มจัดกิจกรรมนันทนาการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.08 S.D. = 0.81) **ด้านศิลปวัฒนธรรม** มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.99 S.D. = 0.87) มีความเป็นมาทางด้านประวัติสาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.14 S.D. = 0.84) มีความงดงามด้านศิลปวัฒนธรรม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.20 S.D. = 0.85)มีความผูกพันต่อท้องถิ่น ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก($\overline{X}$ = 4.21 S.D. = 0.76)เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ด้วยความยินดี ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก($\overline{X}$ = 4.12 S.D. = 0.72) **ด้านธรรมชาติ** มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.98 S.D. = 0.88) มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.02 S.D. = 0.81)มีทัศนียภาพที่สวยงาม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.88 S.D. = 0.91) **ด้านการเกษตร**มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.13 S.D. = 0.92) มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.09 S.D. = 0.84) เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.08 S.D. = 0.81) **การบริหารและจัดการการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก** มีป้ายอธิบายข้อมูลในแหล่งการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นในระดับ ($\overline{X}$ = 3.99 S.D. = 0.87) มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเพียงพอ เช่น ไฟฟ้าน้ำประปา โทษศัพท์ ห้องน้ำ ลานจอดรถ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.14 S.D. = 0.84) **ให้ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน**มีเจ้าหน้าที่ดูแลเพียงพอ และดูแลทั่วถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.20 S.D. = 0.85) มีการติดตั้งป้ายสัญญาณเตือนภัยอย่างเมาะสม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.21 S.D. = 0.76) มีอุปกรณ์และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.12 S.D. = 0.72) มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.98 S.D. = 0.88) **การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว** มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.02 S.D. = 0.81) การจัดเตรียมเอกสารเผยแพร่ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.88 S.D. = 0.91) ชุมชนมีการเปลี่ยนด้านรายได้ ความคิดเห็นอยู่ในระดับ

มาก ($\overline{X}$ = 4.13 S.D. = 0.92) มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.09 S.D. = 0.84) ด้านการพัฒนาอาชีพและของที่ระลึก ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.08 S.D. = 0.81)ด้านการสื่อสารและภาษา ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.99 S.D. = 0.87) **ด้านปัญหาปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยวของผู้เดินทาง** ความไม่ซื่อสัตย์ของผู้ให้บริการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.14 S.D. = 0.84) ความปลอดภัย ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.20 S.D. = 0.85) ความสะอาด ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.21 S.D. = 0.76) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.12 S.D. = 0.72) มลภาวะของแหล่งท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.98 S.D. = 0.88)สิ่งอำนวยความสะดวก / สาธารณูปโภค ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.02 S.D. = 0.81) **ปัญหาที่พบจากการใช้ระบบขนส่งสาธารณูปโภค** ความเพียงพอของรถโดยสารประจำทาง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.88 S.D. = 0.91) รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.13 S.D. = 0.92) สภาพของรถบริการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.09 S.D. = 0.84)**ปัญหาที่พบจากสถานที่พักแรม**ความสะอาด ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.08 S.D. = 0.81)ความปลอดภัย ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.99 S.D. = 0.87) ความสะดวกสบาย ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.14 S.D. = 0.84)

3. รวบรวมข้อมูลของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

ปัจจัยและเงื่อนไขต่างๆ ด้านหนึ่งผลพวงจากการพัฒนาของรัฐที่มุ่งหวังให้เกิดการขยายตัวและเติบโตทางเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ โดยการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ฯลฯ ได้ทำให้ชุมชนชุมชนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ปรับเปลี่ยนระบบวิธีการดำรงชีวิตที่ตระหนักในระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น อำนาจรัฐและทุนจากภายนอกเข้าไปแทรกแซงระบบเศรษฐกิจของชุมชน ขณะเดียวกันรัฐเองก็เข้าควบคุมจัดการทรัพยากรของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและค่อยเป็นค่อยไปในหลายพื้นที่อย่างเป็นพลวัต (Dynamic) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวถือเป็นพลวัตทางเศรษฐกิจ สังคม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อนั่นเอง

การศึกษาศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ล้วนที่มีชื่อเสียงด้านความสวยงามของภูมิประเทศ ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม และเทศกาลต่างๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนโดยรวมเป็นอย่างมาก โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการสัมภาษณ์ประชากรจากกลุ่มประชากรภายในชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ นอกจากนั้นยังได้เก็บข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ

ที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ และนอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวที่พบใหม่อีกหลายแห่ง

สำหรับด้านพื้นที่ที่ทำการศึกษานั้น คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่ที่มีความสำคัญในการท่องเที่ยวเป็นพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่รู้จักกันโดยทั่วไป และมีนักท่องเที่ยวเข้าชมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีระดับความสำคัญในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นผู้วิจัยได้แบ่งพื้นที่เพื่อการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาล แบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ มีพื้นที่ครอบคลุม 2 จังหวัด 3 อำเภอ 11 ตำบล 131 หมู่บ้าน มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง แสดงแหล่งแหล่งท่องเที่ยวอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	ที่อยู่	ข้อมูลท่องเที่ยว
1	อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
2	พิพิธภัณฑ์การสู้รบ	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
3	ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
4	โรงเรียนการเมืองการทหาร	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
5	สุสาน ทปท.	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
6	กังหันน้ำ	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
7	สำนักอำนาจรัฐ	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
8	หมู่บ้านมวลชน	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
9	โรงพยาบาลรัฐ	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
10	ลานเอนกประสงค์	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
11	คุกคนป่า	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
12	ถ้ำหลบภัยโรงเรียนการเมืองฯ	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
13	ถ้ำหลบภัยอำนาจรัฐ	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
14	ถ้ำวิทยุ	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
15	รอยเท้ามนุษย์โบราณ	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
16	ผาชูธง	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์

ตาราง แสดงแหล่งแหล่งท่องเที่ยวอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก(ต่อ)

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	ที่อยู่	ข้อมูลท่องเที่ยว
17	สะพานมรณะ	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
18	หินขอบโด้ง	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
19	หินซันแครก	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
20	ลานหินปุ่ม	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
21	ลานหินแตก	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
22	สะพานหินคู่	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
23	น้ำตกศรีพัชรินทร์	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
24	น้ำตกแก่งหัวแตก	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
25	น้ำตกร่มเกล้า-ภราดร	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
26	น้ำตกห้วยขมิ้นน้อย	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
27	น้ำตกหมันแดง	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
28	น้ำตกตาดฟ้า	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
29	น้ำตกผาลาด	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
30	น้ำตกธารพายุ	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
31	น้ำตกอ่างแก้ว	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
32	น้ำตกสายธาร	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
33	น้ำตกรอดรูหรือน้ำตกหลังค่าย	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
34	น้ำตกมณีงาม	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
35	แก่งเทิดพระเกียรติ	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
36	น้ำตกสายฝน	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
37	น้ำตกไพรวัลย์	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
38	น้ำตกสร้อยนารี	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
39	น้ำตกสาวสนม	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
40	น้ำตกสนติสุข	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
41	บ้านใหม่ร่องกล้า	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
42	ภูสวรรค์	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
43	ภูร่องกล้า	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
44	ภูลมโล	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

ตาราง แสดงแหล่งแหล่งท่องเที่ยวอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก(ต่อ)

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	ที่อยู่	ข้อมูลท่องเที่ยว
45	รอยเท้าไดโนเสาร์	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
46	โครงการพัฒนาป่าไม้ฯ	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
47	ทุ่งดอกกระดาษ	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
48	ต้นพญาเสือโคร่งยักษ์	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
49	ลานดอกกุหลาบขาว	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
50	ฝายน้ำล้นโป้งสอ	ภูหินร่องกล้า อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
51	แหล่งน้ำเฝี๊ยะ	ม. 10 บ้านป่าปอปิด	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
52	ถ้ำกา เขาช้างล้วง	อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
53	ผาขีด เขาภูขัด	อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
54	วัดกลางศรีพุทธาราม	อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
55	วัดเหนือ(วัดหน้าพระธาตุ)	อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
56	วัดบ้านพร้าว	หมู่5 ต.บ้านพร้าว อ.นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
57	บ่อเกลือพันปี	ม.1 บ้านบ่อโพธิ์	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
58	ผาประตูเมืองตำบลบ่อโพธิ์ หน่วยป้องกันรักษาป่า	ม.8 บ้านป่าหวาย	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
59	วัดโปร่งแคสามัคคีธรรม	อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
60	หมู่บ้านม้งบ้านร่องกล้า	อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
61	ประเพณีปักธงชัย	อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
62	สำนักสงฆ์สามแสงธรรม	อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
63	วัดสวนป่าเขาคีรีวงกต	ม.8 บ้านโป่งแค ต.บ้านแยง	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
64	กลุ่มผลิตภัณฑ์ผักตบชวา	หมู่1 บ้านหนองกระดาษ ต.บ้านพร้าว อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
65	วัดถ้ำธาราสวรรค์	ม.3 บ้านถ้ำพริก ต.บ้านแยง	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
66	อนุสาวรีย์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์	อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
67	กลุ่มทอผ้า นครไทย	อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
68	วัดบ้านเข็กใหญ่	อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
69	ประตูสู่เมืองนครบางยาง	อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม

ตาราง แสดงแหล่งแหล่งท่องเที่ยวอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก(ต่อ)

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	ที่อยู่	ข้อมูลท่องเที่ยว
70	ศูนย์ข้อมูล สภ.บ้านแยง	อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
71	บ้านบ่อโพธิ์	บ้านบ่อโพธิ์ อ. นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
72	น้ำตกแก่งโตน	ม.1 บ้านบ่อโพธิ์	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
73	แก่งลาดกลอย	ม.1 บ้านบ่อโพธิ์	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
74	สวนสุนิษา	ม.1 บ้านบ่อโพธิ์	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
75	น้ำตกตาดจังวาง	ม.1 บ้านบ่อโพธิ์	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
76	ห้วยนาเหียง	ม.2 บ้านน้ำเลา	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
77	ร่องห้วยบ่งแก	ม.2บ้านน้ำเลา	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
78	ห้วยบังครวญ	ม.2 บ้านน้ำเลา	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
79	ร่องห้วยป่าข่า	ม.2 บ้านน้ำเลา	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
80	ร่องห้วยหินลาด	ม.2 บ้านน้ำเลา	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
81	ผาเคียงลม	ม.2 บ้านหนองหิน ต.บ้านแยง	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
82	อ่างเก็บน้ำห้วยภู	ม.1 ต.บ้านแยง	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
83	อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง	ม.9 ต.บ้านแยง	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
84	น้ำตกแก่งโสภา	ม.4 ต.บ้านแยง	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
85	น้ำตกอ่างแก้ว	ม.1 ต.บ้านแยง	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
86	คลองแยง	อ.นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
87	ไร่สัปปะรด	อ.นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
88	ไร่พริกไทย	ม.5 อ.นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
89	สวนยางพารา	อ.นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
91	จุดชมวิวบ้านโปร่งแค	อ.นครไทย	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
92	แก่งฮอม	ม.12 ต.บ้านแยง	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

จากตารางพบว่าแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อำเภอนครไทย 92 แหล่ง พบว่าแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จำนวน 50 แหล่ง ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ 17 แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 33 แหล่ง นอกนั้นจะอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอนครไทย ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 8 แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม 12 แหล่งและ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 21 แหล่ง

ตาราง แสดงแหล่งท่องเที่ยว อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	ที่อยู่	ข้อมูลท่องเที่ยว
1	พระตำหนักเขาค้อ	ตั้งอยู่บนเขาย่า ต.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
2	อนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อ	อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
3	อนุสาวรีย์จีนฮ่อ	อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
4	ฐานอิทธิ (พิพิธภัณฑ์อาวุธ)	อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
5	อนุสาวรีย์พ่อขุนผาเมือง ทรงเครื่องนักรบ	ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
6	พระธาตุผาซ่อนแก้ว	หมู่บ้านทางแดง ต.แคมป์สน อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
7	เจดีย์พระบรมสารีริกธาตุเขาค้อ	บ้านกองเนียม ต.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
8	หอสมุดนานาชาติเขาค้อ	อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
9	บ้านธนิตคำเที่ยง	ต. ริมสีม่วง อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
10	บ้านเข็กน้อย	ต.เข็กน้อย อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
11	Rout 12	ต.เข็กน้อย อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
12	ค้อ อิน เลิฟ	ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
13	สวนป่าหิมพานต์	ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
14	วัดเขาค้อพัฒนา	ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
15	สำนักสงฆ์หนองรางช้างพิมพามาตุลี	ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
16	หมู่บ้านวัฒนธรรมบ้านเข็กน้อย	ต.เข็กน้อย	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
17	ศูนย์วัฒนธรรม 3 ชนเผ่า	ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
19	อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง	อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
20	น้ำตกศรีดิษฐ์	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
21	ไร่ บี เอ็น	อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
22	เนินมหัศจรรย์	กลางกม.ที่ 17.5 ถนนสายนางั่ว-สะเดาะพง	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
23	แก่งบางระจัน	บ้านหนองแม่นา อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
24	แมงกระพรุนน้ำจืด	บ้านหนองแม่นา อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

ตาราง แสดงแหล่งท่องเที่ยว อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ (ต่อ)

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	ที่อยู่	ข้อมูลท่องเที่ยว
25	บริษัทอุตสาหกรรมการเกษตรเขาค้อ จำกัด ในโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก (เขาค้อ) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	เลขที่ 1 สี่แยกรื่นฤดี ตำบลสะเดาะพง	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
26	สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเขาค้อ เพชรบูรณ์ (สวนสัตว์เปิดเขาค้อ)	อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
27	แก่งสอง	บ้านหนองแม่นา อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
28	สถานีทดลองเกษตรที่สูงเขาค้อ	เลขที่ 51 หมู่3 ต.สะเดาพง อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
29	หนองแม่นา	บ้านหนองแม่นา อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
30	จุดชมวิวดอยแม้วสิบ	ต.เข็กน้อย อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
31	จุดชมวิวทะเลหมอกเส้นทาง 2258	อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
32	สวนรัชมัคลาภิเษก	เส้นทางนางั่ว-สะเดาะพง	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
33	อ่างเก็บน้ำรัตนัย	ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
34	เขาค้อทะเลภู	ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
35	น้ำตกวังตุ้ม	ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
36	น้ำตกตาดเพชร	ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
37	น้ำตกหิมาลัย	ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
38	อ่างเก็บน้ำบ้านฟองเพชร	ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
39	จุดชมวิวเขาย่า	ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
40	จุดชมวิวผาขาว	ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
41	แก่งวังน้ำเย็น	ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
42	อุทยานแห่งชาติ เขาค้อ	2302 อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
43	จุดชมวิววัดกองเนียม	อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
44	ไร่ขิง	อ.เขาค้อ	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

จากตารางพบว่าแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อำเภอเขาค้อ 44 แหล่ง พบว่าประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ 5 แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 26 แหล่ง นอกนั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม 12 แหล่ง

ตาราง แสดงแหล่งท่องเที่ยว อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	ที่อยู่	ข้อมูลท่องเที่ยว
1	วัดนาทราย(วัดศรีมงคล)	หมู่ที่ 3 บ้านนาทราย ต.วังบาล อ. หล่มเก่า	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
2	วัดตาล	เลขที่ 73 หมู่ที่ 3 ต.หล่มเก่า อ.หล่มเก่า	แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์
3	วัดป่าภูทับเบิก	บ้านทับเบิก อ.หล่มเก่า	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
4	ศูนย์วัฒนธรรมไทยสานใยชุมชนบ้านน้ำครั่ง	เลขที่ 90 หมู่ที่ 5บ้านน้ำครั่ง ต.วังบาล อ.หล่มเก่า	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
5	วัดถ้ำภูปูน	หมู่ที่1 บ้านภูปูน ต.วังบาล	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
6	วัดจอมศรี(วัดดอยสะเก็ต)	ต.วังบาล	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
7	วัดศรีฐานปิยาราม	ต.วังบาล	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
8	วัดโพนทอง	หมู่ที่ 11 บ้านเหมืองแบ่ง	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
9	กลุ่มทอผ้าบ้านวังบาล	ต.วังบาล อ.หล่มเก่า	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
10	น้ำเพียงดิน	ต.วังบาล อ.หล่มเก่า	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
11	บ้านใหม่ภูทับเบิก	ต.วังบาล อ.หล่มเก่า	แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม
12	อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำชู	ต.วังบาล อ.หล่มเก่า	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
13	อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำก้อ	ต.วังบาล อ.หล่มเก่า	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
14	จุดชมวิวภูแพงม้า	ต.วังบาล อ.หล่มเก่า	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
15	สถานีวิจัยเพชรบูรณ์ แปลงทดลองทับเบิก	ต.วังบาล อ.หล่มเก่า	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
16	แปลงกะหล่ำปลี ภูทับเบิก	บ้านทับเบิก อ.หล่มเก่า	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ
17	ภูทับเบิก	บ้านทับเบิก อ.หล่มเก่า	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

จากตารางพบว่าแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อำเภอหล่มเก่า 17 แหล่ง พบว่าประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ 2 แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 6 แหล่ง นอกนั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม 9 แหล่ง

ตาราง แสดงงานเทศกาล

ที่	เดือน	เทศกาล	ที่อยู่	ข้อมูลเทศกาล
1	ธ.ค. - ม.ค.	แคมป์ปิ้ง	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
2	ม.ค.- ธ.ค.	ชมประวัติศาสตร์	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
3	ธ.ค. - ม.ค.	ชมน้ำค้างแข็ง (แม่คะนิ้ง)	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
4	ธ.ค. - ม.ค.	สัมผัสบรรยากาศหนาว	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
5	ธ.ค. – มิ.ย.	เทศกาลดูนก	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
6	ม.ค. - ก.พ.	ชมดอกซากุระเมืองไทย	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
7	ก.พ.	งานเทศกาลปีใหม่ชาวเผ่าลีซอ	บ้านเพชรดำ ต.เขาค้อ	ตลอดปี
8	ก.พ. – มี.ค.	ชมดอกปาหนันร่องกล้า	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
9	ก.พ. – พ.ค.	ชมพรรณไม้และกล้วยไม้ต่างๆ	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
10	ก.พ.	กิจกรรมวันระลึกยุทธภูมิเขาค้อ	อ.เขาค้อ	ตลอดปี
11	เม.ย – พ.ค.	เทศกาลกุหลาบขาวบานบนลานร่องกล้า	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
12	พ.ค.	งานบุญบั้งไฟเดือนหก และผีตาโม่	ต.วังบาล อ.หล่มเก่า	ตลอดปี
13	มิ.ย. – ต.ค.	ดูดอกไม้บานบนลานหิน	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
14	ก.ค. – ต.ค.	เที่ยวน้ำตก	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
15	ก.ค. – ต.ค.	สัมผัสทะเลเมฆที่ ผาชูธง ลานหินปุ่ม	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
16	ส.ค.	ชมดอกลิ้นมังกรสีชมพู ที่น้ำตกหมันแดง	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
17	ส.ค.	งานหมู่บ้านวัฒนธรรมชาวม้งเข็กน้อย	อ.เขาค้อ	ตลอดปี
18	พ.ย.	ประเพณีปักธงชัยอำเภอนครไทย	อ.นครไทย	ตลอดปี
19	พ.ย.	ประเพณีการแข่งเรือภูเขา บ้านมาตุลี	ต.หนองแม่นา	ตลอดปี
20	ธ.ค.	โอเวอร์โค้ท มิวสิค เฟสติวัล	อ.เขาค้อ	ตลอดปี
21	ต.ค.	รอยดวงจิต คิดถึงเพื่อน	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
22	ธ.ค.	ปีใหม่ม้งภูทับเบิก	ภูทับเบิก	ตลอดปี
23	ธ.ค.	เทศกาลดนตรีในสวน เขาค้อ	อ.เขาค้อ	ตลอดปี

ตาราง แสดงงานเทศกาล (ต่อ)

ที่	เดือน	เทศกาล	ที่อยู่	ข้อมูลเทศกาล
24	ธ.ค.	เทศกาลท้าลมหนาว กินลมชมดาว ภูแผงม้า	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
25	พ.ย.	เทศกาล ข้าวใหม่-ไก่ดำ	ต.เนินเพิ่ม	ตลอดปี
26	ธ.ค. – ก.พ.	เทศกาลชมซากุระเมืองไทย บานที่ภูโลมโล	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
27	ม.ค.	เทศกาลชมใบเมเปิ้ลเปลี่ยนสี	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
28	ธ.ค.	เขาค้อโมโตครอส	อ.เขาค้อ	ตลอดปี
29	ธ.ค.	เขาค้อสตรอเบอร์รี่แลนด์	อ.เขาค้อ	ตลอดปี
30	ธ.ค.	เทศกาลท่องเที่ยวท้าลมหนาว สัมผัสแม่คะนิ้ง ชมดอกซากุระเมืองไทย	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
31	ส.ค.	เทศกาลถนนสายดอกไม้	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี
32	ม.ค.	หนาวลมห่มฟ้า ริมผาสีชมพู ภูลมโล	ภูหินร่องกล้า	ตลอดปี

จากตาราง พบว่าเทศกาลที่อยู่ในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อมีจำนวน 32 เทศกาล ประกอบด้วยพื้นที่ภูหินร่องกล้าจำนวน 20 เทศกาล พื้นที่ภูทับเบิกจำนวน 2 เทศกาล พื้นที่เขาค้อจำนวน 8 เทศกาลและพื้นที่อำเภอนครไทย 2 เทศกาล

ตาราง แสดงประเพณี

ที่	ประเพณี	ที่อยู่	ข้อมูลประเพณี
1	ประเพณีเลี้ยงเจ้าปู่	บ้านเนินสว่าง อ.นครไทย	ประเพณีเนื่องด้วยความเชื่อ
2	พิธีเซ่นไหว้เทพ	ชนเผ่าลีซอ บ้านเพชรดำ	ประเพณีเนื่องด้วยความเชื่อ
3	พิธีขอบคุณเทพ	ชนเผ่าลีซอ บ้านเพชรดำ	ประเพณีเนื่องด้วยความเชื่อ
4	ซ่อมแซมศาลเจ้า	ชนเผ่าลีซอ บ้านเพชรดำ	ประเพณีเนื่องด้วยความเชื่อ
5	พระประจำหมู่บ้าน	ชนเผ่าลีซอ บ้านเพชรดำ	ประเพณีเนื่องด้วยความเชื่อ
6	วันศีล	ชนเผ่าลีซอ บ้านเพชรดำ	ประเพณีเนื่องด้วยความเชื่อ
7	**พิธีลงสีดา (ua neeb)**	พิธีชาวม้ง	ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต
8	**พิธีใส่กำไลคอ**	พิธีชาวม้ง	ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต

ตาราง แสดงประเพณี (ต่อ)

ที่	ประเพณี	ที่อยู่	ข้อมูลประเพณี
9	**พิธีสู่ขวัญตั้งชื่อ**	พิธีชาวม้ง	ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต
10	**พิธีสร้างสะพานต้อนรับขวัญ**	พิธีชาวม้ง	ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต
11	**พิธีขอพ่อบุญธรรมแม่บุญธรรม**	พิธีชาวม้ง	ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต
12	**พิธีสู่ขวัญตั้งชื่อสู่วัยผู้ใหญ่**	พิธีชาวม้ง	ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต
13	**พิธีล้อมขวัญของครอบครัว**	พิธีชาวม้ง	ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต
14	**พิธีงานศพ**	พิธีชาวม้ง	ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต
15	**ประเพณีปีใหม่**	พิธีชาวม้ง	ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต
16	**ประเพณีการแต่งกาย**	พิธีชาวม้ง	ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต
17	**ประเพณีการแต่งงาน**	พิธีชาวม้ง	ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต
18	ประเพณีการแต่งงาน	ชนเผ่าลีซอ บ้านเพชรดำ	ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต
19	เซ่นไหว้หลุมศพ	ชนเผ่าลีซอ บ้านเพชรดำ	ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต
20	**พิธีกินข้าวใหม่**	พิธีชาวม้ง	ประเพณีเนื่องด้วยอาชีพ
21	เอ้อยี่ปา	ชนเผ่าลีซอ บ้านเพชรดำ	ประเพณีเนื่องด้วยอาชีพ
22	กินข้าวโพดใหม่	ชนเผ่าลีซอ บ้านเพชรดำ	ประเพณีเนื่องด้วยอาชีพ
23	ทำบุญขวัญข้าว	บ้านเนินสว่าง อ.นครไทย	ประเพณีเนื่องด้วยอาชีพ
24	การแข่งแรลลี่ม้ง	พิธีชาวม้ง	ประเพณีตามเทศกาล
25	ประเพณีปีใหม่	ชนเผ่าลีซอ บ้านเพชรดำ	ประเพณีตามเทศกาล
26	แห่เทียนพรรษา	บ้านเนินสว่าง อ.นครไทย	ประเพณีตามเทศกาล
27	แห่ต้นผึ้งเดือนหก	บ้านเนินสว่าง อ.นครไทย	ประเพณีเฉพาะท้องถิ่น

จากตาราง พบว่า ประเพณีที่เนื่องด้วยความเชื่อ 6 ประเพณี ประเพณีเฉพาะท้องถิ่น 1ประเพณี ประเพณีเนื่องด้วยอาชีพ 4 ประเพณี ระเพณีที่เกี่ยวกับวงจรชีวิต 13 ประเพณี และประเพณีตามเทศกาล 3 ประเพณี

ตอนที่ 2 การพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาล

นวัตกรรมทางด้านศิลปะ (Creative Economy) คือการสร้างมูลค่าสินค้า หรือบริการที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ สำหรับสาขาการผลิตที่พัฒนาไปสู่นวัตกรรมทางด้านศิลปะจะเรียกว่า“อุตสาหกรรมสร้างสรรค์” (Creative Industries) ซึ่งหมายถึงกลุ่มกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ “นวัตกรรมทางด้านศิลปะ” คือแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge)การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ทางสังคมและเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ดังนั้นนวัตกรรมทางด้านศิลปะ เป็นการเดินทางที่นำไปสู่ประสบการณ์ที่แท้จริงและมีการเชื่อมโยงด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในงานศิลปะ มรดกหรือคุณลักษณะพิเศษของสถานที่ และยังทำให้เกิดการเชื่อมสัมพันธ์กับผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์วัฒนธรรมที่ยังมีชีวิตนั้นขึ้นมา สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

การวางแผนทางด้านการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยจัดประชุมสัมมนาร่วมกับตัวแทนชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยว ภาคีเครือข่ายและตัวแทนชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม

แม้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยจะได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกและความไม่สงบภายในประเทศมาอย่างต่อเนื่อง แต่การท่องเที่ยวยังมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทย และยังเป็นจุดหมายปลายทางของนักเดินทางจากทั่วทั้งประเทศ พื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์เนื่องจากมีอาณาเขตติดต่อกับหลายหลายจังหวัด ส่งผลให้มีการขยายตัวของการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น การลงทุนของเอกชนในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น ความท้าทายของการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวคือจะทำอย่างไรให้สินค้าและบริการท่องเที่ยวของไทยมีคุณภาพได้มาตรฐานระดับสากล เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นได้โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เพิ่มคุณค่า มูลค่าสินค้า และบริการท่องเที่ยว กระจายรายได้สู่เกษตรกรและท้องถิ่นและยังคงอัตลักษณ์ของชุมชน ดังนั้นการพัฒนาข้อมูลในด้านนี้ จึงมุ่งเน้นการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์โดยในระยะเร่งด่วนนี้จะให้ความสำคัญในการเร่งพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาสินค้าและบริการรายสาขาเพื่อพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ การเร่งพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ที่สำคัญอีกประการคือ ปัญหาด้านความปลอดภัย การเอาเปรียบหรือหลอกลวงนักท่องเที่ยว การช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤติปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นความท้าทายด้านการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวที่จะสร้างความเชื่อมั่นและความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวประเทศไทย

การวางแผนทางด้านการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยว

อาจกล่าวได้ว่า นวัตกรรมทางด้านศิลปะ (Creative Economy) คือการสร้างมูลค่าสินค้า หรือบริการที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ สำหรับสาขาการผลิตที่พัฒนาไปสู่นวัตกรรมทางด้านศิลปะจะเรียกว่า “อุตสาหกรรมสร้างสรรค์” (Creative Industries) ซึ่งหมายถึงกลุ่มกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ “นวัตกรรมทางด้านศิลปะ” คือแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property) ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ทางสังคม และเทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่

ดังนั้นนวัตกรรมทางด้านศิลปะ เป็นการเดินทางที่นำไปสู่ประสบการณ์ที่แท้จริงและมีการเชื่อมโยงด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในงานศิลปะ มรดกหรือคุณลักษณะพิเศษของสถานที่ และยังทำให้เกิดการเชื่อมสัมพันธ์กับผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์วัฒนธรรมที่ยังมีชีวิตนั้นขึ้นมา สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

เป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้จัดประชุมสัมมนาร่วมกับตัวแทนชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคีเครือข่ายและตัวแทนชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมเป้าหมายไม่น้อยกว่า 150 คน ทั้งนี้การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เชิงวิชาการ และความคิดเห็นเพื่อวางแผนพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งหาข้อสรุปผลของการสัมมนาถือว่าเป็นเพียงข้อเสนอแนะ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะนำไปปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้ เป็นการฝึกการปรับตัวการทำงานร่วมกับผู้อื่น อาจเป็นกลุ่มหรือการต้องการประสานงานและติดต่อกับบุคคลภายนอก เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับนำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการเชื่อมโยงความรู้จำนวน 2 ครั้งประกอบด้วย

1) โครงการจัดประชุมครั้งที่ 1

โดยคณะผู้วิจัย เพื่อประสานความร่วมมือในการท่องเที่ยวกับภาคี เครือข่าย และตัวแทนชุมชน โดยจัดประชุมสัมมนาร่วมกับตัวแทนชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคีเครือข่ายและตัวแทนชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมในวันที่ 7 กันยายน 2558 ที่โรงแรมฟ้าใสหมอกสวย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีผู้เข้าร่วมประชุม 80 คน

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็น เป็นการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ทั้งนี้พื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ นอกเหนือจากแห่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแล้ว งานวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลต่างๆ ก็ถือว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวมาเป็นเวลานาน ทั้งนี้สังคมไทยก็เป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมประเพณีซึ่งแต่ชุมชนและท้องถิ่นสั่งสมมานานทั้งทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ จนกลายเป็น “อัตลักษณ์” ของชุมชนก่อให้เกิดเป็นเทศกาลงานประเพณีที่มีความหลากหลาย มีเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจต้องการสัมผัสและเรียนรู้ถึงความเชื่อ วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในแต่ละท้องถิ่น คณะผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเทศกาลงานประเพณีในชุมชน ทั้งในแง่ประวัติความเป็นมา เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลทางวิชาการและเป็นข้อมูลในการอนุรักษ์และฟื้นฟูเทศกาลงานประเพณี รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพงานเทศกาลประเพณี เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ให้เป็นแนวทางวางแผนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเทศกาลงานวัฒนธรรมประเพณีอย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการวิจัยนวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยว ที่คาดว่าจะนำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรม ดังนั้นการดำเนินงานโครงการนี้จึงมีลักษณะการดำเนินงานต่อเนื่องเพื่อต่อยอดโครงการวิจัย โดยแนวทางการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยเกิดความสนใจในการยกระดับให้มีลักษณะของการประยุกต์ใช้ในวงกว้าง โดยการมุ่งเน้นการต่อยอดรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวให้มีมิติกว้างขึ้น และสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของโครงข่ายชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม ที่สามารถขับเคลื่อนในเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรม

สรุปผลการศึกษา

1.ข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้าภูทับเบิกและเขาค้อ รวมทั้งศักยภาพของชุมชนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล

1.1 ศักยภาพของชุมชน

จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่าเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 49.45 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 40.55 ไม่ต้องการบอก คิดเป็นร้อยละ 10.00 มีอายุต่ำกว่า 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.80 อายุระหว่าง 18-24 ปีคิดเป็นร้อยละ 32.70 อายุระหว่าง 25-34 ปีคิดเป็นร้อยละ 16.05 อายุระหว่าง 35-44 ปีคิดเป็นร้อยละ 9.50 อายุระหว่าง45-54 ปีคิดเป็นร้อยละ11.65 และอายุ55 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 7.30 สถานภาพโสดคิดเป็นร้อยละ 43.95 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ48.35 ไม่ต้องการบอก คิดเป็นร้อยละ 7.70

การศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าไม่ได้เรียนหนังสือคิดเป็นร้อยละ 22.90 ประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ17.80 มัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.75 อนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 24.45 ปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 12.35 สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ7.95 และไม่ต้องการบอก คิดเป็นร้อยละ 1.80

อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าประกอบอาชีพเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 11.70 รับจ้างคิดเป็นร้อยละ 12.80 ค้าขายคิดเป็นร้อยละ 11.85 พนักงานเอกชนคิดเป็นร้อยละ 12.20 พนักงานรัฐวิสาหกิจคิดเป็นร้อยละ 11.70 รับราชการคิดเป็นร้อยละ10.70 นักเรียน/นักศึกษาคิดเป็นร้อยละ 11.90 อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 11.55 และไม่ต้องการบอก คิดเป็นร้อยละ 5.60

รายได้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 22.80 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ11.55 10,001-15,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 16.15 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ13.45 20,001-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.25 และมากกว่า25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.80 สำหรับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน0-5 ปีคิดเป็นร้อยละ 45.41 5-10 ปีคิดเป็นร้อยละ 39.92 มากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.84 และไม่ต้องการบอก คิดเป็นร้อยละ 4.84

ด้านวัฒนธรรมชุมชน พบว่าทราบเกี่ยวกับข้อมูลวัฒนธรรมชุมชนคิดเป็นร้อยละ 48.25 และไม่ทราบเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนคิดเป็นร้อยละ 51.75 โดยมีรายละเอียดดังนี้ มุขปาฐะ(ตำนานต่างๆ)

คิดเป็นร้อยละ 22.07 ศิลปะการแสดง คิดเป็นร้อยละ 20.10 ประเพณี พิธีกรรมคิดเป็นร้อยละ 20.52 โหราศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 12.75 แพทย์แผนไทย คิดเป็นร้อยละ 15.34 อาหารการกิน คิดเป็นร้อยละ 4.77 งานช่างฝีมือ คิดเป็นร้อยละ 2.89 กีฬาพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 1.87

ด้านประเพณีของชุมชน พบว่า ทราบข้อมูลด้านประเพณีชุมชนคิดเป็นร้อยละ 51.00 และไม่ทราบข้อมูลด้านประเพณีคิดเป็นร้อยละ 49.00 ประเพณีเกี่ยวความเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 41.57 ประเพณีเฉพาะถิ่น คิดเป็นร้อยละ 28.92 ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 9.80ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต คิดเป็นร้อยละ 9.31 ประเพณีตามเทศกาลต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 8.43 และประเพณีวิถีชีวิตบุคคล คิดเป็นร้อยละ1.96

สำหรับความถี่ในการเข้าร่วมประเพณีของชุมชน พบว่า ไม่เคยเข้าร่วมประเพณีของชุมชนเลย คิดเป็นร้อยละ 49.25 เคยเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 32.00 และเข้าร่วมทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 18.75

ด้านเทศกาลของชุมชน พบว่าทราบข้อมูลด้านเทศกาลของชุมชน คิดเป็นร้อยละ46.85 และไม่ทราบข้อมูลด้านเทศกาลของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 53.15 โดยมีรายละเอียดดังนี้ เทศกาลเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี คิดเป็นร้อยละ 48.56 เทศกาลเกี่ยวกับความเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 35.86 และเทศกาลทางด้านความงามของธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 15.58 สำหรับความถี่ในการเข้าร่วมเทศกาลของชุมชนพบว่า ไม่เคยเข้าร่วมเทศกาลของชุมชนเลย คิดเป็นร้อยละ 48.15 เคยเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 37.90 เข้าร่วมทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.95

ด้านผลิตภัณฑ์ของชุมชน พบว่า ทราบข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนคิดเป็นร้อยละ 52.50 และไม่ทราบข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 47.50 โดยมีรายละเอียดดังนี้ ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า คิดเป็นร้อยละ 27.05 ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 20.38 เครื่องจักสาน คิดเป็นร้อยละ 12.29 เครื่องไม้ คิดเป็นร้อยละ 14.10 เครื่องหนัง คิดเป็นร้อยละ 6.19 เครื่องประดับและอัญมณี คิดเป็นร้อยละ 9.33 งานกระดาษ และคิดเป็นร้อยละ 3.24 สมุนไพร คิดเป็นร้อยละ 7.43

ด้านแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ทราบแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 55.20 และไม่ทราบ คิดเป็นร้อยละ 44.80 โดยมีรายละเอียดดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติคิดเป็นร้อยละ 63.86 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 7.61 แหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิต คิดเป็นร้อยละ 28.53

ด้านแรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในชุมชน พบว่า แรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในชุมชนมากที่สุด คือ สถานที่ท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 22.40

บรรยากาศความงาม คิดเป็นร้อยละ18.25 ความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 6.45 อาหารอร่อย คิดเป็นร้อยละ 10.20 สินค้าราคาถูก คิดเป็นร้อยละ 7.80 ช่วงเทศกาล คิดเป็นร้อยละ 18.40 ความสะดวกในการเข้าถึง คิดเป็นร้อยละ 6.30 และการจัดกิจกรรมส่งเสริม คิดเป็นร้อยละ 8.25 อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 1.95

ด้านเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว พบว่าเคยเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ51.15 และไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 48.25 ระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว พบว่ามีระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ไปเช้า-เย็นกลับ คิดเป็นร้อยละ 11.75 1 วันคิดเป็นร้อยละ12.30 2-3 วัน คิดเป็นร้อยละ 22.80 4-5 วัน คิดเป็นร้อยละ19.80 มากกว่า 5 วัน คิดเป็นร้อยละ 19.95 และไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 13.40 ลักษณะการเดินทาง พบว่า มีการเดินทางแบบจัดการเดินทางเองคิดเป็นร้อยละ 55.25 และผ่านบริษัทนำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 44.75 ผู้ร่วมเดินทาง พบว่ามีผู้ร่วมเดินทาง คนเดียว คิดเป็นร้อยละ 6.45 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 22.95 กลุ่มเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 29.85 คนรัก คิดเป็นร้อยละ 27.35 และญาติ คิดเป็นร้อยละ 13.40 จำนวนผู้ร่วมเดินทาง พบว่ามีจำนวนผู้ร่วมเดินทาง 1 คน คิดเป็นร้อยละ4.67 จำนวน 2 - 3 คน คิดเป็นร้อยละ 49.43 4 - 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25.57 จำนวน 6 -10 คนคิดเป็นร้อยละ 13.77 และมากกว่า 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.56

ยานพาหนะในการเดินทาง พบว่า ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง รถยนต์ส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 39.40 รถเช่า/รถตู้ คิดเป็นร้อยละ 17.00 รถโดยสาร คิดเป็นร้อยละ 19.35 รถยนต์บริษัทนำเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 17.95 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 6.30

ประเภทที่พัก จากตารางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่าประเภททีพักที่ใช้ในการท่องเที่ยว บ้านตนเอง/ญาติ/เพื่อนคิดเป็นร้อยละ18.20 รีสอร์ท คิดเป็นร้อยละ 49.34 บ้านพักอุทยาน คิดเป็นร้อยละ14.20 และกางเต้นท์ คิดเป็นร้อยละ 18.25

วัตถุประสงค์หลักในการเดินทาง พบว่า ท่องเที่ยว/พักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 39.70 ประชุม/อบรม/สัมมนา/ดูงาน คิดเป็นร้อยละ 7.95 ติดต่อธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 9.40 ปฏิบัติราชการ /ปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 8.90 เยี่ยมญาติ/เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 9.75 การศึกษา/การกีฬา คิดเป็นร้อยละ 7.00 และเป็นทางผ่าน คิดเป็นร้อยละ 17.30

ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว พบว่ามีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้ ต่ำกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ10.70 มีค่าใช้จ่าย 1,001-2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.20 มีค่าใช้จ่าย 2,001- 3,000 บาท

คิดเป็นร้อยละ 37.90 มีค่าใช้จ่าย 3,001- 4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.00 มีค่าใช้จ่าย 4,001-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ8.75 และมีค่าใช้จ่าย มากกว่า 5,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.45

ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากสื่อ พบว่า ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากสื่อโทรทัศน์/วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 22.90 หนังสือพิมพ์/นิตยาสาร คิดเป็นร้อยละ 12.80 อินเตอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 28.40 แผ่นพับ คิดเป็นร้อยละ9.45 เพื่อน/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 17.80 และไม่เคยทราบ คิดเป็นร้อยละ 8.65

ด้านศักยภาพของชุมชน

จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,000 คนในพื้นที่ ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ พบว่ามีผลการประเมินศักยภาพของชุมชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

ลักษณะทางกายภาพ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เหมาะสมทุกฤดู ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากความปลอดภัยในการเดินทาง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คุณภาพของถนนและ/หรือเส้นทางน้ำใช้ได้ตลอดปี ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทาง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว ความสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติและ/หรือสภาพดั้งเดิม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีคุณค่าเชิงวิทยาการและการศึกษา ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความกลมกลืนกับธรรมชาติ วัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และแหล่งท่องเที่ยวมีความดึงดูดใจ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมการจัดการคุณภาพเสียง ปราศจากเสียงรบกวน ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ห่างไกลจากย่านอุตสาหกรรม ชุมชนเมือง หรือกิจกรรมที่เสียงดัง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การจัดการขยะมูลฝอย มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ เหมาะสม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีป้ายเตือนทิ้งขยะให้ถูกที่ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การออกแบบภาชนะรองรับขยะกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การจัดการคุณภาพอากาศ อากาศปราศจากฝุ่นและควัน ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ไม่มีกลิ่นฟุ้งกระจายและสร้างความรำคาญในแหล่งท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านเศรษฐกิจและสังคม ความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว ความพึงพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความพอใจในบริการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความพอใจในการบริหารจัดการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความพอใจในความสะอาดและปลอดภัย

ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และความพอใจในมิตรไมตรีจากชุมชนท้องถิ่น ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

การมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยว การได้ร่วมทำกิจกรรม เช่น การเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติ ดูวิถีชีวิตชุมชน ล่องแก่ง ชมศิลปวัฒนธรรม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินให้กับแหล่งท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การบอกต่อให้บุคคลอื่นมาท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามีบทบาทสนับสนุน ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ความเข้มแข็งของชุมชนและวัฒนธรรม การจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรดูแลการท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การริเริ่มจัดกิจกรรมนันทนาการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านศิลปวัฒนธรรม มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีความเป็นมาทางด้านประวัติสาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีที่สืบค้นได้ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีความงดงามด้านศิลปวัฒนธรรม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีความผูกพันต่อท้องถิ่น ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิตประเพณี วัฒนธรรม ด้วยความยินดี ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านธรรมชาติ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีทัศนียภาพที่สวยงาม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านการเกษตรมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

การบริหารและจัดการการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกมีป้ายอธิบายข้อมูลในแหล่งการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นในระดับ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเพียงพอ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทษศัพท์ ห้องน้ำ ลานจอดรถ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ให้ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินมีเจ้าหน้าที่ดูแลเพียงพอ และดูแลทั่วถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีการติดตั้งป้ายสัญญาณเตือนภัยอย่างเมาะสม ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีอุปกรณ์และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การจัดเตรียมเอกสารเผยแพร่ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ชุมชนมีการ

เปลี่ยนด้านรายได้ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาอาชีพและของที่ระลึก ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านการสื่อสารและภาษา ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านปัญหาปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยวของผู้เดินทางความไม่ซื่อสัตย์ของผู้ให้บริการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความปลอดภัย ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความสะอาด ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มลภาวะของแหล่งท่องเที่ยว ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สิ่งอำนวยความสะดวก / สาธารณูปโภค ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ปัญหาที่พบจากการใช้ระบบขนส่งสาธารณูปโภค ความเพียงพอของรถโดยสายประจำทาง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สภาพของรถบริการ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ปัญหาที่พบจากสถานที่พักแรม ความสะอาด ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความปลอดภัย ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และความสะดวกสบายความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

1.2 ข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาล พื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ประกอบด้วย

สำหรับด้านพื้นที่ที่ทำการศึกษานั้น คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่ที่มีความสำคัญในการท่องเที่ยวเป็นพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่รู้จักกันโดยทั่วไป และมีนักท่องเที่ยวเข้าชมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีระดับความสำคัญในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นผู้วิจัยได้แบ่งพื้นที่เพื่อการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาล แบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ มีพื้นที่ครอบคลุม 2 จังหวัด 3 อำเภอ 11 ตำบล 131 หมู่บ้าน มีรายละเอียดดังนี้

แหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อำเภอนครไทย 92 แหล่ง พบว่าแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า จำนวน 50 แหล่ง ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ 17 แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 33 แหล่ง นอกนั้นจะอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอนครไทย ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 8 แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม 12 แหล่งและ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 21 แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อำเภอหล่มเก่า 17 แหล่งพบว่าประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ 2 แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 6 แหล่ง นอกนั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม 9 แหล่ง และแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อำเภอเขาค้อ 44 แหล่ง พบว่าประกอบด้วย

แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ 5 แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 26 แหล่ง นอกนั้นเป็นแหล่ท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม 12 แหล่ง

สำหรับเทศกาลที่อยู่ในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อมีจำนวน 32 เทศกาล ประกอบด้วยพื้นที่ภูหินร่องกล้าจำนวน 20 เทศกาล พื้นที่ภูทับเบิกจำนวน 2 เทศกาล พื้นที่เขาค้อจำนวน 8 เทศกาลและพื้นที่อำเภอนครไทย 2 เทศกาล ประเพณีที่เนื่องด้วยความเชื่อ 6 ประเพณี ประเพณีเฉพาะท้องถิ่น 1 ประเพณี ประเพณีเนื่องด้วยอาชีพ 4 ประเพณี ระเพณีที่เกี่ยวกับวงจรชีวิต 13 ประเพณี และประเพณีตามเทศกาล 3 ประเพณี

ทั้งนี้การท่องเที่ยวนั้นมีความพิเศษตรงที่นักท่องเที่ยวจะเน้นที่การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สถานที่ดังกล่าวจะมีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้และการให้คุณค่าของสังคมโดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งนอกเหนือจากสถานที่แล้ว เทศกาลและงานฉลอง รวมไปถึงสินค้าพื้นเมืองในพื้นที่ต่างๆ

2. พัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

2.1 ภาคีเครือข่ายและตัวแทนชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 150 คน เพื่อวางแนวทางการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวโดยมีผู้เข้าร่วมประชุมที่มาจากตัวแทนชุมชน จำนวน 2 ครั้ง เพื่อประสานความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชน จะเอื้อประโยชน์ให้แก่ชุมชนในแง่ที่ช่วยสร้างความตระหนักของคนในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น

2.2 การพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการจัดการความรู้ ประกอบด้วย

1) จัดทำระบบฐานข้อมูลอิเลคโทนิค จำนวน 2 เครือข่าย ประกอบด้วย World Wide Web เผยแพร่ข้อมูลในช่องทางของ www. jirawatart.com/route 12 research และ Facebookโดยใช้ชื่อว่า “ท่องเที่ยวสายพิษณุโลก-หล่มสัก” โดยมีสมาชิกทั้งสิ้น 5,000 คน

2) จัดทำหนังสืออิเลคโทนิค (E-Book) จำนวน 10 ชุดได้แก่ หนังสือRoute of Memory หนังสือ Million words of beautiful หนังสือ Walking on Fog เดินตามหมอก หนังสือ

Water color at Route 12 หนังสือ Hmong New Year at Route 12 หนังสือ Pink Land At Phu Lom Lo หนังสือ People of Route และหนังสือ The beautiful of route 12

3) จัดทำเอกสารการท่องเที่ยวมีเอกสารการท่องเที่ยวโดยใช้ชื่อว่า ข้อมูลวัฒนธรรมธรรม ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิกและเขาค้อ จำนวน 1,000 เล่ม

4) การท่องเที่ยวมีเอกสารการท่องเที่ยวภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยใช้ชื่อว่า เดินติดดิน เที่ยวติดดอย จำนวน 500 เล่ม

2.3 การพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และของที่ระลึก

2.3.1 สำรวจและคัดเลือกสินค้าผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกชุมชนไม่น้อยกว่า 44 ชนิด และคัดเลือกออกแบบสินค้าผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกอย่างจำนวน 22 แบบ ประกอบด้วย

1) หมู่บ้านวัฒนธรรมชาวเขาบ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 1 แบบ
2) กลุ่มป้ายไม้มงคล ตำบลนางั่ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 2 แบบ
3) กลุ่มปักครอสติส ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 1 แบบ
4) กลุ่มจักสานบ้านธนิตคำเที่ยง ตำบลริมสีม่วง อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 2 แบบ
5) กลุ่มทอผ้าบ้านวังบาล ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 1 แบบ
6) กลุ่มกลุ่มทอผ้าบ้านหนองกะท้าว ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 2 แบบ
7) กลุ่มอาชีพสตรีบ้านเล่าเน้ง ตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 2 แบบ
8) กลุ่มออมทรัพย์บ้านพรวน ตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 5 แบบ
9) บริษัท ปิ่นเพชร จำกัด ตำบลนาแซง อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 1 แบบ
10. ตลาดขายของที่ระลึก บนถนนหมายเลข 12 (พิษณุโลก-หล่มสัก) จำนวน 6 แบบ

2.3.2 จัดทำเทศกาลตลาดนัดศิลปะและผลิตภัณฑ์และของที่ระลึก 1 ครั้ง โดยใช้ชื่อว่า ตลาดนัดเด็กดอย ที่บ้านใหม่ร่องกล้า ตำบลเนินเพิ่ม จังหวัดพิษณุโลก

2.3.3 จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์สินค้าผลิตภัณฑ์และของที่ระลึกภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 2,000 แผ่น

4.การพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการประชาสัมพันธ์

4.1 คู่มือการท่องเที่ยวภาษาไทย จำนวน 300 เล่ม

4.2 คู่มือการท่องเที่ยวภาษาอังกฤษ จำนวน 300 เล่ม

4.3 จัดทำแผนที่การท่องเที่ยว จำนวน 2,000 แผ่น

4.4 จัดทำแผ่นพับการประชาสัมพันธ์ จำนวน 1,000 แผ่น

4.5 จัดทำข้อมูลเผยแพร่ทางด้านวิทยุ จำนวน 2 สถานี

4.6 จัดทำข้อมูลเผยแพร่ทางด้านโทรทัศน์ จำนวน 2 สถานี

4.7 จัดทำข้อมูลเผยแพร่ทางด้านสื่อสิ่งพิมพ์ จำนวน 5 สื่อ

5.การพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านคุณค่า

5.1 จัดทำภาพยนตร์สารคดี โดยใช้ชื่อว่า The Trip of Memory จำนวน 1 เรื่อง ความยาว 10 นาที

5.2 จัดทำบทเพลงแบบมีภาพประกอบ (Music VDO) โดยใช้ชื่อว่า Route 12 จำนวน 1 เรื่อง ความยาว 3 นาที 40 วินาที

5.3 จัดทำหนังสือภาพถ่ายสารคดี โดยใช้ชื่อว่า Route of Memory จากศิลปินภาพถ่ายทั่วประเทศ 30 คน จำนวน 60 ผลงาน จัดทำ 300 เล่ม

5.4 จัดทำ ART WORK SHOP จำนวน 2 ครั้ง จากศิลปินทั่วประเทศ 30 คน และนานาชาติ 6 คน พร้อมสูจิบัตรใช้ชื่อว่า The beautiful of route 12 จัดทำ 300 เล่ม

5.5 จัดทำภาพยนตร์โฆษณาจำนวน 2 เรื่อง เป็นภาพเคลื่อนไหว 1เรื่อง ความยาว 60 นาที และภาพนิ่ง ความยาว 60 นาที

5.6 จัดทำศิลปะภูมิทัศน์ (Land Art) จำนวน 3 ผลงาน ประกอบด้วย ชิ้นที่ 1 ชื่อผลงานดอกพญาเสือโคร่ง ที่บ้านใหม่ร่องกล้า ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ชิ้นที่ 2 ชื่อผลงาน The Chair ที่ไร่บีเอ็น อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ และชิ้นที่ 3 ชื่อผลงาน เขาวงกต ที่ไร่ไออุ่น สตอเบอรี่ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

6.จัดเวทีนำเสนอการวิจัย

โดยเชิญสาธารณะชน เข้าภาคสนามจริง มีผู้เข้าร่วมงานไม่น้อยกว่า 140 คน จัดประชุมเปิดตัวและแถลงข่าวการพัฒนาการท่องเที่ยวมีการนำเสนอข่าวผ่านสื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ และ หนังสือพิมพ์ การจัดงานเผยแพร่ผลงานวิจัยในลักษณะนี้ ได้รับความสนใจจากเครือข่ายภาคีที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมงาน และให้การสนับสนุนมากขึ้น ส่งผลให้งานวิจัยถูกเผยแพร่ไปในวงกว้าง ซึ่งได้รับความสนใจมากกว่าการจัดประชุม หรือสัมมนาวิชาการในรูปแบบเดิม การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ ยังเป็นการเปิดโอกาสให้หน่วยงาน และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้พบปะ เกิดการสร้างเครือข่าย และนำสิ่งที่ได้ไปต่อยอดให้กับชุมชน เพื่อการสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย

3. ประเมินผลการการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณี และเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

3.1 การพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการจัดการความรู้ การเก็บข้อมูลและการรวบรวมข้อมูล ผลจากการวิจัยพบว่า นับเป็นเป็นแหล่งเสริมสร้างจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นแหล่งศึกษาตามอัธยาศัยเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแหล่งสร้างความรู้ ความคิดวิชาการและประสบการณ์ เป็นแหล่งปลูกฝังค่านิยมและแหล่งศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นแหล่งสร้างความคิดเกิดอาชีพใหม่สู่ความเป็นสากล เป็นแหล่งเสริมประสบการณ์ตรง และเป็นแหล่งส่งเสริมมิตรภาพความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนหรือผู้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำหรับการเผยแพร่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์อยู่บนเครือข่าย www และมีบราวเซอร์ที่ทำหน้าที่ดึงข้อมูลมาแสดงให้ ตามที่ต้องการเหมือนการเล่นอินเตอร์เน็ตทั่วไปเพียงแต่เป็นระบบหนังสือบนเครือข่ายเท่านั้น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถแสดงข้อความ รูปภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหวได้ สามารถอ่านหนังสือ ค้นหาข้อมูล และสอบถามข้อมูลต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศทั่วโลกได้จากอินเตอร์เน็ตจากคอมพิวเตอร์เพียงเครื่องเดียว

3.2 การพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และของที่ระลึก ผลจากการวิจัย พบว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์เน้นการผลิตโดยชุมชนในรูปสินค้าของที่ระลึกนั้น ซึ่งจะผลิตด้วยเครื่องจักร หรือวิธีการอื่นใดก็ตาม ควรสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ คือ

1) สัมพันธ์กับคุณภาพและประโยชน์ใช้สอยเหมาะสมกับการนำไปใช้ในโอกาสและประเพณี วัฒนธรรม และเทศกาลต่างๆ

2) การพิจารณาถึงวัสดุ และกระบวนการผลิตที่เหมาะสม

3) สัมพันธ์กับความต้องการของผู้บริโภค ควรคำนึงถึงความต้องการที่สอดคล้องกับชีวิต ความ เป็นอยู่ เหมาะสมกับวัฒนธรรม รสนิยม สภาพเศรษฐกิจและสังคม

4) มีคุณค่าทางความงาม ตระหนักถึงความงามที่เด่นชัด ร่วมสมัยและมีความประณีตบรรจง

ดังนั้นการพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และของที่ระลึก ที่เป็นผลจากการวิจัยที่ได้ทำแล้ว มาต่อยอดในการออกแบบผลิตภัณฑ์และนำผลการพัฒนามาถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน เพื่อพัฒนาและส่งเสริมสินค้าเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ต่อไป

3.3 การพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านการประชาสัมพันธ์ ผลจากการวิจัย นวัตกรรมศิลปะทางด้านการประชาสัมพันธ์ เป็นสื่อกิจกรรมต่างๆ ที่จัดในลักษณะกิจกรรมตามวาระหรือโอกาสต่างๆ โดยมากจัดในรูปเอกสารประชาสัมพันธ์ แผ่นพับการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลเผยแพร่ทางด้านวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า มีลักษณะเด่น 3 ประการ คือ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนจำนวนมากมาเข้าร่วมงาน ประชาสัมพันธ์กิจกรรมงาน และข้อมูลให้เป็นที่รู้จักของประชาชน รวมทั้งประชาชนที่มาร่วมงานได้รับสาระประโยชน์ รวมทั้งให้การศึกษาทางอ้อมและเหตุการณ์ต่างๆ แก่กลุ่มประชาชนเป้าหมาย กระตุ้นเร่งเร้ากลุ่มประชาชนเป้าหมายให้ร่วมมือกับชุมชนหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติของกลุ่มประชาชนเป้าหมายที่มีต่อชุมชน ไปในทางที่พึงประสงค์ รวมทั้งเพื่อสร้างความบันเทิง สนุกสนานความพึงพอใจแก่กลุ่มประชาชนเป้าหมาย

3.4 การพัฒนานวัตกรรมศิลปะทางด้านคุณค่า การรับรู้คุณค่าของสิ่งเหล่านี้ รับรู้ได้ด้วยอารมณ์ ความรู้สึกของแต่ละบุคคล ความงามและเรื่องราวจะเกิดมีคุณค่าก็เพราะการรับรู้ทางการมองเห็น เกิดความรู้สึกประทับใจ มีความอิ่มเอิบใจในคุณค่านั้นๆ ผลจากการวิจัย พบว่า นวัตกรรมศิลปะทางด้านคุณค่า อย่างน้อยมี 5 ประการคือ

1) คุณค่าทางความงาม (Aesthetic Value) เป็นการรวบรวมในเรื่องของความประณีต ความละเอียด มีระเบียบ น่าทึ่ง มโหฬาร ประหลาด แปลกหูแปลกตา และเป็นสิ่งที่มีคุณงามความดี ทำให้ผู้เห็นเกิดความประทับใจไปอีกนาน สิ่งเหล่านี้รวมเรียกว่าคุณค่าทางความงาม โดยเกณฑ์ของความงามที่อยู่ในงานทัศนศิลป์ ซึ่งสามารถรับรู้และยอมรับได้โดยทั่วไป เป็นการประสานกันของส่วนประกอบต่างๆ ของความงาม เช่นจุด เส้น รูปร่าง รูปทรง สี แสงเงา พื้นผิว ความ

กลมกลืน และการจัดภาพ เป็นต้น โดยผู้สร้างสรรค์งานจะแสดงออกตามความรู้สึกในแต่ละเหตุการณ์แต่ละสังคม เพราะความงามของแต่ละสังคมย่อมมีความแตกต่างขึ้นอยู่กับสภาพของสังคม และวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ

2) คุณค่าทางเรื่องราว (Content Value) เป็นการแสดงลักษณะบ่งบอกถึงความหมายเรื่องราวความเกี่ยวข้องและจุดประสงค์แฝงอยู่ในผลงาน สามารถบอกเนื้อหาสาระสำคัญว่ามีอะไร จะต่อไปอย่างไร เพราะผลงานแต่ละชิ้นบอกเรื่องราวต่างๆอยู่ในตัวเอง จึงมองเห็นและเข้าใจได้ง่ายกว่าคุณค่าทางด้านความงาม

3) คุณค่าเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี มนุษย์ทุกชนย่อมมีศาสนาวัฒนธรรมและประเพณีของตนเอง และด้วยความรักความศรัทธา ทำให้เกิดพลังและแรงบันดาลใจอันมหาศาลที่จะถ่ายทอดความเชื่อ ความศรัทธาให้ผู้อื่นได้รับรู้ เรื่องราวที่เกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรม จึงถูกสะท้อนผ่านจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ออกมาทางรูปแบบงานในหลากหลายประเภทตลอดทุกยุคทุกสมัยเปรียบเสมือนภาพจำลองเหตุการณ์

4) คุณค่าเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของคนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เป็นการถ่ายทอดเกี่ยวกับการเผชิญในสิ่งที่มนุษย์ได้กระทำอยู่ในแต่ละวัน เพราะการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ในสังคมต้องการความสุข โดยอาศัยปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความสุขในแต่ละวัน ได้แก่ ทางร่างกาย จิตใจอารมณ์ และทางด้านสังคม ดังนั้นเรื่องราวที่นำเสนอเพื่อให้เกิดคุณค่า เช่น เรื่องราวของที่อยู่อาศัย อาคาร ยารักษาโรค การพักผ่อนหย่อนใจ ความปลอดภัย ความก้าวหน้าทางการศึกษาและอาชีพเป็นต้น

5) คุณค่าเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คุณค่าของเรื่องราวลักษณะนี้เป็นการนำเสนอ ในเรื่องของความงามของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเสนอแง่คิดว่าทำไมมนุษย์จึงทำลายธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อม สมควรที่จะอนุรักษ์ให้อยู่คู่มนุษย์สืบไป รูปแบบเรื่องราว ได้แก่ การปลูกป่า น้ำเน่าเสีย ความงามและการทำลายธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3.5 จัดเวทีนำเสนอการวิจัยการจัดงานเผยแพร่ผลงานวิจัยในลักษณะนี้ ได้รับความสนใจจากเครือข่ายภาคีที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมงาน และให้การสนับสนุนมากขึ้น ส่งผลให้งานวิจัยถูกเผยแพร่ไปในวงกว้าง ซึ่งได้รับความสนใจมากกว่าการจัดประชุม หรือสัมมนาวิชาการในรูปแบบเดิม การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ ยังเป็นการเปิดโอกาสให้หน่วยงาน และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้

พบปะ เกิดการสร้างเครือข่าย และนำสิ่งที่ได้ไปต่อยอดให้กับชุมชน เพื่อการสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย

บทสรุป

การพัฒนากรอบแนวคิดการชี้วัดนวัตกรรมทางด้านศิลปะสำหรับพัฒนาการท่องเที่□ยวในระดับชุมชน และขนาดภูมิภาคของไทยนั้น จำเป็นที่□จะต้องพิจารณาบริบทที่□เกี่□ยวข้อง เพื่□อนำไปสู่การเลือกองค์ประกอบการวัดและดัชนีชี้วัดที่□เหมาะสม ผลวิจัยในภาพรวมสรุปได้ดังนี้

1. คนซึ่งหมายถึง อาสาสมัคร ผู้นำ ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่□ยวของชุมชน มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่□อนเศรษฐกิจและมีส่วนผลักดันให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการสร้างนวัตกรรมทางด้านศิลปะให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่□มีความสำคัญสูง รวมทั้งผู้ประกอบการในธุรกิจ SMEs ที่□มีมากมายในการท่องเที่□ยว เช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจร้านอาหาร ร้านขายของที่□ระลึกเป็นต้น จึงมีความบทบาทสำคัญต่อการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะสำหรับการท่องที่□ยวที่□จะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวมของชุมชน ดังจะเห็นได้จากภาพของความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ทั้งอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อำเภอหล่มเก่า และอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพิษณุโลก ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และนักวิชาการ ในการเป็นร่วมกันเป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรมต่างๆอย่างเข้มแข็ง ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่างานวิจัยได้สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นอย่างดี จนได้รับการยอมรับและสัมพันธภาพที่ดีในการทำงานร่วมกัน ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นฐานต่อการทำงานในพื้นที่ในระยะยาว

2. นวัตกรรมทางศิลปะสำหรับการท่องเที่□ยวเป็นกลยุทธ์ที่□สำคัญในการสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับประเทศ เป็นการสร้างสรรค์และการพัฒนาสิ่□งใหม่ๆ ให้กับชุมชน ผู้ประกอบการการท่องเที่□ยวสามารถที่□จะสร้างนวัตกรรมทางศิลปะภายใต้ข้อจำกัด ศักยภาพ และทรัพยากรที่□มีอยู่ได้ โดยการพัฒนาปรับปรุงสิ่งที่□ดำเนินการหรือปฏิบัติอยู่แล้วให้เป็น สิ่□งใหม่ๆ หรือแนวทางปฏิบัติใหม่ๆ ที่□จะเกิดประโยชน์และมีคุณค่าต่อชุมชน องค์กร และนักท่องเที่ยว ในด้านรูปธรรมของผลงานที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยมีหลากหลาย ทั้งผลงานวิชาการที่เป็นรูปเล่มตาม ขนบนิยม ไปจนถึงเอกสารและสื่อแนะนำแนวคิดการท่องเที่ยว สื่อภาพ

สื่อเสียง วีดีทัศน์ ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ที่ย่อยผลงานวิจัยให้อยู่ในรูปที่สื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

3. คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ท่องเที่□ยว เป็นที่□ยอมรับกันว่า นวัตกรรมทางศิลปะสำหรับการท่องเที่□ยวคือผลิตภัณฑ์ของการท่องเที่ยว และผลผลิตของการท่องเที่□ยวเกิดจากการรวมกันของหลายองค์ประกอบซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ อาจมาจากสินค้าที่□มีตัวตนหรือไม่มีตัวตน สำหรับผู้ผลิตที่□มีตัวตนเช่น โรงแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่□ระลึก ต่างทำหน้าที่□ผลผลิตที่□มีภาพลักษณ์ที่□นักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภคสามารถจับต้องมองเห็นและสัมผัสได้ ส่วนผลิตภัณฑ์ที่□ไม่มีตัวตนที่□อาจถูกผลิตขึ้นจากธุรกิจนำเที่□ยว หรือตัวแทนนำเที่ยวซึ่งมาจากการสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าเพื่อการส่งมอบการบริการ โดยมีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรมองค์กรและคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้บริการ รวมถึงลักษณะส่วนท้องถิ่นอื่□นๆ ผลงานวิจัยได้เปิดพรมแดนในเชิงคุณค่าของงานวิจัยในฐานะพื้นที่สร้างแรงบันดาลใจให้ชีวิตผ่านการแบ่งปันความคิดของผู้คนที่ร่วมทาง ในการจัดการท่องเที่ยวที่เป็นการทำงานที่เจ้าของพื้นที่ภูมิใจ นักท่องเที่ยวชื่นชม อันจะนำไปสู่ผลทางเศรษฐกิจภาพรวมของภูมิภาคได้เป็นอย่างดีในอนาคตอันใกล้นี้ เพราะสอดรับกับทิศทางการท่องเที่ยวในระดับสากลที่ตอบสนองกลุ่มเป้าหมายเฉพาะและให้คุณค่าที่สะท้อนอัตลักษณ์ของพื้นที่และนักท่องเที่ยว

4. ความเป็นอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น สถานที่□ท่องเที่ยว ภาษาในการสื่อสารที่□จะสร้างประสบการณ์และความประทับใจในด้านการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นแก่นักท่องเที่ยว และในบางบริบทพบว่าการประชาสัมพันธ์มักถูกรวมเข้ากับผลผลิตที่□มีตัวตนของการท่องเที่ยว ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ การบริการ และผลิตภัณฑ์จึงยากที่จะแยกออกจากกันได้ การสร้างนวัตกรรมสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวจึงเป็นการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ การบริการ และผลิตภัณฑ์ของการท่องเที่ยวไปพร้อมๆกันด้วยการทำงานของโครงการเน้นการทำงานกลุ่มเป้าหมาย คือคนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ผ่านการสืบค้นข้อมูล ค้นหาคน และกลไกในการทำงาน จัดกระบวนการในการทำความเข้าใจแนวคิดและการออกแบบการทำงานร่วมกัน บทบาทฝ่ายวิชาการเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ เติมมุมมองและข้อมูล/ความรู้ จัดกระบวนการให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำเสนอแนวคิด ซึ่งการทำงานลักษณะนี้จะเป็นฐานของการพัฒนากลไกจัดการในพื้นที่ๆเข้มแข็งในการสานต่องานเมื่อสิ้นสุดโครงการ และให้ความสำคัญกับการสื่อสารภายในและภายนอกระหว่างการดำเนินโครงการและเมื่อสิ้นสุดโครงการ

ผ่านกิจกรรมและสื่อที่หลากหลาย ทำให้ได้งานทั้งผลงานวิชาการที่เข้าใจเงื่อนไขการปฏิบัติ กลไกที่เข้มแข็งในการสานงานต่อ และการสื่อสารสู่คนในพื้นที่ หน่วยงาน และนักท่องเที่ยวภายนอกได้ตรงเป้า

5. การพัฒนานวัตกรรมทางการท่องเที่ยว จึงควรที่□จะพัฒนาหรือดำเนินการในสิ่□ง ใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าการสร้างความใหม่ให้เกิดขึ้นในตลาด ดังนั้นคณะผู้วิจัยเห็นว่าประเภทของการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับนี้ □จึงควรเป็นการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะที่เป็นนวัตกรรมที่□ส่งผลทางตรงต่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว รวมถึงการส่งผลต่อระดับเศรษฐกิจของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย ทั้งนี้กระบวนการทำงานที่ให้ความสำคัญกับการค้นคนที่มีนัยยะต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลง สร้างความเข้าใจ แบ่งปันความรู้ /ประสบการณ์ ทำงานแบบเคียงบ่าเคียงไหล่ สื่อสารอย่างต่อเนื่อง ยิ่งทำยิ่งขยาย ยิ่งทำยิ่งได้เครือข่าย เพราะคนทำเป็นคนที่มีเครือข่ายและสามารถเชื่อมโยงคน ความรู้ ทรัพยากรมาช่วยในการเติมเต็มและขยายงานได้เป็นอย่างดี

สรุปข้อเสนอแนะ

จากข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้าภูทับเบิกและเขาค้อ ซึ่งได้รับมาจากภาคส่วนต่าง ๆ สามารถที่จะสรุปเป็นแต่ละภาคส่วนในด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณคดี แหล่งท่องเที่ยวศิลปะและวัฒนธรรม แหล่งการบริการการท่องเที่ยว โดยมีการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง และให้ชุมชนท้องถิ่นและสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1. ภาครัฐ

1.1 ด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ รวมไปถึงสิ่งแวดล้อม ควรดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมโดยการส่งเสริมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีมากขึ้นใช้ผลิตภัณฑ์ที่รักษาสิ่งแวดล้อม ห้ามตัดไม้ทำลายป่าพร้อมทั้ง ส่งเสริมการปลูกป่าให้ มีมากขึ้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์ต้นน้ำลำ ธารที่สำคัญ อีกทั้งต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวควบคู่ไปกับทรัพยากรทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่

1.2 ควรมีการปรับปรุงถนน และสร้างเส้นทางเชื่อมโยงที่ได้มาตรฐานการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดสุโขทัย พิษณุโลก และจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่สำคัญควรมีการแปรรูปสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ให้กับชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

1.3 ในด้านสังคม ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้กับประชาชนมากขึ้น โดยต้องให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของทั้ง ประชาชน และนักท่องเที่ยวรวมถึงบังคับกฎหมายในการควบคุมการก่อสร้าง และกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ในด้านเศรษฐกิจ จัดให้มีคณะกรรมการการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

1.4 กำหนดผู้รับผิดชอบด้านต่างๆ อย่างชัดเจน อีกทั้ง ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา และมีการวางแผนและบูรณาการแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ และสร้างเครือข่ายเยาวชน และชุมชนเพื่อใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยควรมีการอบรมเจ้าหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวให้มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ที่สำคัญภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่องโดยต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้ง ในด้านงบประมาณและบุคลากร หลังจากนั้น ต้องมีการประชาสัมพันธ์ชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

2. ภาคเอกชน

2.1 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ภาคเอกชนมีข้อเสนอแนะว่าควรเน้นเรื่องการรักษาความสะอาด และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวโดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการจัดการการท่องเที่ยวดังกล่าว

2.2 ภาคเอกชนเสนอแนะให้มีการการดูแลเรื่องการคมนาคมอย่างจริงจัง ได้แก่ การขับขี่ยาพาหนะต่างๆ ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ควบคุมเส้นทางโดยสารพาหนะ และตารางเวลาพาหนะให้ตรงตามเวลาที่กำหนด และการพัฒนาปรับปรุงสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และป้ายบอกทิศทางเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมากขึ้น ที่สำคัญภาคเอกชนต้องการให้โครงการนำร่องของโรงแรม และรีสอร์ตในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

2.3 ใช้พลังงานทดแทนแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางถนนหลวงแผ่นดินหมายเลข 12 (พิษณุโลก- หล่มสัก) และมีการสร้างระบบความน่าเชื่อถือด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับที่พักแรมเชิงอนุรักษ์

บนแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ภูหินร่องกล้าภูทับเบิกและเขาค้อ เพื่อพัฒนามาตรฐานสากลมากขึ้นในด้านสังคม

2.4 ภาคเอกชนต้องการให้ตำรวจเข้ามาดูแลความปลอดภัยของงานปาร์ตี้ต่างๆ ให้มากขึ้น เพื่อลดปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักท่องเที่ยวในด้านเศรษฐกิจเสนอแนะให้มีจัดตั้ง

2.5 องค์กรกลางเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีอำนาจบัญชาการผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติให้รักษากฎหมาย โดยรัฐควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างแผนยุทธศาสตร์ด้านการตลาด กำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ทำการประชาสัมพันธ์ และดูแลในเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สุดท้ายในด้านจิตใจเสนอแนะให้ประชาชนมีน้ำใจต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ปลูกฝังจิตสำนึก และจัดอบรมผู้นำท้องถิ่นเพื่อลดอาชญากรรมยาเสพติดอย่างจริงจัง

3.ภาคประชาชน

3.1 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ภาคประชาชนเสนอแนะว่าการพัฒนาต้องไปในทิศทางที่มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด พัฒนาแหล่งศิลปกรรมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

3.2 ควรมีการสนับสนุน และเพิ่มพื้น ที่การทำไร่ ทำนา ทำสวน และปลูกผักตามแนวคิดของเกษตรอินทรีย์ หรือเกษตรปลอดสารพิษเพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภค และลดการนำเข้าสินค้าเกษตรเหล่านี้จากภายนอกเกาะ

3.3 ในด้านสังคมประชาชนเสนอแนะว่าความเพิ่มการรักษาความปลอดภัยทั้ง แก่นักท่องเที่ยว และผู้ที่มาทำธุรกิจ ในด้านเศรษฐกิจต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์เกาะจุดเด่นของพะงันให้เป็นที่รู้จักให้มากขึ้นและควบคุมราคาสินค้าไม่ให้แตกต่างจากบนฝั่งมากเกินไป ในด้านจิตใจประชาชนเสนอแนะให้มีการปราบปรามอาชญากรรม และยาเสพติดมากขึ้น

4. นักท่องเที่ยว

4.1 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวเสนอแนะให้รักษาความเป็นธรรมชาติให้เป็นอย่างเดิมหรือมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

4.2 ควรรักษาความสะอาดหลังจากการจัดงานเทศกาลต่างๆ คุณภาพของน้ำ ป้องกันการทำลายป่าไม้ ปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสีย และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภคต่างๆ อีกทั้ง ควรมีการสนับสนุนการพัฒนาสินค้าท้องถิ่น เพื่อลดการนำเข้าสินค้าจากภายนอก เช่น พัฒนาผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว พัฒนาที่พักแรมเชิงเกษตร และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ภายในชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้าภูทับเบิกและเขาค้อ ในอนาคตควรมีการกำหนดเส้นทางการล่องเรือและการเดินทางผจญภัยเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ และชุมชนในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิกและเขาค้อ

4.3 ในด้านสังคมนักท่องเที่ยวเที่ยวเสนอแนะให้เพิ่มมาตรการ และคุณภาพในการรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินให้มากขึ้น มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง มีการอบรมการรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชนในพื้น ที่อย่างต่อเนื่องในด้านเศรษฐกิจ

4.4 เสนอแนะให้มีการจัดต้องกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และรักษาสิ่งแวดล้อม และรักษาเกาะพะงันให้มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง ควรมีการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวกลางคืนให้เป็นการท่องเที่ยวเพื่อให้สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่สำคัญเสนอแนะให้เพิ่มการลงทุนของชาวไทย โดยเฉพาะประชาชนท้องถิ่นให้มีมากขึ้นและสร้างมาตรฐานที่พักแรมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ภูหินร่องกล้าภูทับเบิกและเขาค้อ ให้เป็นมาตรฐานในระดับสากล

บรรณานุกรม

กรมการท่องเที่ยว, (2557,) **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559.** กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

กฤติยา จักรสาร, (2545,) **การส่งเสริมความรู้พื้นฐานด้านพฤกษศาสตร์ให้แก่มัคคุเทศก์และนักท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยว.** ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ :จังหวัดเชียงใหม่

กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2549) **การพึ่งตนเองหน้า ศักยภาพในการพัฒนาชนบท.** การจัดประชุมสัมมนา เรื่อง การสร้างกระบวนการวิจัยในงานสร้างสรรค์ศิลปะ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2549 ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, (2558) **ข้อมูลท่องเที่ยว 76 จังหวัด สถานที่พักแรม.** ค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2551, จาก http://www.tourismthailand.org/accommodation/bangkok,

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, (2558), **สถิติ International tourist arrivals by purpose of visit** January-December 2007, ค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2551, จากhttp://www2.tat.or.th/stat/web/static_download.php?Rpt=ita

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2559). **รายงานประจำปี 2559.** สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2559, จาก http//thai.tourismthailand.org/about-tat/annual-report

กำจร สุนพงษ์ศรี. (2554.) **ศิลปะสมัยใหม่.** กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพาณิช.

กำไล จินดาพล (2557,) **ชุมชนเกาะปันหยีภายใต้กระแสการท่องเที่ยว.** คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม **:** กรุงเทพมหานคร

กิติรัตน์ สีหบัณฑ์ (2555,). **การจัดการความรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน : กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี.** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี :จังหวัดอุบลราชธานี

โกวิทย์ พวงงาม. (2555). **อบต.ในกระบวนทัศน์ใหม่: พัฒนาสร้างเครือข่ายและเสริมความเข็มแข็ง.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โกศล ดีศีลธรรม,(2548,) **Balanced Scorecard กับการสนับสนุนแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติการ.**Industrisl Technology Review, 13(108), 164-169.

โครงการศึกษาวิจัยมนุษย์และสิ่งแวดล้อม (2541). **โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์(เชียงใหม่).** โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมภาคเหนือ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จรูญ วงศ์สายัณห์ (2550,)**นวัตกรรมการศึกษา.**กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จักรพันธ์ วิลาสินีกุล, (2558,) **การวิจารณ์ทัศนศิลป์ : ข้อคิดของนักวิชาการไทย.** คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร : กรุงเทพฯ

จันทนี เจริญศรี. (2544.) **โพล์โมเดรินส์และสังคมวิทยา.** กรุงเทพฯ: วิภาษา.

จิรวัฒน์ พิระสันต์, (2556,) **ความคิดสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะและการออกแบบ.** คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร:พิษณุโลก

จุฑามาศ จันทรัตน์ (2544,) **ความเข้าใจแรงจูงใจในการท่องเทียวเพื่อส่งเสริมให้ไทยเที่ยวไทย.**ปริญญานิพนธ์ศศ.ม. (การท่องเที่ยวและการโรงแรม). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.2538

จุมพฎ คำสนอง. (2550.) **หลังสมัยใหม่ (what is Postmodern?)** ใน วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.ปีที่ 30 ฉบับที่ 2.

จุรีพร จันทร์พาณิชย์และคณะ (2550.) **คุณภาพสื่อประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวในอีสานใต้.** (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ฉันทัช วรรณถนอม, (2552,) **การวางแผนและการจัดนำเที่ยว.** พิมพ์ครั้งที่1 กรุงเทพ: บริษัทวิรัตน์เอ็ดดูเคชั่น จำกัด,

ชลทิชา จันทรบุตร (2554,) **การพัฒนาสถานีตำรวจเพื่อประชาชน: ผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ชัชวาล ชัชวรัตน์ (2559,) **เชียงรายกับการพัฒนาที่ยั่งยืน: การคาดการณ์สำหรับอนาคต**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ไชยยศ จันทราทิตย์ และคณะ(2007) **การสร้างกระบวนการในการวิจัยสร้างสรรค์ศิลปะ**. คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ไชยันต์ ไชยพร(แปล). 2548. **Introducing หลัง-สตรีนิยม.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก.

ณรงค์ชัย ปิฏกรัตน์, (2547,) **สารานุกรมเพลงไทย.**จัดพิมพ์เนื่องในวโรกาสเจริญพระชนมพรรษา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช พุทธศักราช 2547,กรุงเทพฯ : ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ.

ธำรงค์ พานิชเจริญ,(2552,) **การดำเนินงานส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล.**วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา,บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธีรทัต ชูดำ.(2549.)**ปรัชญาเอ็กซิสเทนเชียลิสม์ก็คือมนุษยนิยม.** กทม. : สำนักพิมพ์ธรรมชาติ.

นคร สำเภาทิพย์ (2552,) **การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นภาลัย มีลา และ นายฉกาจ ราชบุรี,(2552,) **การศึกษาคุณภาพความเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษานักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม**. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

นิคม จารุมณี, (2536)**การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.**กรุงเทพ : โอเดียนสโตร์

นุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย (2545) **กลยุทธ์การตลาดในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542,) **การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.** เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,

(2548,) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : บริษัทเพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด,

ปิยพร ทาวีกุล (2554,) **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา บ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง**, วิทยานิพนธ์ (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พจนา สวนศรี, (2546,) **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.** กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและเอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 8-15 การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. นนทบุรี:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พจนารถ กรึงไกร (2555,) **การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม: กรณีศึกษา ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย.**วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวทิยาลัยเชียงใหม่.

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ 2485. กระทรวงวัฒนธรรม. สืบค้น http://www.m culture.go.th/detail_page.php. 15 กันยายน 2559

พิณอง จิตรดิษฐ์ (2553,)**มรดกทางวัฒนธรรมและศาสนา: พลังสร้างสรรค์ในชุมชนชนบท.** กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการ สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.

ไพฑูรย์ พงศะบุตร และวิลาสวงศ์ พงศะบุตร (2542,)ค่มือการอบรมมัคคุเทศก์. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพรัช ธัชยพงษ์, (2548,) **อุดมศึกษาผ่านสื่อทางไกล: โอกาสทางการศึกษา คุณภาพ ความคุ้มทุนและความเป็นไปได้.** เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย. ประจำปี 2548 วันที่ 14-16 พฤศจิกายน 2548 ณ โรงแรมโฆษะจังหวัดขอนแก่น (อัดสำเนา)

ภราเดช พยัฆวิเชียร, (2539) **การวางแผนตลาดการท่องเที่ยว.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภูสวัสดิ์ สุขเสียง, (2545) **การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยโป่งผาลาด อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มนัส สุวรรณ และคณะ, (2541,) **การจัดการการท่องเที่ยว.** พิมพค์ฎ้งที่ 8.กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

มนูญ มะโนหาญ, (2559,) **รูปแบบการสนทนาเพื่อการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองชาวไทยกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2552).**การพัฒนาคอร์สแวร์และบทเรียนบนเครือข่าย.** พิมพ์ครั้งที่ 12. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ระพีพรรณ ทองห่อและคณะ, (2555,) **ลักษณะการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์และความต้องการใช้บริการของนักท่องเที่ยวต่างประเทศเพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย.** มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รัชดาภรณ์ มอญขาม, (2555,) **วิธีการนำเสนอเชิงละครในรายการสารคดีท่องเที่ยวทางโทรทัศน์.**วิทยานิพนธ์ นศ.ม.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.กรุงเทพฯ

รัตนภรณ์ มหาศรานนท์, (2555,) **การวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเทียวต่อการจัดโฮมสเตย์ในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏธนบุรี,

วนิดา ฟ้าอรุณ, (2547,)**ศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวของตาบลเบตง อำเภอเบตง จังหวดยะลา**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

วรรณพร วณิชชานุกร, (2540,) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: ทรรปณ์ศิลป์ (ถ่ายเอกสาร)

วรัชญ์ ครุจิต, (2555,)**การสำรวจการเรียนการสอนความรู้เท่าทันสื่อในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย.** แผนงานสื่อสร้างภาวะเยาวชน (สสย.) คณะนิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

วริษฐ์ กิตติ์ธนารุจน์, (2550) **การจัดทำฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ด้วยเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศของห้วยจระเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์.** กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรน้ำ สำนักวิจัย พัฒนาและอุทกวิทยา

วารัชต์ มัธยมบุรุษ, (2552) **ศึกษาเรื่ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการ ท่องเที่ยวพำนักระยะยาวของนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

วิรัช ลภิรัตนกุล, (2552,) **การประชาสัมพันธ์.** พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิรุณ ตั้งเจริญ (2557.) ทัศนศิลป์สมัยใหม่. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์

วิไล บุญบรรจง (2553,) **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลเมืองระยอง.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศลิษา หมัดลัง (2559,) **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์. (2544.) **โพสต์โมเดิร์นคืออะไร: จากปฏิกิริยาแบบมาร์กซ์สู่การเมืองแบบปฏิบัตินิยม**. ในวิถีทรรศน์ ชุดโลกาภิวัตน์: ทฤษฎีและความรู้ในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: อมรินพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2557). **ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก ฉบับสมบูรณ์ .** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพ ฯ: เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพลส.

ศูนย์เพิ่มมูลค่าผลผลิตและออกแบบผลิตภัณฑ์ สถาบันพัฒนา SMEs , (2559,) **รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการวิเคราะห์นโยบายและแผนภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริม SMEs** ของสำนักพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, (2558,) **แบบสำรวจการศึกษาถึงทิศทางของตลาดและความต้องการที่อยู่อาศัยในช่วงระยะเวลาที่เหลือของปี 2556–2558.**

ส่งศรี วงษ์เวช,(2545) **รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิง**. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,

สมเกียรติ ตั้งนะโม (2557,) **แนวคิดวัฒนธรรมทางสายตา.** เชียงใหม่ : สนับสนุนการวิจัยโดยคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. จังหวัดเชียงใหม่.

สมบัติ เชื้อทหาร (2557,) **การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมู่บ้านทรงไทยปลายโพงพางอำเภออัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาไทยคดี ศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

สยามล ชัยรัตนอุดมกุล (2554,) **ความรู้และความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชาวไทย : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.** เชียงใหม่: การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, (วช.) (2557,) **การนำเสนอผลงานวิจัยแห่งชาติเรื่องการวิจัยและพัฒนาจิตมิติใหม่ด้วยนวัตกรรมนิทานที่เพิ่มทุนมนุษย์แก่สังคมไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ,

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2546,) **รายงานสรุปการดำเนินงานเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนเวศ** .กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

สำนักอุทยานแห่งชาติ, **ความหลากหลายทางชีวภาพกับวันสิ่งแวดล้อมโลก ปี 2553**. สืบค้นเมื่อ1 มีนาคม 2559 จากhttp://www.reo05monre.com/pdf/biological _variety_article1.pdf

สินธุ์ สุโรบล. (2546) **การท่องเที่ยวโดยชุมชนแนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ.** โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวและชุมชน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค. พิมพครั้งที่1. เชียงใหม่

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์และคณะ, (2554,) **ต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เครื่องมือสำคัญนำไปสู่ชุมชนยั่งยืน.** วารสารธรรมศาสตร์, 31(2).

สุพัตรา วิชัยประเสริฐกุล, (2545,) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (การวางผังเมือง). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 36 ฉบับที่ 3,120 วันที่ 7 – 9 มกราคม พ.ศ. 2559

องค์การท่องเที่ยวโลก. **สถานการณ์การท่องเที่ยวโลก** ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2559, จาก http://www.sobkroo.com/ img_news/file/A28705449.doc.

อรนุช ศิลป์มณีพันธ์,(2547) **ลักษณะชายฝั่งทะเลที่พึงประสงค์ของนักท่องเทียวบริเวณชายฝั่งทะเลประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภูมิศาสตร์). กรุงเทพ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี (2555,) **พฤติกรรมและการสื่อสารในองค์การ.** กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท

อรุณรัตน์ ชินวรณ์, (2553,)**สื่อประชาสัมพันธ์.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อันธิฌา แสงชัย. (2547). **ความคิดเชิงสุนทรียะในศิลปะสกุลหลังสมัยใหม่.** วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตร์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2548.) **ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

อำนาจ เย็นสบาย, (2541,)**ศิลปะพิจารณ์.** กรุงเทพฯ : โครงการจัดตั้งศูนย์ศิลปกรรมแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2553.

อุษาวดี พูลพิพัฒน์ผล, (2545,) . **การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย**, จุลสาร การท่องเที่ยว, 21(4), 38-53

Abercrombie,N.ttiLL, (2000,) **The PenguinDictionary of Sociology.** London: Penguin Book.

Akira Tamura, (1987,). **About Contemporary Art.** Retrieved from http://www.getty.edu/education/teachers/classroom_resources /curricula/contemporaryart/background1.html (in English)

Booz-Allen, & Hamilton. (1982). **New product management for the 1980s.** New York, NY: Booz, Allenand Hamilton Inc.

Ansoff, H. Igor. (1987). **Corporate strategy.** New York, NY: McGraw-Hill.

Baumfield, V. (1998). **Thinking for yourself and thinking together: The community of inquiry as a pedagogy for self-regulated learning**. In Jessie Ee,

Agnes Chang and Oon-Seng Tan. Thinking about Thinking, What Educators Need to Know. Singapore: Mc Graw Hill

Booz et.Al (1982,) **Management.** New York : McGraw-Hill

Bulter, F. R. (1993). **Minority wellness promotion : A behavioral self management approach**.Journal of Gerontological Nursing, (4), 42.

Christensen, Larry. B. (1995.) **Experimental Methodology.** Fourth Edition. Boston.Allyn and Bacon , lnc.

Collier and Harraway (1997). **การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการท่องเที่ยว.**สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2559, จาก http://www.learners.in.th/file/cynthia/Unit2.doc

Cooper, Robert G., & Kleinschmidt, Elko J. (2001**). New products: What separates winners from losers?**. Journal of Product Innovation Management, 4, pp. 169-184.

Rosenou, Paulinem. (1992) **Post-modernism and the Social Scienes.** Princeton University Press, 1992.

Foster, Douglas (1999). **Phychology for Life Adjustment.** Chicago: Amarican Technical Society.

Dyer Richard, (2000,) **"The knowledge model applied to library networks in Asia",** Library

Consortium Management: An International Journal, Vol. 2 Iss: 7, pp. 135 –145

Frayling (1993,) **"Ditital Library: A Transition for Academic Libraries in Thailand",** In Proceedings of The American Library Association Conference, Chicago, USA,

Gallouj & Savona, (2009,) **“Academic Libraries in Thailand,”** in Introduction to ASEAN Librarianship Academic Libraries. pp.107–120. Jakarta: The ASEAN Committee on Culture and Information, 1993.

Quinn, James.B (1992) **Managing Innovation: Controlled Chaos.** Harvard Business Review. 63 (3): 17-28. Retrieved March 12, 2009 from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1504499

Jean Lyotard, (1986,) **Lyotard , Jean- François 1989 The Postmodern Condition : a report on knowledge.** Geoff Bennington and Brian Massumi (trans) . Minneapolis : the University of Minnesota Press

Matheson, David and Matheson, James. (1998) The Smart Organization. Boston Massachusetts: Harvard Business School Press

Joseph Schumpeter (1934) Joseph Schumpeter. Capitalism Socialism and Democracy. 5th edition London: Allen and Unwin,

Jurgen.Habermas, (1992,) **Habermas, Jurgen. Knowledge and Human Interest.** Boston : Bacon Press,

Kant, Immanuel. (1979,) **"Critique of Pure Reason", trans. Paul Gayer and Allen Wood.** Cambridge University Press, 1979,

Kim, W. Chan and Mauborgne, Rene´e. (2005.) **Blue Ocean Strategy**: How to create uncontested market space and make the competition irrelevant .Boston Massachusetts: Harvard Business School Press.

Leifer Richard, (2000) Radical Innovation, Boston, Massachusetts: Harvard Business School Press

Leiper, J. B. et al. (1979). Gastric emptying of a carbohydrate-electrolyte drink during a soccer match. Med Sci Sports Exerc, 33(2),

Adhikary, M. (1995). Management of Ecotourism. Bangkok: Srinakarinwirot University

Hassan ,O.E. and V.Y. Billeh. (1999). "Relationships between teaches chance in attitudes toward science and some professonal variables." Journal of Research in Science Teaching, 12(3) : 247-253.

Marchildon, G. (2002,) Health care systems in transition: Canada, Observatory on Health Systems and Policies,. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 2004.

Markides, K. and Martin HW. (1997), A Causal Model of Life Satisfaction Among the Elderly. Journal of Gerontology. 34(1): 86-93.

McIntosh R.W. & Goeldner C.R. (1984). Tourism Principles, Practices, Philosophies. New York: John Wiley & Son.

Middleton, V.T.C. (1994). Marketing in Travel and Tourism. 2nd ed. Oxford: Heinemann Prifessional Publishing.

J.A., Morton. (1992) Organizing for Innovation a Systems Approach to Technical Management. New York : McGraw – hill.

Drucker, Peter F. (1985). The Practice of Management. New York : Harper& Row, Publishers.

Prahalad,1996, 2004) Prahalad, C.K. and Hamel, G., **The core competences of the corporation.** Harvard Business Review. May- June: 2004

Stone, R.J. (1996). **Human Resource Management. 3rd ed.** New York : John Wiley & Sons.

Ralph Mayer, (1981,) Mayer, Ralph. **The Artist's Handbook of Materials and Techniques**. London : John Dickens Co. Ltd. 1981.

Sim, Stuart and Borin Van Loon. (2001,) **Introducing Critical Theory**, Icon Books, 2001.

Smith, Stan. (1998,) **How to Draw and Paint.** London: Ebury Press, 1998.

Yamane.T. (2001). **Statistic and Introductory Analysis (3rd ed.).** New York: Harper and Row. 2001, p.221.

Terwiesch, Christian and Ulrich, Karl. (2009.) **Innovation Tournaments: Creating and selecting exceptional opportunities.** Boston Massachusetts: Harvard Business School Press

Docherty, Thomas T. (1993.) **The Delphi Technique**. Paper Presented at The Annual Meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development. Ca : Monterey, May 3-5.

Thomas Hughes, (1994,). **Dictionary of Fine Arts.** London:The Hamlyn Publishing Group Limited. 1994.

Yamane.T.(1973). **Statistic and Introductory Analysis (3rd ed.).** New York: Harper and Row.

Bryan, R. C. (Ed.).(1990). **Intrinsic Immunity.** Available http://link.springer.com/book/10.1007/978-3-642-37765-5/page/1#

Hayes, R.H., Wheelwright, S. & Clark , K.B. (1992). **Dynamic Manufacturing:** Creating the Learning Organization. New York:Free Press.

World Trade Organization (1997), “Trade Policy Review – Chile”, reported by the Secretariat, WT/TPR/S/124, Geneva.

เว็บไซต์

www.//cyberclass.msu.ac.th)

www.khanacademy.org

http://santichem.wikispaces.com/bloom+taxonomy)

http://csuspress.kib.csus.edu/goingdigital/butdisuwan.html.

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) รองศาสตราจารย์ ดร.จิรวัฒน์พิระสันต์

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Assoc.Prof.JirawatPhirasant, Ph.d

เพศ ชาย **วันเดือนปีเกิด** 26 พฤษภาคม 2506

ตำแหน่งปัจจุบัน รองศาสตราจารย์

สถานที่ติดต่อ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร อ.เมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

โทรศัพท์ 055-961143 **โทรสาร** 055-961148

E-mail jphirasant@hotmail.com

ที่อยู่ 398 หมู่ 3 ถนน บึงพระ-พิษณุโลก ตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

ประวัติการศึกษา (ปริญญาตรี – เอก; สาขา และสถาบัน)

ปี 2527 กศ.บ. (ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ปี 2533 กศ.ม. (ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปี 2547 กศ.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผลงาน

ก. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ

- วิเคราะห์ผลงานศิลปกรรมแนวประเพณีไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2507-2533
- การพัฒนาการรูปแบบภารกิจของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร

ข. ผลงานวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ได้

- โครงการศึกษาเชิงลึกเพื่อประเมินผลกระทบจากการดำเนินโครงการ SML (Prime minister Task Force) (สำนักนายกรัฐมนตรี), 2547
- การพัฒนานโยบายสาธารณะ และตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่โครงการเขื่อนแควน้อย (กรม-อนามัย),2549
- โครงการวิจัยเรื่องการสืบค้นข้อมูลทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร (สภาวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร),2549
- การจัดทำฐานข้อมูลวัฒนธรรมเพื่อการคุ้มครองทางวัฒนธรรมไทย(สวช.), 2549
- The Best Practice of an Integrated Development of Municipality : A Case of NakornbanPhetchaboon2004 – 2008

- การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา: กรณีกลุ่มเครื่องปั้นดินเผา ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก (เครือข่ายการวิจัยภาคเหนือตอนล่าง), 2549
- โครงการประเมินผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวชายแดนศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดกองทัพภาคที่ 3 (ศตส. ทภ.3),2550
- โครงการวิจัยประเมินผลกองทุนสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่ (สปสช.), 2550
- การสืบค้นข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัย ทุนวิจัยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ปี 2551
- การจัดการพัฒนาเครื่องปั้นดินเผา ภูมิปัญญาของ 3 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ทุนวิจัยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.), 2551
- การพัฒนาจังหวัดพิษณุโลกเป็นเมืองศิลปวัฒนธรรมในประเทศไทย ทุนวิจัยสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม, 2552
- การพัฒนาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมประเภทเครื่องสังคโลกของชุมชนในพื้นที่มรดกโลกสุโขทัย ทุนวิจัยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.), 2552
- การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมของการหนุนเสริมทางการศึกษาของกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในจังหวัดพิษณุโลกโดยสถาบันอุดมศึกษาเครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง ทุนวิจัยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นผู้ร่วมวิจัยการวิจัย, 2552
- การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์เซรามิคของจังหวัดสุโขทัยเพื่อการส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น ทุนวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (วช.), 2553
- พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ทุนวิจัยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2553
- ความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะการแสดงเอ็งกอกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์จังหวัดนครสวรรค์ทุนวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.), 2553

ค. งานวิจัยที่กำลังทำ

-

ง. ผลงานอื่นๆ เช่น ตำรา บทความ สิทธิบัตร ฯลฯ

- ศิลปะไทย (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)
- ศิลปกรรมร่วมสมัย (โรงพิมพ์ โอเดียนสโตร์ กรุงเทพฯ)
- หลักการทัศนศิลป์ (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)
- ศิลปกรรมเมืองพิษณุโลก (โรงพิมพ์ตระกูลไทย)
- ศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก (สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

- ศิลปกรรมท้องถิ่น : กรณีศิลปกรรมชุมชนภาคเหนือตอนล่าง(คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์)
- ศิลปกรรมท้องถิ่น : กรณีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง(คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
- วิจัยแนวคิด ทฤษฎีทางด้านศิลปะและการออกแบบ (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์)
- การสืบค้นข้อมูลทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร (สภาวัฒนธรรมอำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร
- ชุมชนปฏิบัติการด้านการรียนรู้ทางด้านศิลปะ (โรงพิมพ์ดาวเงิน)

จ. รางวัลผลงานวิจัยที่เคยได้รับ

2550 รางวัลดีเด่น ผลงานวิจัยประเภท Oral Presentationนเรศวรวิจัย ครั้งที่ 3

2551 รางวัลชมเชยผลงานวิจัยประเภท Oral Presentationนเรศวรวิจัย ครั้งที่ 4

2551 รางวัลนักวิจัยดีเด่น นเรศวรวิจัย ครั้งที่ 4 มหาวิทยาลัยนเรศวร

2553 ศิษย์เก่าดีเด่นคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2553 20 ปี 20 ศิษย์เก่าดีเด่น มหาวิทยาลัยนเรศวร

2554 ผลงานวิจัยเด่นประจำปี 2553 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ฉ. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ

ศิลปกรรม, ศิลปกรรมท้องถิ่น, วิจัยการท่องเที่ยว

ช. ภาระงานในปัจจุบัน

อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) นายบุญทรัพย์ เลิศรุจิกุล

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr.BOONSUB LERTRUJIKUL

เพศ ชาย

ตำแหน่งปัจจุบัน เจ้าของ หจก.เลิศรุจิกุล(เจ้าสัวพาเที่ยว)

สถานที่ติดต่อ 74/2 ถนนสีหราชเดโชชัย ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000

โทรศัพท์ 081-8872295

E-mail Boon.sub@hotmail.com

ที่อยู่ 74/2 ถนนสีหราชเดโชชัย ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000

ประวัติการศึกษา (ปริญญาตรี – เอก; สาขา และสถาบัน)

ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่คณะสังคมวิทยา-มานุษยวิทยา (2522-2526)

ปริญญาโท Naresuan University Master Educational Administration (1997-1999)

ผลงาน

ก. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ

สังคมวิทยา, มานุษยวิทยา

ข. ภาระงานในปัจจุบัน

- นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก พ.ศ.2556 - ปัจจุบัน
- กรรมการสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- สมาชิกสโมสร-โรตารี่จังหวัดพิษณุโลก
- สมาชิกหอการค้าจังหวัดพิษณุโลก

ค. การอบรม

- หลักสูตรผู้ฝึกสอนมัคคุเทศก์เชี่ยวชาญมรดกโลก A SET OF HANDBOOKS FOR TRAINING OF TRAIN TRAINERS พร้อมใบประกาศเกียรติคุณ ร่วมกับมหาวิทยาลัยนเรศวร

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) นายนัฐวัฒน์ ภูวเกียรติกุล

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr.Nattawat Phuwakiatikul

เพศ ชาย

ตำแหน่งปัจจุบัน รองนายก อบต.เนินเพิ่ม

สถานที่ติดต่อ/ที่อยู่ 117/1ม.10 บ.ร่องกล้า ต.เนินเพิ่ม อ.นครไทย จ.พิษณุโลก 65120

โทรศัพท์ 089-959-5808

E-mail Nattawat11220@gmail.com

ประวิติการศึกษา

ปริญญาตรี. มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่

ผลงาน

ก.สาขาที่เชี่ยวชาญ.

ทษ.บ(เทคโนโลยีภูมิทัศน์)

ข.ภาระงานปัจจุบัน

- รองนายก อบต.เนินเพิ่ม อ.นครไทย พิษณุโลก
- ประชาสัมพันธ์กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน บ.ร่องกล้า ม.10 ต.เนินเพิ่ม อ.นครไทย จ.พิษณุโลก
- บ้านพัก ฮ่องก๋า ฮิลล์โฮมสเตย์

ค.งานวิจัย

- โครงการ แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านร่องกล้า ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม
โครงการ การพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ

แบบสอบถามชุดนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ รวมทั้งศักยภาพของชุมชนกับการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาล เพื่อพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบวัฒนธรรมประเพณีและเทศกาลในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อซึ่งในแบบสอบถามชุดนี้จะประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล

ตอนที่ 3 การท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 ศึกษาศักยภาพและความพร้อมของชุมชน

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

หากท่านมีข้อสงสัยประการใด กรุณาติดต่อหัวหน้าโครงการ รศ.ดร.จิรวัฒน์ พิระสันต์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร หมายเลขโทรศัพท์ 081-6885848
E-mail : jphirasant@hotmail.com

ตอนที่1 ข้อมูลพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงใน □หรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1.เพศ

☐ 1.ชาย ☐ 2. หญิง

2. อายุ

☐ 1. ต่ำกว่า 18 ปี ☐ 2. 18-24 ปี ☐ 3. 25-34 ปี
☐ 4. 35-44 ปี ☐ 5. 45-54 ปี ☐ 6. 55ปีขึ้นไป

3. สถานภาพ

☐ 1. โสด ☐ 2. สมรส

4. การศึกษา

☐ 1.ไม่ได้เรียนหนังสือ ☐ 2. ประถมศึกษา ☐ 3. มัธยมศึกษา
☐ 4. อนุปริญญา/ปวส. ☐ 5. ปริญญาตรี ☐ 6.สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

☐ 1.เกษตรกร ☐ 2. รับจ้าง ☐ 3. ค้าขาย
☐ 4. พนักงานเอกชน ☐ 5. พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ 6. รับราชการ
☐ 7. นักเรียน/นักศึกษา ☐ 8. อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. รายได้ต่อเดือน

☐ 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท ☐ 2. 5,001-10,000บาท ☐3.10,001-15,000 บาท

☐ 4. 15,001-20,000 บาท ☐ 5. 20,001-25,000 บาท ☐ 6.มากกว่า25,000บาท

7. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

☐ 1. 0-5 ปี ☐ 2. 5-10 ปี ☐ 3. มากกว่า 10 ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลวัฒนธรรม ประเพณีและเทศกาลของชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

8.วัฒนธรรมของชุมชน

☐ 1.ไม่ทราบ (ข้ามไปตอบข้อ 9)

☐ 8.1 มุขปาฐะ(ตำนานต่างๆ)

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐8.2 ศิลปะการแสดง

☐1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐8.3 ประเพณี พิธีกรรม

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐8.4 โหราศาสตร์

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐8.5 แพทย์แผนไทย

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐8.6 อาหารการกิน

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

8.7 งานช่างฝีมือ

☐1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐ 8.8กีฬาพื้นบ้าน

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐8.9 อื่นๆ โปรดระบุ.....

9.ประเพณีของชุมชน

☐ 1.ไม่ทราบ (ข้ามไปตอบข้อ 11)

☐9.1ประเพณีเกี่ยวความเชื่อ

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐9.2ประเพณีเฉพาะถิ่น

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐9.3ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐9.4ประเพณีเกี่ยวกับวงจรชีวิต

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐9.5ประเพณีตามเทศกลาต่างๆ

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐9.6 ประเพณีวิถีชีวิตบุคคล

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

10.ความถี่ในการเข้าร่วมประเพณีของชุมชน

☐ 1. ไม่เคยเข้าร่วมเลย

☐ 2. เคยเป็นบางครั้ง

☐3. เข้าร่วมทุกครั้ง

11.เทศกาลของชุมชน

☐ 1.ไม่ทราบ (ข้ามไปตอบข้อ 13)

☐11.1 เทศกาลเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐11.2 เทศกาลเกี่ยวกับความเชื่อ

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐11.3 เทศกาลทางด้านดนตรีและนันทนาการ

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐11.4 เทศกาลทางด้านกีฬา

☐ 1. ไม่มี

☐2. มี

ระบุ.....

☐11.5 เทศกาลทางด้านความงามของธรรมชาติ

☐1. ไม่มี

☐2. มี

ระบุ.....

☐11.6 เทศกาลทางด้านพืชผลทางการเกษตร

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐11.7 เทศกาลทางด้านการรำลึกถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

☐1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐11.8 เทศกาลทางด้านนันทนาการ

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

12. ความถี่ในการเข้าร่วมงานเทศกาลของชุมชน

☐ 1.ไม่เคยเข้าร่วมเลย

☐ 2.เคยเป็นบางครั้ง

☐3. เข้าร่วมทุกครั้ง

13. ผลิตภัณฑ์ของชุมชน

☐ 1.ไม่ทราบ (ข้ามไปตอบข้อ 14)

☐13.1ผ้าและผลิตภัณฑ์จากผ้า

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐13.2 ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐13.3 เครื่องจักสาน

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐13.4 เครื่องไม้

☐1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐13.5 เครื่องหนัง

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐13.6 เครื่องโลหะ

1. ไม่มี

2. มี

ระบุ.....

☐13.7 เครื่องปั้นดินเผา

1. ไม่มี

2. มี

ระบุ.....

☐13.8 เครื่องประดับ อัญมณี

1. ไม่มี

2. มี

ระบุ.....

☐13.9 งานกระดาษ

1. ไม่มี

2. มี

ระบุ.....

☐13.10 สมุนไพร

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐13.11 อื่นๆ โปรดระบุ.....

14.แหล่งท่องเที่ยวประเภทใดขอชุมชนที่ได้ได้รับความนิยมมากที่สุด

1.ไม่ทราบ (ข้ามไปตอบข้อ 15)

☐14.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

☐1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐14.2 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

1. ไม่มี

2. มี

ระบุ.....

☐14.3 แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

☐14.4 แหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิต

☐ 1. ไม่มี

☐ 2. มี

ระบุ.....

15. ท่านคิดว่าอะไรคือแรงจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในชุมชนมากที่สุด

☐ 1.สถานที่ท่องเที่ยว ☐ 2. บรรยากาศความงาม

☐ 3. ความปลอดภัย ☐ 4. อาหารอร่อย

☐ 5. สินค้าราคาถูก ☐ 6. ช่วงเทศกาล

☐ 7. ความสะดวกในการเข้าถึง ☐ 8. การจัดกิจกรรมส่งเสริม

☐ 9. อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

16. ท่านเคยเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้มาก่อนหรือไม่

☐ 1. ไม่เคย

☐ 2. เคย จำนวน.....ครั้ง

17. ระยะเวลาที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

☐ 1. ไปเช้า-เย็นกลับ ☐ 2. 1 วัน ☐3. 2-3 วัน

☐ 4. 4-5 วัน 5. มากกว่า 5 วัน ☐6.ไม่แน่ใจ

18. ลักษณะการเดินทาง

☐ 1.ผ่านบริษัทนำเที่ยว 2.จัดการเดินทางเอง

19.ประเภทผู้ร่วมเดินทาง

☐ 1. คนเดียว ☐ 2. ครอบครัว ☐3.กลุ่มเพื่อน

☐ 4.คนรัก ☐ 5.ญาติ ☐6. เพื่อนร่วมทาง

☐7. อื่นๆ โปรดระบุ.....

20.จำนวนผู้ร่วมเดินทาง

☐ 1. 1คน ☐ 2. 2-3 คน ☐ 3. 4-5 คน

☐ 4. 6-10 คน 5. มากกว่า 10 คน

21. ยานพาหนะในการเดินทาง

☐ 1.รถยนต์ส่วนตัว ☐ 2.รถเช่า/รถตู้ ☐ 3. รถโดยสาร

☐ 4. รถยนต์บริษัทนำเที่ยว ☐ 5. อื่นๆ โปรดระบุ.....

22. ประเภทที่พัก

☐ 1.บ้านตนเอง/ญาติ/เพื่อน ☐ 2.โรงแรม ☐ 3.รีสอร์ท

☐ 4.เกสต์เฮ้า ☐ 5.บ้านรับรอง ☐ 6.โฮมเสตย์

☐ 7. บ้านพักอุทยาน ☐ 8. กางเต้นท์ ☐ 9. วัด

☐ 10. อื่นๆ โปรดระบุ.....

23. วัตถุประสงค์หลักในการเดินทาง

☐1. ท่องเที่ยว/พักผ่อน ☐ 2.ประชุม/อบรม/สัมมนา/ดูงาน

☐3. ติดต่อธุรกิจ ☐ 4. ปฏิบัติราชการ/ปฏิบัติงาน

5.เยี่ยมญาติ/เพื่อน ☐ 6. ชมนิทรรศการ/แสดงสนค้า

7.ไหว้พระปฏิบัติธรรม ☐ 8. การศึกษา/การกีฬา

☐9. เป็นทางผ่าน ☐ 10. อื่นๆ โปรดระบุ.....

24. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้

☐ 1. ต่ำกว่า 1,000 บาท ☐ 2. 1,001-2,000 บาท

☐ 3. 2,001- 3,000 บาท ☐ 4. 3,001-4,000 บาท

☐ 5. 4,001-5,000 บาท ☐ 6. มากกว่า 5,001 บาท

25. ท่านเคยทราบข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจากสื่อใด

☐ 1. โทรทัศน์/วิทยุ ☐ 2.หนังสือพิมพ์/นิตยาสาร

☐ 3. อินเตอร์เน็ต ☐ 4. แผ่นพับ

☐ 5. เพื่อน/ญาติ ☐ 6. ไม่เคยทราบ

☐ 7. อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย √ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ศักยภาพของชุมชน	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
<u>ลักษณะทางกายภาพ</u> **การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว** 26.เหมาะสมทุกฤดู					
27.ความปลอดภัยในการเดินทาง					
28. คุณภาพของถนนและ/หรือเส้นทางน้ำใช้ได้ตลอดปี					
29.ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทาง					
ความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว 30. ความสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติและ/หรือสภาพดั้งเดิม					
31. มีคุณค่าหรือเอกลักษณ์พิเศษเชิงการท่องเที่ยว					
32. มีคุณค่าเชิงวิทยาการและการศึกษา					
33. ความกลมกลืนกับธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อม					
34.แหล่งท่องเที่ยวมีความดึงดูดใจ					
<u>การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม</u> **การจัดการคุณภาพเสียง** 35.ปราศจากเสียงรบกวน					
36. ห่างไกลจากย่านอุตสาหกรรม ชุมชนเมือง หรือกิจกรรมที่เสียงดัง					
ศักยภาพของชุมชน	**ระดับความคิดเห็น**				
	มากที่สุด	**มาก**	**ปานกลาง**	**น้อย**	**น้อยที่สุด**
การจัดการขยะมูลฝอย 37.มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ เหมาะสม					
38. มีป้ายเตือนทิ้งขยะให้ถูกที่					
39. การออกแบบภาชนะรองรับขยะกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม					
การจัดการคุณภาพอากาศ 40. อากาศปราศจากฝุ่นและควัน					
41. ไม่มีกลิ่นฟุ้งกระจายและสร้างความรำคาญในแหล่งท่องเที่ยว					
<u>ด้านเศรษฐกิจและสังคม</u> **ความคุ้มค่าจากการท่องเที่ยว** 42. ความพึงพอใจในคุณค่าเชิงการท่องเที่ยว					
43. ความพอใจในบริการ					

44. ความพอใจในการบริหารจัดการ					
45. ความพอใจในความสะอาดและปลอดภัย					
46. ความพอใจในมิตรไมตรีจากชุมชนท้องถิ่น					
การมีส่วนร่วมในแหล่งท่องเที่ยว 47. การได้ร่วมทำกิจกรรม เช่น การเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติ ดูวิถีชีวิตชุมชน ล่องแก่ง ชมศิลปวัฒนธรรม					
48. การมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินให้กับแหล่งท่องเที่ยว					
49. การบอกต่อให้บุคคลอื่นมาท่องเที่ยว					
50. การได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม					
51. การมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการ					
52. การเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกเข้ามามีบทบาทสนับสนุน					
ความเข้มแข็งของชุมชนและวัฒนธรรม 53. การจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรดูแลการท่องเที่ยว					
54. มีกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น					
55. การริเริ่มจัดกิจกรรมนันทนาการ					
<u>ด้านศิลปวัฒนธรรม</u> 56. มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน					
57. มีความเป็นมาทางด้านประวัติสาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ที่สืบค้นได้					
58. มีความงดงามด้านศิลปวัฒนธรรม					
59. มีความผูกพันต่อท้องถิ่น					
60. เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ด้วยความยินดี					
<u>ด้านธรรมชาติ</u> 61. มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน					
62. มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ					
63. มีทัศนียภาพที่สวยงาม					
ศักยภาพของชุมชน	**ระดับความคิดเห็น**				
	มากที่สุด	**มาก**	**ปานกลาง**	**น้อย**	**น้อยที่สุด**
<u>ด้านการเกษตร</u> 64. มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน					
65. มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น					
66. เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน					
<u>การบริหารและจัดการ</u> **การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก** 67. มีป้ายอธิบายข้อมูลในแหล่งการท่องเที่ยว					
68. มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเพียงพอ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา โทษศัพท์ ห้องน้ำ ลานจอดรถ					
ให้ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน 69. มีเจ้าหน้าที่ดูแลเพียงพอ และดูแลทั่วถึง					
70. มีการติดตั้งป้าย สัญญาณเตือนภัยอย่างเมาะสม					

71. มีอุปกรณ์และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย					
72. มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล					
การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในคุณค่าของการท่องเที่ยว 73. มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					
74. การจัดเตรียมเอกสารเผยแพร่					
75. ชุมชนมีการเปลี่ยนด้านรายได้					
76. มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว					
77. ด้านการพัฒนาอาชีพและของที่ระลึก					
78. ด้านการสื่อสารและภาษา					
<u>ด้านปัญหา</u> **ปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยวของผู้เดินทาง** 79. ความไม่ซื่อสัตย์ของผู้ให้บริการ					
80. ความปลอดภัย					
81. ความสะอาด					
82. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
83. มลภาวะของแหล่งท่องเที่ยว					
84. สิ่งอำนวยความสะดวก / สาธารณูปโภค					
ปัญหาที่พบจากการใช้ระบบขนส่งสาธารณูปโภค 85.ความเพียงพอของรถโดยสารประจำทาง					
86. รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง					
87. สภาพของรถบริการ					
ปัญหาที่พบจากสถานที่พักแรม 88. ความสะอาด					
89. ความปลอดภัย					
90. ความสะดวกสบาย					

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

ภาคผนวก ข

ผู้เข้าร่วมงานปิดโครงการ Green Khaokho สานต่อ Route 12

<u>สำนักประสานงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย</u> จำนวน 7 คน

1.	ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย	รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
2.	ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา	ผู้อำนวยการหน่วย หน่วยบูรณาการวิจัยและความร่วมมือฯ
3.	คุณนีรนาท หมื่นเร็ว	เจ้าหน้าที่สนับสนุนทั่วไป ABC Unit
4.	คุณอมรรัตน์ ม้ายอง	เจ้าหน้าที่สนับสนุนทั่วไป ABC Unit
5.	คุณธิติมาพร แก้วกำเนิด	เจ้าหน้าที่ฝ่ายชุมชนและสังคม
6.	คุณเกษราภรณ์ คงควร	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสื่อสารสังคม
7.	คุณธนชัย แสงจันทร์	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสื่อสารสังคม

<u>มหาวิทยาลัยนเรศวร</u> จำนวน 21 คน

1.	นายปริญญา ปานทอง	รองอธิการบดีฝ่ายจัดการทรัพย์สิน
2.	นายเดชา มีผดุง	ผู้ทรงคุณวุฒิประจำมหาวิทยาลัย
3.	รศ.ดร.เสมอ ถาน้อย	ผู้ประสานงานสำนักประสานงานฯ
4.	ดร.เกตุวดี พุทธภูมิพิทักษ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะบริหารธุรกิจฯ มหาวิทยาลัยนเรศวร
5.	นางสาวสิริกร ชูแก้ว	กองบริหารการวิจัย
6.	น.ส.เพ็ญพร ประไพพิณ	กองบริหารการวิจัย
7.	น.ส.ประดารัตน์ เปพะนัส	กองบริหารการวิจัย
8.	นางศิริวัลย์ ยุทธวา	คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์
9.	น.ส.วิมลวรรณ ไทยโกษา	คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์
10.	นายอิศรานุวัฒน์ วินทะสมบัติ	กองพัฒนาศิษย์เก่าสัมพันธ์
11.	น.ส.เอมอร สารเถื่อนแก้ว	อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคเหนือตอนล่าง
12.	นางสาวแก้วนภา ทองปาน	สำนักงานอธิการบดี
13.	นายธิติ สิงห์คง	สำนักงานอธิการบดี
14.	นายนเรศ เอี่ยมอินทร์	สำนักงานอธิการบดี
15.	นางสิน คณิกา	กองอาคารสถานที่
16.	นายณัฏฐไชย เรือฤทธิ์	กองอาคารสถานที่
17.	นายณัฐนนท์ ปล้อศรีสุวัฒน์	กองอาคารสถานที่
18.	นายวิรัช อำพันธ์	กองอาคารสถานที่

19. น.ส.ฌลาพร ธูปบูชา สำนักประสานงานการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคเหนือฯ
20. คุณชญานิษฐ์ บัญชาวชิระชัย สำนักประสานงานการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคเหนือฯ
21. นางสาวบุษราภร สันติธรรม สำนักประสานงานการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคเหนือฯ

<u>คณะผู้วิจัยโครงการการพัฒนาการเรียนรู้ของเครือข่ายความร่วมมือทางเกษตรกรรมเชิงพื้นที่เพื่อสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวสีเขียวในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์</u> จำนวน 13 คน

1. รศ.ดร.ชฎา ณรงค์ฤทธิ์ คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ผศ.ดร.จตุพร รักษ์งาร คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. ดร.จวงจันทร์ จำปาทอง คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ดร.เพชรศรี นนท์ศิริ คณะบริหารธุรกิจฯ มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. Dr. Anthony Harfield คณะวิทยาศาสตร์
6. ดร.รัชฎา วิริยะพงษ์ คณะวิทยาศาสตร์
7. นายจักรพงษ์ ทองเปลว สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติฯ จ.เพชรบูรณ์
8. นายชานนท์ กิจจารักษ์ ผู้ช่วยวิจัย
9. นายพิเชฐ ใจบุญ ผู้ช่วยวิจัย
10. นายวรฤทธิ์ ประเสริฐ ผู้ช่วยวิจัย
11. นายธีระยุทธ อินจันทร์ ผู้ช่วยวิจัย
12. นายโรจนศักดิ์ สิงห์สวัสดิ์ ผู้ช่วยวิจัย
13. นางสาวกัทลีญา รัตนรงค์ ผู้ช่วยวิจัย

<u>คณะผู้วิจัยโครงการการพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปะในการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบวัฒนธรรม ประเพณี และเทศกาล ในพื้นที่ภูหินร่องกล้า ภูทับเบิก และเขาค้อ</u> จำนวน 6 คน

1. รศ.ดร.จิรวัฒน์ พิระสันต์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
2. คุณนัฐวัฒน์ ภูวเกียรติกุล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม
3. คุณบุญทรัพย์ เลิศรุจิกุล สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว จังหวัดพิษณุโลก
4. นางสาวโศภิษฐ์ แสงแก้ว คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
5. นายเตชะ ตุงคะเตชะ นักดนตรีอิสระ
6. นางสาวโสรยา เจาะอาราง นักดนตรีอิสระ

<u>ผู้สื่อข่าว</u> จำนวน 28 คน

1.	คุณปณิดดา เกษมจันทโชติ	หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
2.	คุณบุษยมาศ ซองรัมย์	อมรินทร์ทีวี
3.	คุณสรายุทธ พุ่มสุวรรณ์	สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5
4.	คุณธมนต์รัตน์ ขันธะวินะหุ	สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5
5.	คุณเจตจรัส ณ ระนอง	บางกอกโพสต์
6.	คุณอุดมศักดิ์ ท่านาเวช	Spring News
7.	คุณศิริพร บำรุงนุกูล	Spring News
8.	คุณจันทร์จิรา พงษ์ราย	เว็บไซต์ Thai PBS
9.	คุณวัชรี ภูรักษา	มติชน
10.	คุณฟารีดา โยธาสมุทร	True4U
11.	คุณอนุสรณ์ ปรางทอง	True4U
12.	คุณอัษฎางค์ อินแป้น	คมชัดลึก
13.	คุณวัชรชัย คล้ายพงษ์	Nation Photo
14.	คุณชัยอำนวย เกษเพชรสกุล	พิมพ์ไทย
15.	คุณวัชราทิตย์ เกษศรี	ทีวีดิจิตอล Now 26
16.	คุณสวิตต์ มธุรสเลิศสกุล	ทีวีดิจิตอล Now 26
17.	คุณธนชัย แสงจันทร์	ทีวีดิจิตอล Now 26
18.	คุณลลิตวดี ตั้งสิริตระกูล	Mono 29
19.	คุณกีรติ ศรีน้อย	Mono 29
20.	คุณอัษนัย ปัญญามัง	สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3
21.	คุณสมกฤช เปรมสุขสวัสดิ์	สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3
22.	ธวัช คำการ	เอกรัฐออนไลน์
23.	นายภูมิ วันดี	สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย NBT
24.	นายวิเศษ เข่งแก้ว	สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย NBT
25.	คุณปิยาพรรณ ยังเทียน	สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย NBT
26.	สุนทร คงจรเศษ	มติชน (สื่อท้องถิ่น)
27.	การันต์ ธนสิริพงษ์	สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 (สื่อท้องถิ่น)
28.	อารีย์ สีแก้ว	อมรินทร์ทีวี (สื่อท้องถิ่น)

<u>ผู้เข้าร่วม</u> จำนวน 64 คน

1.	นางจิรารัตน์ มีงาม	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานพิษณุโลก
2.	คุณเบญจมาศ ตีรมาศวนิช	นักวิชาการอิสระ
3.	อาจารย์วรนันท์ ชัชวาลทิพากร	ศิลปินแห่งชาติ สาขาภาพถ่าย
4.	อาจารย์วรรณี ชัชวาลทิพากร	ศิลปินภาพถ่ายไทย ประจำปี พ.ศ.2549
5.	นายนฤพนธ์ คมสัน	อาจารย์พิเศษ คณะสถาปัตย์ฯ มหาวิทยาลัยนเรศวร
6.	นายจอมจรัญ มะโนปัน	อาจารย์พิเศษ คณะสถาปัตย์ฯ มหาวิทยาลัยนเรศวร
7.	นายพอ อังคุระษี	ช่างภาพอิสระ
8.	นายทศพร สหกูล	ช่างภาพอิสระ
9.	นายกนธีร์ ชัยวงศ์ศรีอรุณ	ช่างภาพอิสระ
10.	นายธาวิน คงแก้ว	ช่างภาพอิสระ
11.	นายวัชระ สุขตะโคตร	อาจารย์ประจำ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม
12.	นายธนวรรณ เวียงสีมา	อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
13.	นางมธุรส เวียงสีมา	อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
14.	ดร.จารุวรรณ แดงบุปผา	คณะบริหารธุรกิจฯ มหาวิทยาลัยนเรศวร
15.	นายอริน เพิ่มการพา	คณะบริหารธุรกิจฯ มหาวิทยาลัยนเรศวร
16.	ดร.ดวงเดือนอัศวสุธีรกุล	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
17.	คุณจุลพงษ์ คุ้นวงษ์	ไร่ B.N. Farm
18.	น.ส.ดลนภา ถาวรกุล	สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก
19.	นายประกาศปักก์ สิงห์โตเหม	ประชาสัมพันธ์เทศบาลนครพิษณุโลก
20.	บังอร ศรีสุนทร	ต้นกาแฟเขาค้อ
21.	พ.ต.อ.ไพโรจน์ หมื่นกล้าหาญ	ผู้กำกับสถานีตำรวจเขาค้อ
22.	นายไพฑูรย์ เขียมวิจัย	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติฯ จังหวัดเพชรบูรณ์
23.	ทิธากร แสงทอง	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติฯ จังหวัดเพชรบูรณ์
24.	นางสาวจารุวรรณ พุทธหะ	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเขาค้อ
25.	นายไพฑูรย์ จงทอง	102 หมู่ 4 ต.เขาค้อ อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์
26.	พ.ต.ท. พงษ์ศักดิ์	สถานีตำรวจภูธรเขาค้อ
27.	ดต. นรินทร์	สถานีตำรวจภูธรเขาค้อ
28.	พ.ต.ท พงษ์ศักดิ์ ไทยแหลมทอง	สถานีตำรวจภูธรเขาค้อ
29.	นายสุรพล สำราญใจ	ธนาคารเพื่อการเกษตร สาขาเขาค้อ
30.	Jetniptt Sopha	PCL LAO

31.	Somrain Aroompaisri	PCL LAO
32.	Kittipon A	ศูนย์วิจัยเกษตรที่สูงเขาค้อ
33.	วิญญู พันธ์โต	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
34.	นางสาวสุวิมล พันธ์โต	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
35.	นายสุทธิพงค์ พลสยาม	บ้านไร่ไออุ่น
36.	นางอุบลรัตน์ พลสยาม	บ้านไร่ไออุ่น
37.	นายวีรพล ค้อศุภฤกษ์สกุล	ไร่สตรอว์เบอรี่ที่รัก
38.	นางชญาน์นันต์ กนกศิลป์เมฆิน	ทีมนักแสดงชนเผ่าลีซอ
39.	นายสมพงษ์ ทองพูน	นักท่องเที่ยว
40.	นายลีออวัฒน์ การวาโช	นักท่องเที่ยว
41.	นายปิยะ มานีอินทร์	วิศวกร
42.	นายณัฏฐพชร ศรีพงศ์	OMB
43.	นางสาวขวัญหทัย สิงห์แก้ว	OMB
44.	นางสาวโสพิม ฟองลง	OMB
45.	นิภาภรณ์ ไชยวัฒนพันธุ์	สภาอุตสาหกรรม จ.พิษณุโลก
46.	นายรัตนพล เหลี่ยมสุชัย	พิษณุโลก
47.	นายสมโชค ยอดเยี่ยม	พิษณุโลก
48.	นายวัษพล นำบุญจิต	พิษณุโลก
49.	นายจตุรภัทร แสงอะโน	นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
50.	นางสาวกัญชนก สุวรรณศรี	นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
51.	นางสาวกรณีธิชา กลมไล	นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
52.	นางสาวณัชชา สุขมั่น	นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
53.	นายวงศกร หมื่นตงยม	นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
54.	นางสาวอรอุมา แสงใหญ่	นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
55.	นางสาวชฎาพร ฟักจัตุรัส	นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
56.	นางสาวเบญจมาศ ไชยสุวรรณ	นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
57.	นางสาววรรณกานต์ วงษ์อยู่น้อม	นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
58.	นางสาวนิจวรรณ์ สนธิกรณ์	นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
59.	นางสาวภัสสร โสมเพ็ชร	นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
60.	นายนางสาวอารยา สิทธิวงษ์	นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
61.	นางสาวนุชธิดา จิตร์หมั่น	นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร

62. นางสาวมุกดา นุ่มโฉม นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
63. นางสาวศิรารัตน์ วัธนวิสูตร นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
64. นายวรฤทธิ์ ประเสริฐ นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร
65. นายพิเชษ ไชยา นิสิตสาขาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร

ภาคผนวก ค